UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Zmeny právnej úpravy asignácie podielu z dane z príjmov a ich dopad na financovanie neziskového sektora

Diplomová práca

2026 **Bc. Andrea Martinková**

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Zmeny právnej úpravy asignácie podielu z dane z príjmov a ich dopad na financovanie neziskového sektora

Diplomová práca

Študijný program: Právo (Jednoodborové štúdium, magisterský, denná forma)

Študijný odbor: 30. Právo

Školiace pracovisko: Katedra finančného práva

Školiteľ: Mgr. Ing. Maroš Katkovčin, PhD.

BRATISLAVA 2026 **Bc. Andrea Martinková**

Univerzita Komenského v Bratislave
Právnická fakulta

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Bc. Andrea Martinková
Študijný program: právo (Jednoodborové štúdium, magisterský II. st., denná forma)
Študijný odbor: právo
Typ záverečnej práce: diplomová
Jazyk záverečnej práce: slovenský
Sekundárny jazyk: anglický

Názov: Zmeny právnej úpravy asignácie podielu z dane z príjmov a ich dopad na financovanie neziskového sektora
Changes in the legal framework of income tax assignation and their impact on financing the nonprofit sector

Anotácia: Diplomová práca sa venuje mechanizmu poukázania podielu z dane z príjmu pre neziskový sektor a jeho vývinu v právnom systéme Slovenskej republiky, so špecifickým dôrazom na legislatívne zmeny prijaté po roku 2020. Hlavným cieľom práce je na základe analýzy možných dopadov týchto zmien prostredníctvom kvantitatívneho aj kvalitatívneho výskumu a komparácie so zahraničnými modelmi s podobným účelom, predstaviť a formulovať konkrétne návrhy na zmeny legislatívy tak, aby tieto zabezpečili čo najväčšiu efektivitu a účelnosť fungovania predmetného právneho inštitútu.

Vedúci: Mgr. Ing. Maroš Katkovčin, PhD.
Katedra: PraF.KFP - Katedra finančného práva
PraF/vedúci katedry-ústavu: doc. JUDr. Simona Heseková, PhD.
doc. JUDr. Yana Daudrikh, PhD.

Dátum zadania: 05.12.2024

Dátum schválenia: 05.08.2025 doc. JUDr. Simona Heseková, PhD.
vedúci katedry

.....
študent

.....
vedúci práce

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že som túto diplomovú prácu vypracovala samostatne, pod vedením školiteľa, len s použitím literatúry, ktorej kompletný zoznam je uvedený v zozname použitej literatúry tejto práce.

Bratislava 2026 Bc. Andrea Martinková

Abstrakt

MARTINKOVÁ, Andrea, *Zmeny právnej úpravy asignácie podielu z dane z príjmov a ich dopad na financovanie neziskového sektora*, diplomová práca, Univerzita Komenského, Právnická fakulta, Katedra finančného práva. Vedúci diplomovej práce Mgr. Ing. Maroš Katkovčin, PhD., Bratislava: Právnická fakulta UK, 2026, 117 s.

Diplomová práca sa venuje zmenám právnej úpravy mechanizmu poukázania podielu z dane z príjmov podľa § 50 a § 50aa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov a ich dopadu na financovanie mimovládnych neziskových organizácií (ďalej aj ako „MNO“) v Slovenskej republike. Cieľom práce je analyzovať legislatívny vývoj tohto inštitútu od jeho zavedenia v roku 1999, identifikovať motívy prijímaných zmien a posúdiť ich reálny dopad na neziskový sektor, a to prostredníctvom kombinácie doktrinálnej analýzy, historicko-právnej metódy, komparatívnej metódy a kvantitatívnej analýzy dát finančnej správy za obdobie 2019 až 2024.

Práca overuje tri hypotézy. Prvá, že novelizácie mali merateľný dopad na výšku asignovaných prostriedkov, sa nepotvrdila. Kvantitatívna analýza preukázala výraznú stabilitu mechanizmu napriek prijímaným zmenám. Druhá hypotéza, že asignácia predstavuje pre neziskový sektor ťažko nahraditeľný zdroj financovania, sa potvrdila. Analýza dostupných zdrojov financovania mimovládnych organizácií ukázala, že asignácia zaujíma medzi nimi jedinečné postavenie z hľadiska kombinácie dostupnosti, flexibility využitia prostriedkov a šírky okruhu potenciálnych prijímateľov. Tretia hypotéza, že novelizácie sú potrebným opatrením na zvýšenie transparentnosti a predchádzanie zneužívaniu, sa potvrdila len čiastočne, niektoré zmeny, najmä v oblasti digitalizácie a registrácie prijímateľov, skutočne prispeli k väčšej transparentnosti, avšak opatrenia obmedzujúce asignáciu právnickými osobami sa prejavili predovšetkým ako posilnenie príjmov štátneho rozpočtu, nie ako adresný nástroj predchádzania zneužívaniu.

Na základe výsledkov analýzy práca formuluje návrhy de lege ferenda zamerané na zvýšenie dostupnosti informácií o využití asignovaných prostriedkov pre širokú verejnosť, adresnejšiu kontrolu poukazovania právnickými osobami prostredníctvom existujúcich nástrojov daňovej správy a systémové oddelenie podpory rodičov od mechanizmu asignácie určeného na verejnoprospešné účely.

Kľúčové slová: daň z príjmov, neziskový sektor, daňová asignácia, mimovládne neziskové organizácie, financovanie neziskového sektora, zákon o dani z príjmov

Abstract

MARTINKOVÁ, Andrea, *Changes in the legal framework of income tax assignation and their impact on financing the nonprofit sector*, master's thesis, Comenius University, Faculty of Law, Department of Financial Law. Supervisor: Mgr. Ing. Maroš Katkovčin, PhD., Bratislava: Faculty of Law, Comenius University, 2026, 117 p.

This thesis examines changes in the legal framework governing the mechanism for allocating a portion of income tax pursuant to Sections 50 and 50aa of Act No. 595/2003 Coll., on Income Tax and their impact on the financing of non-governmental nonprofit organizations in the Slovak Republic. The aim of the thesis is to analyse the legislative development of this institution since its introduction in 1999, identify the motives behind the adopted changes, and assess their actual impact on the nonprofit sector through a combination of doctrinal analysis, historical-legal methods, comparative methods, and quantitative analysis of financial administration data for the period 2019 to 2024.

The study tests three hypotheses. The first, that the amendments had a measurable impact on the amount of allocated funds, was not confirmed. Quantitative analysis demonstrated significant stability in the mechanism despite the adopted changes. The second hypothesis, that the allocation represents a hard-to-replace source of funding for the nonprofit sector, was confirmed. An analysis of available funding sources for nongovernmental organizations showed that the allocation occupies a unique position among them in terms of a combination of availability, flexibility of use of the funds, and the breadth of potential recipients. The third hypothesis, that the amendments are a necessary measure to increase transparency and prevent abuse, has been confirmed only partially; some changes, particularly in the areas of digitization and recipient registration, did indeed contribute to greater transparency, however, measures restricting allocations by legal entities primarily resulted in increased state budget revenues rather than serving as a targeted tool to prevent abuse.

Based on the results of the analysis, this paper formulates de lege ferenda proposals aimed at increasing the availability of information on the use of allocated funds to the general public, more targeted oversight of transfers by legal entities through existing tax administration tools, and the systemic separation of parental support from the allocation mechanism intended for public benefit purposes.

Keywords: income tax, nonprofit sector, tax designation, non-governmental nonprofit organizations, nonprofit sector financing, Income Tax Act

Predhovor

Problematika neziskového sektora mi bola osobne blízka už od začiatku štúdia na vysokej škole, najskôr dobrovoľnícky a pracovne, keď som v rámci občianskeho združenia zameraného na vzdelávanie mladých ľudí niekoľko rokov mala príležitosť v praxi spoznávať fungovanie mimovládnych organizácií, problémy pri ich fungovaní či výzvy, s ktorými na Slovensku a v zahraničí pri svojej činnosti zápasia. Neskôr sa tento záujem pretavil aj do akademickej sféry, keď som sa v rámci štúdia začala bližšie venovať právnej úprave organizácií v neziskovom sektore a bližšie najmä ich financovaniu, ktoré je pre ich neziskovú podstatu pomerne špecifické, čo sa dostupných prostriedkov aj účelu ich použitia týka.

Daňová asignácia je témou, ktorá sa v rámci tejto problematiky periodicky vyskytuje a pri aktuálne napätej situácii medzi verejným, najmä štátnym sektorom a mimovládnym neziskovým sektorom, ktorá sa vyskytovala v posledných rokoch som sa pomerne často s touto témou stretávala. Išlo nielen priamo o zmeny právnej úpravy ale aj diskusie vo verejnom priestore o tom, ako by mal mechanizmus poukazovania podielu z dane vyzerať. Preto som sa rozhodla po dohode s mojím školiteľom Mgr. Ing. Marošom Katkovčinom, PhD. v tejto práci bližšie pozrieť nielen na to, aké zmeny v legislatívnej úprave § 50 a po novom § 50aa zákona o dani z príjmov reálne nastali, či sa nejaké plánujú a o čom sa len viedla diskusia, ale aj aké dopady tieto zmeny reálne mali na fungovanie mimovládnych neziskových organizácií.

Slovenská republika sa tiež nachádza v období fiškálnej konsolidácie, čo znamená, že na našom území je aktuálne nie práve priaznivá ekonomická situácia, čo zasiahlo aj štátny aj mimovládny sektor a môže byť iniciátorom výraznejších zmien. Považovala som za zaujímavé aj porovnanie asignácie, ako ju poznáme na Slovensku, so systémom fungujúcim v Maďarskej republike, či pokusmi o zavedenie poukázania podielu z dane v Českej republike, ktorá je nám v mnohom veľmi blízka, avšak k tomuto kroku nikdy nepristúpila.

V práci sa snažím prepájať právnu analýzu legislatívy s empirickou analýzou asignovaných súm v období približne vymedziteľnom ako obdobie od pandémie Covid 19 po súčasnosť. Sledujem nielen celkovú sumu, ktorá bola v jednotlivých rokoch poukázaná ale aj jej rozdelenie medzi organizácie v závislosti od geografického umiestnenia a čiastočne aj veľkosti, keďže tie sú na zmeny v právnej úprave citlivejšie a často sa na asignáciu spoliehajú vo väčšej miere.

Na tomto mieste by som sa tiež rada poďakovala môjmu školiteľovi Mgr. Ing. Marošovi Katkovčinovi, PhD. za cenné rady počas celého procesu písania práce od prvotnej osnovy až po poznámky k finálnej verzii práce, ktoré mi výrazne pomohli pri tvorbe tejto práce a obohatili ma o mnohé praktické vedomosti týkajúce sa obsahu aj štruktúry vedeckých publikácií

Obsah

Zoznam obrázkov, grafov a tabuliek 11

Úvod 12

1 Právna úprava poukázania podielu z dane z príjmov v súčasnosti na Slovensku a vo vybraných krajinách 14

1.1 Teoretické a právne vymedzenie mechanizmu poukázania podielu zaplatenej dane 19

1.2 Prehľad významných novelizácií inštitútu poukázania podielu z dane 24

1.2.1 Motívy týchto zmien a reakcia neziskového sektora na snahy o obmedzenie mechanizmu asignácie 32

1.3 Porovnanie s vybranými zahraničnými mechanizmami 39

1.3.1 Maďarská republika 39

1.3.2 Česká republika 42

2 Dopad legislatívnych zmien na financovanie neziskového sektora 46

2.1 Význam podielu z dane pre neziskový sektor na Slovensku teoreticky 46

2.2 Fiškálna konsolidácia v Slovenskej republike a jej možné dopady na neziskový sektor 57

2.3 Kritické zhodnotenie: benefity a riziká zmien pre sektor 63

3 Návrhy riešení a empirická analýza dopadov na organizácie 71

3.1 Dopady noviel na mimovládne neziskové organizácie 71

3.1.1 Právna analýza dopadov na prijímateľov 71

3.1.2 Kvantitatívna analýza počtu prostriedkov prijatých registrovanými organizáciami za obdobie 2019-2025 74

3.2 Vlastné návrhy na systémové úpravy a perspektíva ďalšieho vývoja 84

3.2.1 Rozdelenie poukazovaných prostriedkov medzi organizácie v závislosti od veľkosti a lokality 85

3.2.2 Návrhy de lege ferenda v oblasti administratívnej záťaže a digitalizácie procesov 86

3.2.3 Návrhy de lege ferenda v oblasti asignácie podielu z dane rodičom pri fyzickej osobe 90

3.2.4 Návrhy de lege ferenda v oblasti asignácie právnickými osobami 92

3.2.5 Perspektíva ďalšieho vývoja legislatívnej úpravy mechanizmu poukázania podielu z dane na osobitné účely 97

Záver 98

Zoznam použitej literatúry 101

Príloha 1: Výpočtové tabuľky ku grafom 1 – 5 113

Príloha 2: Údaje sprístupnené podľa zákona o slobode informácií 117

Zoznam obrázkov, grafov a tabuliek

Zoznam obrázkov

Obrázok č. 1 Legálna definícia predmetu dane podľa zákona o dani z príjmov 9

Obrázok č. 2 Výpočet subjektov oprávnených prijímať poukázaný podiel z dane z príjmov 12

Obrázok č. 3 Výpočet činností na ktorých realizáciu je možné využiť poukázaný podiel z dane z príjmov 14

Zoznam grafov

Graf č. 1 Vývoj výšky celkovej poukázanej sumy za sledované obdobie 67

Graf č. 2 Porovnanie priemernej poukázanej sumy a mediánu z poukázaných súm za sledované obdobie 69

Graf č. 3 Vývoj percentuálneho rozdelenia množstva prijímateľov podľa veľkosti obce, v ktorej majú sídlo za sledované obdobie 72

Graf č. 4 Vývoj percentuálneho rozdelenia celkového množstva poukázaných financií medzi prijímateľov podľa veľkosti obce, v ktorej majú sídlo za sledované obdobie 73

Graf č. 5 Vývoj výšky priemernej sumy poukázanej prijímateľom podľa veľkosti obce, v ktorej majú sídlo, za sledované obdobie 74

Zoznam tabuliek

Tabuľka č. 1 Percento asignovaných prostriedkov z maximálneho množstva asignovateľnej sumy 68

Tabuľka č. 2 - počet obyvateľov podľa veľkosti miesta bydliska z roku 2021 72

Úvod

Daňová asignácia, hovorovo často známa ako „dve percentá“ je inštitútom, ktorý je v našom daňovom právnom poriadku prítomným už od roku 1999, hoci aktívne ho využiť bolo prvýkrát možné až v novom tisícročí. Za ten čas vytvoril stabilnú súčasť príjmov najrôznejších subjektov, primárne mimovládnych neziskových organizácií, a každoročne v marci môžeme vidieť množstvo reklám, ktoré vyzývajú aj k tejto forme občianskeho aktivizmu. 25 rokov účinnosti ho však nenechalo bezo zmeny a mnohé z nich mali priamy dopad na množstvo prostriedkov, ktoré prijímatelia mohli využiť.

Aj preto je cieľom tejto práce analyzovať zmeny právnej úpravy mechanizmu poukázania podielu z dane z príjmov, identifikovať ich motívy a posúdiť ich dopad na financovanie neziskového sektora, a to prostredníctvom kombinácie doktrinálnej analýzy a kvantitatívneho skúmania dostupných dát za obdobie asignácie 2019–2025. Práca vzniká v čase prebiehajúcej konsolidácie verejných financií, kedy je téma financovania neziskového sektora zvlášť citlivá a vzťah medzi štátnym a neziskovým sektorom je predmetom častých a intenzívnych diskusií, čo je tiež skutočnosťou, ktorá môže mať dopad na právnu úpravu poukazovania.

V práci sa snažíme potvrdiť alebo vyvrátiť tri hypotézy, týkajúce sa účelu, potreby a dopadov novelizácií § 50 zákona o dani z príjmov. Ide o nasledovné hypotézy:

1. Novelizácie ustanovení o poukázaní podielu z dane podľa Zákona o dani z príjmov mali merateľný dopad na výšku sumy poukazovanej neziskovým organizáciám.
2. Poukázanie podielu z dane, tak ako je nastavené v podmienkach Slovenskej republiky, predstavuje ťažko nahraditeľný zdroj financovania pre neziskový sektor.
3. Novelizácie ustanovení o poukázaní podielu z dane podľa Zákona o dani z príjmov sú potrebným opatrením na zvýšenie transparentnosti a predchádzanie zneužívaniu tohto zdroja financovania.

Tieto hypotézy budeme overovať prostredníctvom kombinácie rôznych metód, v prvej kapitole prostredníctvom historicko-právnej analýzy a vertikálnej komparácie právnej úpravy § 50 a § 50aa zákona o dani z príjmov posúdime ich súlad s deklarovanými cieľmi zákonodarcu a horizontálnou komparáciou s vybranými zahraničnými modelmi (Česko, Maďarsko). Porovnávajúce hľadisko umožňuje identifikovať alternatívne prístupy k riešeniu rovnakých problémov a posúdiť výhody a nevýhody slovenského modelu. Prvá kapitola slúži najmä na čiastočné overenie hypotézy č. 3 v časti, kedy sa venuje samotným zmenám a motivácii zákonodarcu.

V druhej kapitole sa prostredníctvom doktrinálnej analýzy venujeme širšiemu kontextu financovania mimovládnych organizácií, ako aj spoločenskej a hospodárskej situácii v čase písania práce. Táto časť je viac kvalitatívne zameraná a má za cieľ analýzu silných a slabých stránok nášho systému prostredníctvom konceptuálnej analýzy. Druhá kapitola nadväzuje na prvú pri overovaní hypotézy č. 3 a tiež vytvára teoretický podklad pre overenie hypotézy č. 2 vo výskumnej časti práce.

Vo výskumnej časti, ktorá predstavuje najmä tretiu kapitolu práce, sme zvolili právnu a kvantitatívnu analýzu a prácu s dátami finančnej správy, kde predmetom skúmania bola primárne výška podielu poukázanej dane jednotlivým subjektom, koľko FO a PO poukázalo svoj podiel z dane a rozloženie tejto sumy medzi organizácie v závislosti od lokality, kde majú sídlo, keďže jednou z častých kritík asignácie je slabé prerozdelenie prostriedkov medzi subjekty pôsobiace mimo veľkých miest. Táto kapitola predstavuje ústredný empirický príspevok práce k overeniu hypotézy č. 1 a poskytuje kvantitatívny základ pre záver o hypotéze č. 2.

Sledujeme, ako sa zmenil objem poukázaného podielu z dane medzi rokmi 2019 – 2024, aby sme vedeli reflektovať aspoň čiastočne aj na dopady pandémie Covid-19 až po súčasnosť, kedy sme limitovaní aktuálne zverejnenými dátami. Výsledky kvantitatívnej analýzy sú v kapitole 3.1.2. prezentované graficky.

Asignačná daň nie je len technickým daňovým inštitútom, ale odrazom toho, akú rolu chce spoločnosť dať aktívnej občianskej participácii pri rozhodovaní o využívaní zdrojov, ktoré by inak plynuli výhradne štátu. Jej budúcnosť bude závisieť od toho, či táto spoločenská hodnota zostane dostatočne silná aj tvárou v tvár fiškálnym tlakom a na zabezpečenie tohto účelu je nevyhnutné poznanie reálneho stavu množstva poukazovaných prostriedkov ako aj prijímateľov.

1 Právna úprava poukázania podielu z dane z príjmov v súčasnosti na Slovensku a vo vybraných krajinách

Mechanizmus použitia podielu zaplatenej dane na osobitné účely predstavuje inštitút daňovej sústavy Slovenskej republiky a nájdeme ho upravený v zákone č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov (ďalej ako "zákon o dani z príjmov" alebo "ZDP"). Z tohto dôvodu sa na začiatku tejto kapitoly budeme venovať práve dani z príjmov všeobecne, kým prejdeme konkrétnejšie k asignácii.

Daň z príjmov patrí medzi priame dane, takže najprv sa v tejto práci pozrieme na to, čo je daň a následne rozoberieme rozdiel medzi priamymi a nepriamymi daňami. Pojem "daň" nemá v právnom poriadku Slovenskej republiky legálnu definíciu, ale doktrinálne sa zvykne pod pojmom daň chápať:

"Povinná, nenávratná, neekvivalentná, pravidelne sa opakujúca peňažná platba, ukladaná zákonom alebo na základe zákona za účelom úhrady štátnych alebo verejných potrieb.[1]*"*

Ide teda o obligatórnu platbu a daňovník si nemôže vybrať, či alebo ktoré druhy daní bude platiť, hoci, samozrejme rôzne snahy o daňovú optimalizáciu sú pomerne častým javom, v legálnych medziach sa nemožno platbe dane ako celku vyhnúť. Dane sú ukladané podľa čl. 59 ods. 2 ústavy len zákonom alebo na základe zákona, na základe zákona sú najčastejšie ukladané napríklad miestne dane. Pravidelnosť nám hovorí o tom, že nejde o jednorazové plnenie, ale o platbu vyberanú vždy po konci zdaňovacieho obdobia. Pri dani z príjmu je týmto zdaňovacím obdobím spravidla jeden kalendárny rok, pre fyzické osoby toto pravidlo platí vždy, s povinnosťou podávať daňové priznanie, pokiaľ daňovníkovi takáto povinnosť vznikla, do troch kalendárnych mesiacov od uplynutia konca zdaňovacieho obdobia. Pri právnických osobách existuje výnimka, pokiaľ ich vedenie účtovného roka nekorešponduje s kalendárnym, zdaňovacie obdobie končí na konci ich účtovného roka a nemusí sa zhodovať s kalendárnym rokom.[2]

Ďalšia časť definície, neekvivalentnosť platby dane, je jedným z hlavných definičných rozdielov dane oproti poplatku, pri ktorých je naopak typickým znakom ich ekvivalentnosť. Ako príklad môžeme uviesť miestny poplatok za komunálne odpady podľa príslušného zákona, pri ktorom platiteľ poplatku presne vie, že za sumu, ktorú uhradil mu

[1]BABČÁK, Vladimír. *Daňové právo na Slovensku a v EÚ*. Bratislava: Epos, 2019. ISBN 978-80-562-0247-0. s. 21.
[2] Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov, § 32 a § 41.

bude poskytnutá služba odvozu odpadu po dobu a za podmienok, aké boli ustanovené poskytovateľom služby. Pri daniach takéto spojenie priamo neexistuje, t. j. pokiaľ zaplatíme daň z príjmu, nevieme, na aké účely budú prostriedky, ktoré boli zdanené, použité. Toto rozhodnutie je na úvahe toho, kto rozhoduje o hospodárení subjektu, ktorému smeruje výťažok z dane. Pri dani z príjmu budeme ako o príjemcovi hovoriť o štáte teda Slovenskej republike, avšak nie je to pravidlom vždy, najmä pri miestnych daniach, ktoré majú na starosti obce tieto prostriedky putujú do rozpočtu príslušnej obce.[3] Toto však neznamená, že ide o prostriedky, ktoré výberca môže využiť ľubovoľným spôsobom, záverečná časť definície, ktorej sme sa doposiaľ v texte nevenovali, hovorí o spôsobe využitia prostriedkov získaných daňami a to konkrétne o ich využití na úhradu štátnych alebo verejných potrieb. Pod týmito potrebami si môžeme predstaviť projekty ako napríklad oprava ciest, verejné služby ako napríklad finančná podpora knižníc, alebo úhradu dávok sociálneho systému napríklad starobného dôchodku.[4]

Po definovaní pojmu daň je ďalej vhodné spomenúť rozdiel medzi priamymi a nepriamymi daňami, pričom sa budeme musieť pozrieť aj na základné prvky dane, ktorými sú subjekt dane, predmet dane, základ dane a sadzba dane. Pri tomto delení nás bude zaujímať práve subjekt. Subjektom dane sa spravidla v právnych predpisoch aj literatúre označuje daňovník - teda osoba, či už fyzická alebo právnická, ktorej na základe nejakej skutočnosti vznikla povinnosť uhradiť daň, podľa druhu dane môže ísť rôzne skutočnosti od nadobudnutia psa cez kúpu tovaru až po získanie príjmu. Pojem daňovník je však potrebné odlišovať od pojmu platiteľ dane, čo je subjekt, ktorý daň odvádza výbercovi dane. Daňovník a platiteľ dane môžu byť jednou osobou, ako je tomu pri priamych daniach a teda aj pri dani z príjmov, alebo môžu byť rozdielnymi osobami, kde potom hovoríme o daniach nepriamych.[5] Klasickým príkladom nepriamej dane je daň z pridanej hodnoty pri maloobchodnom predaji, kedy daňovníkom je osoba, ktorá si tovar zakúpila, z jej prostriedkov bude daň odvedená, a platiteľom dane je predajca, teda ten bude mať po konci zdaňovacieho obdobia povinnosť odviesť platbu za tento nákup štátu.

Pri dani z príjmov ako priamej dani teda bude osoba daňovníka a platiteľa dane spravidla rovnaká, avšak existujú z nej isté procesné výnimky. Napríklad zamestnanec, ktorý nepodáva daňové priznanie, pokiaľ nemá iné príjmy ako príjem zo závislej činnosti, pretože

[3] BUJŇÁKOVÁ, Mária, et al. *Dane a ich právna úprava v Slovenskej republike v kontexte daňovej politiky EÚ*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2015. ISBN 978-80-8152-246-8. s. 22.
[4] KAČALJAK, Matej. *Daňové právo*. Banská Bystrica: Belianum, 2022. ISBN 978-80-557-2003-6.s.31.
[5] BABČÁK, Vladimír. *Daňové právo na Slovensku a v EÚ*. Bratislava: Epos, 2019. ISBN 978-80-562-0247-0. s. 98-99.

v tomto prípade má povinnosť podať daňové priznanie a odviesť platbu zamestnávateľ.[6] Zamestnanec pritom dostáva mesačnú mzdu, ktorá je, okrem iných odvodov do sociálnych systémov, znížená aj o preddavok na daň podľa § 35 zákona o dani z príjmov. Ide najmä o zjednodušenie výberu daní, znižuje sa tým počet subjektov, s ktorými správca dane musí komunikovať, pokiaľ by došlo k nejakej nejasnosti alebo podozreniu z protiprávneho konania ako aj množstvo sprievodnej administratívy.[7]

Ďalšiu výnimku nájdeme napríklad aj v § 43 zákona o dani z príjmov pri takzvanej zrážkovej dani. Ide o alternatívny spôsob výberu dane z príjmov pri ktorom subjekt, ktorý platbu realizuje, v niektorých prípadoch napríklad pri platení úrokov alebo vyplatení výhry nie je daňovník, ale ten, kto túto platbu realizuje, napríklad banka. Tiež sa využíva pri niektorých príjmoch daňových nerezidentov alebo daňovníkov zo Slovenska, ktorí majú príjmy aj zo zahraničia. Ide o snahu zjednodušiť proces výberu dane, aby sa zamedzilo administratívnym chybám či prípadom, kedy si daňovník, často len z nedbanlivosti, nie je vedomý povinnosti zdanenia tohto príjmu a omylom by sa týmto dopustil protiprávneho konania.[8]

Zákon o dani z príjmov taktiež rozlišuje dva rôzne subjekty, pre ktoré je právna úprava zdaňovania príjmu rozdielna, ide o fyzické a právnické osoby. Toto delenie vyplýva z podstaty oboch subjektov či už reálnych fyzických osôb alebo abstraktných právnických osôb. Ako príklad môžeme uviesť nemožnosť právnickej osoby vykonávať závislú činnosť. Rozdielny režim nájdeme vo väčšej časti právnych noriem zákona o dani z príjmov od určenia základu dane až po rôzne povinnosti a oprávnenia, ktoré sú im v zákone o dani z príjmov určené. Napríklad aj samotná daňová asignácia, ktorá je predmetom tejto práce obsahuje rozdiely podľa toho, či podiel z dane poukazuje fyzická alebo právnická osoba. [9]

---

[6] Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov § 32 ods. 4.

[7] BRNOVÁ, M. *Zrážková daň z príjmov*. In Daňový a účtovný poradca podnikateľa [online]. 2008, [cit .24.04.2026] dostupné na https://www.epi.sk/odborny-clanok/Zrazkova-dan-z-prijmov.htm

[8] VANKOVÁ, L. *Daň vyberaná zrážkou 2. časť*. [online]. 2018, [cit. 24.04.2026]. Dostupné na: https://www.dauc.sk/clanky/1002/dan-vyberana-zrazkou-2-cast

[9] Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov, § 50 ods. 1 písm. a) a b).

Ďalším zo základných prvkov dane je predmet, nazývaný aj objekt dane. Objektom dane je určitá skutočnosť na ktorú sa viaže vznik daňovej povinnosti a následné vyrubenie dane. Medzi predmetom a subjektom dane je prirodzene pomerne blízky vzťah, keďže od činnosti subjektu do značnej miery závisí, čo bude predmetom dane.[10] Pri dani z príjmov máme predmet dane všeobecne určený v § 2 písm. a):

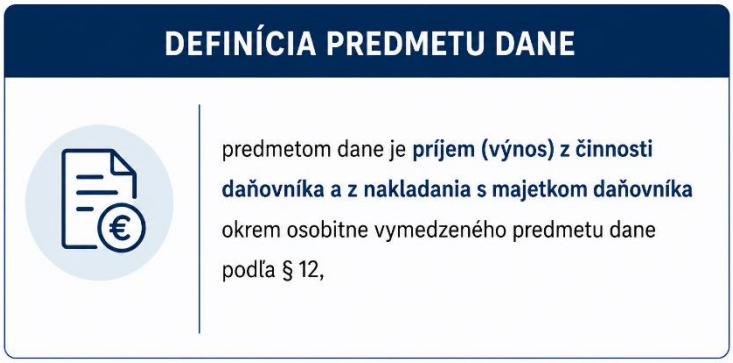

Obrázok č. 1 Legálna definícia predmetu dane podľa zákona o dani z príjmov[11]

Ide o všeobecnú definíciu, ktorá je následne upresnená v osobitných ustanoveniach samostatne pre fyzické osoby (§ 3 ZDP) a právnické osoby (§ 12 ZDP). Pre fyzické osoby obsahuje zákon o dani z príjmov aj špecifikáciu príjmov, ktoré do predmetu dane spadajú alebo nie. Ide napríklad o príjmy zo závislej činnosti, podnikania či inej zárobkovej činnosti alebo kapitálové príjmy v § 5 - 8 ZDP. Pre právnické osoby ide o ustanovenie niekoľkých výnimiek, či už podľa typu daňovníka ako napríklad § 12 ods. 2 ZDP, kde sú výnimky pre subjekty nezaložené za účelom podnikania alebo podľa druhu príjmu, kde nájdeme napríklad aj príjem z dane podľa § 50 zákona o dani z príjmov, čo predstavuje asignačnú daň.[12] Práve toto vylúčenie príjmu z asignácie z predmetu dane je jedným z dôvodov, prečo ide o pomerne jedinečný zdroj príjmov pre subjekty neziskového sektora. O to viac po zmene, ktorú zaviedol v roku 2004 nový zákon o dani z príjmov, kedy už nebolo možné odpísať časť daru zo základu dane, čím sa pre daňovníkov, medzi ktorými sa nachádzajú aj mimovládne organizácie, zvýšilo daňové zaťaženie a zároveň sa výrazne znížila motivácia súkromného sektora na darovanie prostriedkov subjektom tretieho sektora.[13]

[10] BASNUKAEV, Musa Shamsudinovich, et al. Mechanism of Tax System Elements Interaction [online]. In: The European Proceedings of Social and Behavioural Sciences: SCTMG 2020 International Scientific Conference Social and Cultural Transformations in the Context of Modern Globalism. London: European Publisher, 2020 [cit. 2026-04-26], s. 155. ISSN 2357-1330. Dostupné na: https://doi.org/10.15405/epsbs.2020.10.05.20

[11] Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov, § 2 písm. a)

[12] KAČALJAK, Matej. Daňové právo. Banská Bystrica: Belianum, 2022. ISBN 978-80-557-2003-6.s 79 - 80.

[13] STREČANSKÝ, Boris, et al. Mimovládne neziskové organizácie a dobrovoľníctvo. *In: Slovensko 2005: Súhrnná správa o stave spoločnosti*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2006, ISBN 80-88935-87-3. s. 600.

Základ dane už predstavuje konkrétnu finančnú čiastku, z ktorej sa následne počíta výška dane pomocou daňovej sadzby, možno ho chápať aj ako akési číselné vyjadrenie predmetu dane, v zákone o dani z príjmov sa, zjednodušene povedané, základ dane zistí sčítaním všetkých zdaniteľných príjmov, odčítaním od nich všetkých daňových výdavkov a zohľadnením iných aplikovateľných inštitútov, ktoré napr. niektoré príjmy oslobodzujú od dane. Postup zisťovania základu dane je bližšie upravený v § 17 a nasledujúcich zákona o dani z príjmov.[14] Pokiaľ by predmetom dane bola nehnuteľnosť, ktorú daňovník nadobudol a ide ju predať v období do 5 rokov od jej získania, základom dane bude suma, za ktorú nehnuteľnosť reálne predal. Pri fyzických osobách základ dane nájdeme definovaný v § 4 ZDP a pre fyzické osoby špecifickou výnimkou je § 11 ZDP, kde nájdeme ustanovenia o nezdaniteľnej časti základu dane, ide o čiastku, ktorá sa vypočíta podľa násobku výšky životného minima[15] a má zabezpečiť, aby fyzické osoby, ktoré majú príjmy podľa § 5 a § 6 zákona o dani z príjmov mali k dispozícii aspoň minimálne prostriedky na pokrytie základných životných potrieb aj po zdanení. Nezdaniteľná časť základu dane sa, ako vyplýva z jej názvu, nezdaňuje ale odpočíta sa od základu dane a až po tomto kroku sa pomocou sadzby vypočíta dlžná suma.[16]

Pri fyzických (§ 9 ZDP) aj právnických (§ 13 ZDP) osobách sú niektoré príjmy oslobodené od dane, tieto príjmy potom sa potom do základu dane nezapočítavajú. Pri fyzických osobách môže ísť napríklad o príjmy z predaja majetku po určitej dobe vo vlastníctve daňovníka alebo oslobodenie niektorých druhov príjmov nižších ako 500,- EUR, pri ktorých by nebolo cenovo výnosné ich vyberať, keďže cena administratívnych nákladov na proces vyberania dane by bola vyššia ako príjem zo samotnej dane a pri právnických osobách o príjmy, ktoré sú určené na charitatívne či verejnoprospešné účely alebo o príjmy subjektov so špeciálnym postavením ako napríklad Fond na ochranu vkladov.[17]

Posledným zo základných prvkov dane je jej sadzba, čo je zákonom určený spôsob výpočtu výšky daňovej povinnosti zo základu dane, môže byť rovná progresívna alebo degresívna. Pri dani z príjmov sa u nás, rovnako ako napríklad v Česku, zvykne používať

---

[14] BABČÁK, Vladimír. *Daňové právo na Slovensku a v EÚ*. Bratislava: Epos, 2019. ISBN 978-80-562-0247-0. s. 103-104.

[15]HORNIAČEK, Peter a Viera MEZEIOVÁ. *Zákon o dani z príjmov: praktický komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-8168-610-8. s. 33.

[16]KICOVÁ, Anna, *Daňová spravodlivosť ako princíp zdaňovania*. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Právnická fakulta [online] [cit. 26.04.2026]. s. 4. Dostupné na: https://www.researchgate.net/profile/Anna-Vartasova/publication/333002504_Danova_spravodlivost_ako_princip_zdanovania/links/5cd5aaf792851c4eab92ef77/Danova-spravodlivost-ako-princip-zdanovania.pdf

[17] KAČALJAK, Matej. Daňové právo. Banská Bystrica: Belianum, 2022. ISBN 978-80-557-2003-6.s.97.

progresívna sadzba t. j. čím vyšší je základ dane tým je vyššia sadzba, čo zohľadňuje alokačnú funkciu daní.[18] Najčastejšie sa v slovenskom právnom poriadku stretneme s prepočtom pomocou percentuálnej sadzby. Sadzbu dane pre daň z príjmov nájdeme upravenú v § 15 zákona o dani z príjmov. Pre fyzické aj pre právnické osoby sa aktuálne používa systém progresívneho zdanenia t. j. čím má daňovník vyšší príjem, tým vyššia časť z neho pripadne štátu od dolnej hranice sadzby ktorá je 10 % až po maximálnu daňovú sadzbu 35 %.[19]

Po definovaní základných atribútov daní, s konkrétnym zameraním na daň z príjmov, sa v ďalšej podkapitole presunieme už konkrétne k inštitútu použitia podielu zo zaplatenej dane na osobitné účely, kde podrobnejšie rozoberieme kto, komu a za akých podmienok môže asignovať časť svojej dane.

1.1 Teoretické a právne vymedzenie mechanizmu poukázania podielu zaplatenej dane

Použitie podielu zo zaplatenej dane na osobitné účely, alebo aj daňová asignácia, je inštitút, prostredníctvom ktorého môžu fyzické alebo právnické osoby poukázať vo svojom daňovom priznaní alebo vyhlásením, pokiaľ daňové priznanie nepodávajú ako napr. zamestnanci, určitú časť zo svojej zaplatenej dane z príjmov za daný rok určitým subjektom zákonodarcu. Prvýkrát bol začlenený do právneho poriadku Slovenskej republiky ešte v zákone č. 366/1999 Z.z. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej ako zákon č. 366/1999 Z.z.) a následne prenesený do už spomínaného zákona o dani z príjmov konkrétne do § 50 a § 50aa, ktorý bol vložený neskoršou novelizáciou. Podrobnému opisu vývoja inštitútu poukázania podielu z dane sa venujeme v podkapitole 1.2.

Priamo v zákone o dani z príjmov § 50 ods. 4 nájdeme okruh prijímateľov, ktorým je možné podiel z dane poukázať, sú to:

[18] JÁNOŠÍKOVÁ, Petra, Petr, MRKÝVKA, et al. Finanční a daňové právo 2. aktualizované a doplněné vydání, Plzeň: Aleš Čenek, 2016. ISBN 978-80-7380-639-2. s. 327 – 328.
[19] BABČÁK, Vladimír. *Daňové právo na Slovensku a v EÚ*. Bratislava: Epos, 2019. ISBN 978-80-562-0247-0. s. 105.

Písmeno	Forma subjektu
a)	občianske združenie alebo organizačná jednotka združenia
b)	nadácia
c)	neinvestičný fond
d)	nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby
e)	účelové zariadenie cirkvi a náboženskej spoločnosti
f)	organizácia s medzinárodným prvkom
g)	Slovenský Červený kríž
h)	subjekty výskumu a vývoja

Obrázok č. 2 Výpočet subjektov oprávnených prijímať poukázaný podiel z dane z príjmov[20]

Ide o taxatívne vymedzenie a nájdeme v ňom najmä subjekty pôsobiace v neziskovom sektore ako občianske združenia či nadácie. Už samotný okruh prijímateľov nám poukazuje na to, že asignácia má vo svojej podstate filantropický charakter a slúži na podporu verejnoprospešných činností.

Tu by sme zároveň chceli venovať priestor výkladu niektorých pojmov, ktorými budeme v tejto práci označovať prijímateľa poukázania podielu z dane, v literatúre sa pre ne ustálil pojem mimovládne organizácie a to natoľko že ho nachádzame napríklad aj v názve Memoranda ministerstva financií a mimovládnych organizácií o stabilite a transparentnosti daňového financovania mimovládnych organizácií (ďalej ako "memorandum") z tohto pomenovania vzniklo hovorové označenie "mimovládky", ktoré môžeme niekedy vidieť v mediálnych článkoch či v diskusii týkajúcej sa asignácie. Označuje subjekty, ktoré bez snahy o dosiahnutie zisku a bez afiliácie so štátnym sektorom vykonávajú rôzne druhy verejnoprospešnej činnosti.[21] Tieto organizácie môžeme vidieť označované aj ako subjekty neziskového alebo tretieho sektora, či skrátene len neziskový alebo tretí sektor, ide o pojmy, ktoré sú pre účely našej práce synonymické a tak ich aj ďalej v práci budeme používať. Dôležité je však poukázať na rozdiel medzi týmito pojmami a pojmami nezisková

[20] Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov, § 50 ods. 4

[21] *Koncepcia rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku na roky 2022 – 2030* [online]. Bratislava: 2021 [cit. 2026-04-24]. Dostupné na: https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/2022/kros_2022_2030/KROS%202022-2030.pdf

organizácia alebo občianske združenie, ktoré označujú konkrétne druhy právnických osôb podľa zákona č. 233/1997 Z.z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby (ďalej ako "zákon o neziskových organizáciách") a zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov (ďalej ako "zákon o združovaní občanov") a napriek tomu, že sú to subjekty, ktoré v neziskovom sektore pôsobia, v žiadnom prípade nemožno povedať, že ide o jediné subjekty, pre ktoré je toto tvrdenie pravdivé. Išlo by teda o tvrdenie, ktoré je nepravdivo zužujúce a vylúčilo z definície mimovládnych organizácií napríklad nadácie, ktoré nemajú za účel dosahovať zisk.[22]

Pri asignačnej dani je tiež potrebné poznamenať, že okruh subjektov oprávnených prijímať asignáciu je širší, ako subjekty, ktoré sú bežne označovaný ako tretí sektor. V priebehu svojho vývoja tento okruh niekoľkokrát menil, ale ako príklad môžeme spomenúť napríklad účelové zariadenie cirkvi, avšak nie samotnú cirkev, alebo Slovenský červený kríž. Keďže táto práca je zameraná na špecifiká poukazovania podielu dane neziskovému sektoru, ostatným subjektom, ktoré sú oprávnené prijímať podiel z dane z príjmov sa budeme venovať maximálne okrajovo.

Okrem tejto materiálnej požiadavky musí subjekt, ktorý chce byť prijímateľom podielu zo zaplatenej dane z príjmov splniť aj ďalšie podmienky určené v § 50 ods. 6 písm. c) až písm. j) z ktorých spomenieme napríklad povinnosť byť registrovaný v centrálnom notárskom registri aj registri právnických osôb, alebo vznik minimálne rok pred rokom, v ktorom bude preukazovať splnenie týchto podmienok a mať teda snahu byť zaradený medzi oprávnených prijímateľov podielov dane.[23] Opäť môžeme za týmito ustanoveniami vidieť snahu o zabránenie subjektom snažiacim sa profitovať z poukázaných podielov z dane bez toho, aby asignované prostriedky využili na verejnoprospešné účely, v takomto konaní.

Ďalšou podmienkou prijatia podielu z dane z príjmov, okrem oprávneného subjektu, je využitie týchto prostriedkov na taxatívne vymedzené činností. Zákon o dani z príjmov obsahuje ich výpočet v ods. 5 sú to tieto:

---

[22] *Detailed survey of the current legislative regulation in the Slovak Republic, related to an option of co-operation between nongovernmental organisations and State and self administration* [online]. Bratislava, 1999 [cit. 24.04.2026]. s. 3-7. Dostupné na: https://www.icnl.org/research/library/slovakia_survey2/

[23] Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov, § 50 ods. 6.

Písmeno	Oblasť činnosti
a)	ochrana a podpora zdravia prevencia, liečba, resocializácia drogovo závislých v oblasti zdravotníctva a sociálnych služieb
b)	podpora a rozvoj športu
c)	poskytovanie sociálnej pomoci
d)	zachovanie kultúrnych hodnôt
e)	podpora vzdelávania
f)	ochrana ľudských práv
g)	ochrana a tvorba životného prostredia
h)	veda a výskum
i)	organizovanie a sprostredkovanie dobrovoľníckej činnosti

Obrázok č. 3 Výpočet činností na ktorých realizáciu je možné využiť poukázaný podiel z dane z príjmov[24]

Sú formulované pomerne široko, napríklad písm. f) ochrana ľudských práv, v snahe zároveň neobmedzovať neprimerane okruh potenciálnych prijímateľov bez nutnosti siahodlhých výpočtov možných činností, no zároveň predchádzanie možnosti zneužitia asignácie dane na osobný prospech napríklad vytvorením občianskeho združenia, ktoré by činnosť vykonávalo do istej miery či úplne fiktívne.[25] Zaujímavosťou je fakt, že zákonodarca v niektorých prípadoch v zákone o dani z príjmov využíva podmienky z § 50 ods. 5 aj na miestach, ktoré priamo nesúvisia s poukázaním podielu z dane ale ako výpočet činností, ktoré majú charitatívny či verejnoprospešný účel aj pre iné inštitúty ako napríklad v § 13 ods. 1 písm. g) za bodkočiarkou, ktorý znie

"...ak daňovník do uplynutia tejto lehoty nepoužije príjmy z reklám oslobodené od dane na účel vymedzený v § 50 ods. 5, je povinný zahrnúť tieto príjmy alebo ich nepoužitú časť do základu dane najneskôr v zdaňovacom období, v ktorom uplynie táto lehota."[26]

A hovorí síce o prostriedkoch využívaných subjektami neziskového sektora ale nie priamo prostriedkoch získaných asignáciou.

[24] Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov, § 50 ods. 5

[25] KUBÁNOVÁ, Martina, et al. Financovanie mimovládnych organizácií z verejných zdrojov Slovenskej republiky a európskej únie. *In: Kvadratúra kruhu alebo otázka spôsobu? K niektorým otázkam roly verejných zdrojov v podpore občianskeho hlasu vo verejnej politike na Slovensku 1995 – 2007*. Banská Bystrica: Nadácia Ekopolis, 2008, ISBN 978-80-970087-4-1. s. 78-79.

[26] Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov, § 13 ods. 1.

Ďalej sa presunieme už k samotnému fungovaniu mechanizmu použitia podielu zaplatenej dane na osobitné účely, v súčasnosti majú možnosť poukazovať svoj podiel zo zaplatenej dane týmto spôsobom fyzické aj právnické osoby, avšak nemožno prehliadnuť viacero rozdielov pri fungovaní mechanizmu podľa charakteru poukazovateľa. Fyzické osoby majú možnosť vyhlásením poukázať na tento účel bez naplnenia ďalších podmienok 2 %, zo svojej zaplatenej dane z príjmov. Prípadne majú možnosť asignovať 3 %, pokiaľ pre subjekt, ktorému budú poukazovať, preukázateľne v predchádzajúcom roku vykonali minimálne 40 hodín dobrovoľníckej činnosti podľa zákona č. 406/2011 Z.z. o dobrovoľníctve[27] a taktiež majú možnosť okrem subjektov podľa § 50 ods. 4 túto sumu určiť aj svojim rodičom v zmysle § 50aa, v prípade, že ich rodičia sú poberateľmi starobného alebo invalidného dôchodku. V takomto prípade môže fyzická osoba poukázať dokopy až 6 % svojej zaplatenej dane t. j. 2 % vybranej neziskovej organizácii a po 2 % obom zo svojich rodičov. Samozrejme, táto možnosť je fakultatívna a v daňovom priznaní alebo vyhlásení si možno vybrať ľubovoľnú kombináciu z možných prijímateľov.[28]

Právnické osoby, vzhľadom na svoju abstraktnú podstatu, postup podľa § 50aa využiť nemôžu. Je však dôležité spomenúť obmedzenie, ktoré je prítomné výhradne pri právnických osobách a tým je podmienenie možnosti asignovať 2 % sumy svojej zaplatenej dane skutočnosťou, že v predchádzajúcom roku minimálne sumu vo výške 0,5 % svojej dane z príjmov darovali na verejnoprospešné účely. Pokiaľ k takémuto darovaniu nedošlo, môže právnická osoba poukázať len sumu vo výške 1 % svojej zaplatenej dane. Ide najmä o snahu zabrániť využívaniu mechanizmu asignácie dane ako prostriedku na obchádzanie odvedenia dane v riadnej výške,[29] nakoľko príjem získaný poukázaním podľa § 50 je oslobodený od dane z príjmov podľa § 12 ods. 7 tohto zákona.[30] Taktiež, na rozdiel od fyzických osôb, právnické osoby majú možnosť rozdeliť poukazovanú sumu medzi viacero subjektov, spravidla preto, lebo vzhľadom na predpoklad vyššej úrovne právneho povedomia a teda aj možnosti spoľahnúť sa na to, že po administratívnej stránke bude vyhlásenie bezchybné ako aj fakt, že sumy poukazované právnickými osobami sú rádovo vyššie, než fyzickými, čo umožňuje efektívnu podporu viacerých subjektov.

Prostriedky získané asignáciou nie sú ďalej predmetom dane z príjmu, sú z predmetu dane vylúčené podľa ustanovení § 3 ods. 2 písm. e) ZDP pre fyzické osoby pri poukazovaní

[27] Zákon č. 406/2011 Z.z. o dobrovoľníctve, čl III bod 2.
[28] Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov, § 50 a § 50aa.
[29] Zákon č. 366/1999 Z.z. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov, § 60.
[30] Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov, § 12 ods. 7.

rodičom a § 12 ods. 7 písm. a) ZDP pre právnické osoby. Nejde totiž o príjem, ktorý daňovník priamo získal svojou činnosťou ale o presun prostriedkov z verejnoprávnych zdrojov.[31] Toto ustanovenie je jedným z príkladov, kde vidíme, že podielová daň nie je jedinou formou daňovej úľavy, ktorú štát mimovládnym organizáciám priznáva. Ako ďalší príklad priamo zo zákona o dani z príjmov možno spomenúť napríklad aj oslobodenie niektorých príjmov mimovládnych organizácií podľa § 13 ods. 1 písm. a) ZDP.

Zo strany poukazovateľa považujeme za vhodné spomenúť ešte dva aspekty asignácie a to povinnosť správcu dane podľa § 50 ods. 8 vyzvať daňovníka na doplnenie údajov prípadne ich upravenie pokiaľ vo vyhlásení neuviedol všetky údaje alebo uviedol nesprávne údaje,[32] čo považujeme za podstatné z dôvodu dostupnosti inštitútu a vytvárania lepších podmienok, na čo najširšie využívanie podielovej dane relevantné najmä pre daňovníkov, ktorí majú príjem len zo závislej činnosti a nepodávajú vlastné daňové priznanie alebo daňovníkov, ktorí tak robia prvýkrát a môžu mať problémy so správnym zadaním všetkých údajov.

Druhým aspektom, ktorý je relevantný v kontexte dostatočnej transparentnosti použitia podielu zo zaplatenej dane, je zverejňovanie informácií o tom, ktorý daňovník sa rozhodol poukázať svoj podiel z dane akým subjektom. Na jednej strane tu nachádzame potrebu rešpektovať anonymitu poukazovateľa a možnosť, že si neželá aby jeho podpora bola verejne známa ale ako argument na opačnej strane zase prijímatelia často majú záujem na zistení, kto sa rozhodol takto podporiť ich činnosť, či už za účelom poďakovania ako budovania vzťahu so svojimi priaznivcami či oslovenie v budúcnosti ohľadom svojej činnosti.[33] Zákonodarca túto dilemu vyriešil taktiež v § 50 ods. 8 zákona o dani z príjmov a to tak, že pokiaľ sa daňovník výslovne vyjadrí, že chce, aby bola jeho totožnosť prijímateľovi známa, sprístupní ju a ak takéto vyhlásenie absentuje, prezumuje sa, že nesúhlasí.

1.2 Prehľad významných novelizácií inštitútu poukázania podielu z dane

Inštitút, ktorý dnes zákon o dani z príjmov nazýva využitie podielu zo zaplatenej dane na osobitné účely, za svoje štvrťstoročie v našom právnom poriadku prešiel desiatkami

[31] Zákon o dani z príjmov, praktický komentár, Peter Horniaček, Viera Mezeiová, 2017, s. 147.
[32] Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov, § 50 ods. 8.
[33] TÖRÖK, Marianna. What is a "percentage tax designation mechanism"?. *In: Assessment of the Impact of the Percentage Tax Designations: Past, Present, Future*. ERSTE Foundation a Centrum pre filantropiu n.o. Viedeň, 2016. ISBN 963-219-323-5. s. 22.

novelizácií, pre koncíznosť textu sa preto v nasledujúcom texte nebudeme podrobne venovať všetkým zmenám, ktoré v ňom nastali, ale len tým, ktoré predstavovali väčšie zásahy do základného fungovania mechanizmu asignácie podielu z dane prípadne zmenám, ktoré vyvolali výraznú reakciu či už neziskového sektora alebo verejnosti.

Ako sme už spomínali v predchádzajúcom texte, mechanizmus poukázania podielu zo zaplatenej dane bol prvýkrát predstavený v našom právnom poriadku v roku 1999 a to zákonom č. 366/1999 Z.z., pričom prvýkrát ho bolo možné využiť v roku 2002, ako to vyplýva z prechodných ustanovení v danom zákone, ktoré mu špecificky vyslovujú neskoršiu účinnosť,[34] aby osoby zapojené do administratívneho procesu, dostali dostatočný čas na prípravu na uvedenie mechanizmu asignácie do praxe.

Motiváciou na prijate podobného mechanizmu bol jednak presun podpory väčších zahraničných organizácií mimo územia Slovenska, keďže bolo považované už za dostatočne rozvinutý štát a svoju činnosť sa rozhodli upriamiť na iné krajiny, kde videli väčšiu potrebu takejto podpory a zároveň, v nadväznosti na takmer polstoročie socialistického režimu na našom území, mala Slovenská republika v danom období veľmi málo rozvinuté filantropické správanie u svojich obyvateľov. Vzhľadom na tieto faktory zákonodarca vnímal nedostatočnú podporu pre neziskový sektor a mechanizmus, v tom čase nazývaný použitie zaplatenej dane na verejnoprospešný účel, mal slúžiť nielen na finančnú podporu mimovládnych organizácií,[35] ale aj ako motivácia pre fyzické a neskôr, po rozšírení okruhu možných poukazovateľov, aj pre právnické osoby prispieť týmto subjektom na realizáciu ich činnosti, keďže na túto podporu nemuseli používať vlastné prostriedky, ale len presmerovali časť, ktorá by v prípade, že by asignáciu nevyužili, pripadla štátu spolu so zvyškom platby dane z príjmu.[36]

V tomto čase sa asignácia nachádzala v § 48 zákona č. 366/1999 Z.z. a vo viacerých aspektoch sa odlišovala od hovorovo nazývaných "dvoch percent", ktoré čitateľ dnes pravdepodobne pozná. V prvom rade treba spomenúť, že prijímateľom mohla byť hocijaká fyzická alebo právnická osoba, ktorá ich využila na činnosti uvedené v § 48 ods. 1 t. j.

---

[34] Zákon č. 366/1999 Z.z. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov, § 60.

[35] RICHVALSKÝ, León. Mechanizmus daňovej asignácie a jeho premeny v podmienkach Slovenskej republiky. *In: Sociálne vedy z perspektívy mladých vedeckých pracovníkov 4.Trnava:* Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave. Fakulta sociálnych vied, 2020. ISBN 978-80-8105-961-2. s. 332.

[36] OTAVOVÁ, Milena, Veronika SOLILOVÁ a Miloš GRÁSGRUBER. Would be appropriate to introduce a tax assignation in the Czech Republic? *In: Economics and Sociology* [online]. 2019, 12(2), [cit. 25.04.2026]. ISSN 2071-789X. S. 3 Dostupné na: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567114003724

"...na úhradu výdavkov na vzdelávanie, zdravotnú starostlivosť, sociálnu starostlivosť, na telovýchovu, šport, ochranu životného prostredia, kultúru a obnovu kultúrnych pamiatok..."[37]

Odlišnosťou bolo aj obmedzenie, podľa ktorého v tomto čase mohli poukázať svoj podiel z dane, vo výške 1%, len fyzické osoby. Hoci toto obmedzenie v texte výslovne prítomné nie je, zo systematického zaradenia ako aj požiadavky na označenie daňovníka výhradne menom, priezviskom, rodným číslom a adresou bydliska[38] vieme identifikovať toto obmedzenie subjektu.

Prvé zmeny tomuto inštitútu priniesla novela č. 466/2000 Z.z. ešte predtým, než vôbec stihol nadobudnúť účinnosť. V rámci tejto novelizácie zákonodarca odstránil možnosť určenia fyzických osôb ako prijímateľa asignácie a zaviedol povinnosť preukazovať absenciu nedoplatkov na dani alebo v systéme sociálneho poistenia, aby prostriedky nedostávali nefunkčné organizácie ani organizácie, ktoré neplnia svoje zákonné povinnosti či už z nedbanlivosti alebo zlomyseľne.[39]

Hoci predchádzajúca zmena bola pomerne minimálna, už v nasledujúcom roku prešiel inštitút pomerne výraznou premenou, okrem zmeny názvu na použitie podielu zaplatenej dane na osobitné účely, ktorý pozná aj súčasný právny poriadok, bol z pôvodných dvoch odsekov rozšírený o výrazne komplexnejšiu právnu úpravu, ktorá vo finále obsiahla až jedenásť odsekov. V rámci tejto novelizácie už pribúda vymedzenie konkrétneho okruhu subjektov, ktoré môžu byť prijímateľom, ako aj komplexnejšia procesná úprava inštitútu napr. povinnosť zaregistrovať sa do registra, ktorý mala na starosti Notárska komora a slúžil primárne na administratívne účely počas procesu spracovania asignácie a overenie, že prijímateľ spĺňa podmienky určené v § 48 novom ods. 5. Pridaná bola aj možnosť vzniku povinnosti vrátenia poukázanej sumy štátu, pokiaľ sa preukáže, že nebola použitá na účel, ktorý zákon schvaľuje, alebo v prípade ich nevyužitia do zákonom ustanovenej lehoty t. j. do konca roka nasledujúceho po roku, kedy prijímateľ poukázané prostriedky dostal.[40] Tieto zmeny pomáhajú predchádzať prípadným nejasnostiam či zneužívaniu. Aby bola pri vysokej

[37] Zákon č. 366/1999 Z.z. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov, § 48 ods. 1, vyhlásené znenie.
[38] Zákon č. 366/1999 Z.z. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov, § 38 ods. 2 a).
[39] Zákon č. 466/2000 ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 366/1999 Z. z. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov, čl. I body 101-102.
[40] Zákon č. 561/2001, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 366/1999 Z. z. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov, čl. I bod 95.

administratívnej náročnosti zachovaná efektivita využívania zdrojov, bola taktiež zavedená spodná hranica sumy, ktorú bolo možné poukázať - 25 Sk.[41]

Ďalšiu podstatnejšiu zmenu nájdeme v úprave až po prechode na nový zákon o dani z príjmov v roku 2003, ktorý je, hoci v podobe zmenenej mnohými novelizáciami, účinný aj v čase písania tejto práce. Najvýraznejšími zmenami, ktoré priniesol boli zmena výšky poukázanej sumy z 1 % na 2 % ako aj rozšírenie okruhu daňovníkov, ktorí môžu poukázať svoj podiel, aj na právnické osoby a to s účinnosťou od roku 2004. Toto rozhodnutie, ktoré je pomerne atypické, keďže v iných krajinách s podobnými inštitútmi sa možnosť asignovať podiel spravidla obmedzuje na fyzické osoby, sa v nasledujúcich rokoch prejaví ako pomerne kontroverzné.[42]

V nasledujúcich rokoch prešiel § 50 zákona o dani z príjmov viacerými zmenami, ktoré však spravidla nemali výraznejšie dopady na hlavnú podstatu fungovania inštitútu využitia podielu z dane na osobitné účely išlo napr. o novelu č. 659/2004 Z.z., ktorá upravila hlavne vnútorné členenie ustanovenia[43], novelu č. 534/2005 Z.z., kde boli urobené jazykové úpravy[44] alebo novelu č. 688/2006 Z.z., ktorá sprehľadnila podmienky pre poukázanie pre fyzické aj právnické osoby a taktiež sa zmenila výška minimálnej sumy, ktorú je možné poukázať fyzickou osobou na 100 Sk z pôvodných 25 Sk[45], pričom pôvodný zámer ministra financií v tomto období bol, aby mali fyzické osoby rovnakú minimálnu výšku ako právnické osoby t. j. 250 Sk, no proti tejto zmene sa viacerí poslanci ako aj mimovládne organizácie postavili na odpor, keďže by prišli o výraznú časť poukázaných prostriedkov. Preto došlo ku kompromisu zvýšením sumy, no nie do výšky rovnej s právnickými osobami, čo reflektuje spravidla nižšie príjmy fyzických osôb, aby nebola možnosť asignovať podiel z dane vyhradená len pre občanov s nadpriemerným príjmom.[46]

---

[41] Zákon č. 561/2001, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 366/1999 Z. z. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov, čl. I bod.

[42] SVIDROŇOVÁ, Mária. *Tax laws affecting the sustainability of NGOs in Slovakia*, Banská Bystrica, Univerzita Matej Bela 2014, s. 5.

[43] Zákon č. 659/2004 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, čl. I body 104-111.

[44] Zákon č. 534/2005 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, čl. I bod 105.

[45] Zákon č. 688/2006 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, čl. I bod 98.

[46] Národná rada Slovenskej republiky. Rozprava Národnej rady Slovenskej republiky. 6. schôdza [online]. Bratislava: Národná rada Slovenskej republiky, 2006 [cit. 25.04.2026]. Dostupné na: https://www.nrsr.sk/web/?sid=schodze/rozprava

Za dôležité považujeme taktiež spomenúť niektoré iniciatívy, ktoré v tomto čase boli predložené ako návrh na novelizáciu zákona o dani z príjmov napriek tomu, že sa tieto nakoniec v roku 2006 vo finálnom zákone prijatom NRSR neprejavili. Išlo o iniciatívu ministerstva financií, ktoré navrhovalo úplné zrušenie možnosti využitia asignačnej dane právnickými osobami v snahe podporiť štátne hospodárstvo Slovenskej republiky a zabrániť právnickým osobám financovanie svojich aktivít vytvorením firemnej nadácie, ktorej následne poukázali podiel zo zaplatenej dane.[47] Tieto zmeny nakoniec, ako sme už písali, prijaté neboli, no pomáhajú ilustrovať myšlienky, ktoré sa budú prejavovať aj v neskorších návrhoch zákonov, či iniciatívach niektorých subjektov.

V tejto novele okrem už spomenutých zmien došlo aj k výraznému obmedzeniu činností, ktoré možno prostredníctvom podielovej dane podporiť z pôvodných 8 na polovicu t. j. 4, ale tento výpočet opäť rozšíri hneď ďalšia úprava predmetného ustanovenia novelou č. 621/2007 Z.z.. Taktiež bol upravený spôsob zverejňovania použitia prijatej sumy pre prijímateľov, ktorým bola poukázaná suma vo výške viac než 100 000 Sk.[48] Novela č. 621/2007 Z.z. okrem rozšírenia výpočtu v ods. 5 nepriniesla významnejšie zmeny v mechanizme asignácie išlo najmä o terminologické zmeny v niektorých ustanoveniach.[49]

V roku 2009 bola prijatá novela č. 504/2009 Z.z. ktorá priniesla jednu z výraznejšie medializovaných zmien poukazovania a tou bolo obmedzenie možnosti asignácie právnických osôb, tentokrát už premietnuté aj do platnej a účinnej zmeny zákona o dani z príjmov. Konkrétne sa obmedzila výška, ktorú môžu právnické osoby poukázať z 2 % na 1,5 % zo svojej zaplatenej dane s tým, že výška sumy, ktorú by mohli právnické osoby bez splnenia ďalších podmienok poukázať sa mala postupne znižovať až na hodnotu 0,5 % ale po viacerých odkladoch až k takémuto zníženiu doposiaľ nedošlo. Podľa právnej úpravy účinnej po zavedení novelizácie v roku 2009 mohli ale právnické osoby stále podporiť vybrané subjekty v plnej výške 2 % podielu, pokiaľ v predchádzajúcom roku darovali prostriedky aspoň v sume 0,5 % zaplatenej dane za obdobie, ktoré sa berie do úvahy pri asignácii na verejnoprospešné účely.[50] Táto zmena mala podporiť filantropický aspekt

---

[47] POČIATEK, Ján. *Finance Minister addresses "knee-jerk" tax criticisms*. The Slovak Spectator [online]. Bratislava: SME, [cit. 25.04.2026]. Dostupné na http://spectator.sme.sk/business/c/finance-minister-addresses-knee-jerk-tax-criticisms

[48] Zákon č. 688/2006 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, čl. I body 99-100.

[49] Zákon č. 621/2007 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a o zmene zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov, čl. I body 48-52

[50] Zákon č. 504/2009 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov čl. I bod 40.

inštitútu podielovej dane ako aj sťažiť potenciálne pokusy o zneužitie podielu z dane na financovanie chodu samotnej právnickej osoby, ktorá bola poukazovateľom.[51] Hospodársku krízu v roku 2008, ktorá zasiahla aj slovenskú ekonomiku, a následnú snahu o šetrenie v štátnom rozpočte taktiež môžeme považovať za jeden z motivátorov zavedenia tejto zmeny.

Okrem tejto najvýraznejšej zmeny boli v rámci rovnakej novelizácie pridané ustanovenia v § 50 ods. 10, snažiace sa zabrániť zneužívaniu regulovaním zodpovednosti prijímateľa, pokiaľ poskytne prostriedky z podielu inej právnickej osobe, čo sa týkalo najmä nadácií či už korporátnych alebo samostatných, ktoré z 2 % financovali rôzne iniciatívy a prostriedky rozdeľovali medzi iné subjekty v neziskovom sektore a rovnako v ods. 11 bola vylúčená možnosť využitia prostriedkov získaných z podielu zaplatenej dane na reklamu alebo nadobudnutie nehnuteľnosti.[52]

Nasledujúca séria noviel z rokov 2010 - 2013 zavádzala menšie zmeny, prípadne zmeny, ktoré nevyvolali výraznú spoločenskú reakciu. Prvá z týchto noviel č. 548/2010 Z.z. doplnila nový ods. 15, ktorý zaviedol špecifickú sankciu pre právnické osoby, ktoré vo vyhlásení podľa § 50 ods. 3 zákona o dani z príjmov uviedli vyšší podiel, než mali v danom roku nárok - situácia ktorá mohla vzniknúť ak nedarovali v dostatočnej výške prostriedky na verejnoprospešný účel.[53]

Nasledujúca novela prišla spoločne s prijatím zákona č. 406/2011 Z.z. o dobrovoľníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov a priniesla fyzickým osobám možnosť poukázať až 3 % zo svojej zaplatenej dane, pokiaľ počas daného roka strávili aspoň 40 hodín dobrovoľníctvom pre mimovládnu organizáciu, ktorej chcú prostriedky poukázať. Rovnaký zámer podpory a snahy o rozvoj dobrovoľníctva môžeme vidieť aj v ďalšom doplnení podporovaných činností v ods. 5 o písm. j), ktoré znie "*organizovanie a sprostredkovanie dobrovoľníckej činnosti.*".[54]

Nová úprava zákona novelou č. 253/2015 Z.z. priamo reaguje na Memorandum, ktoré malo za cieľ vytvorenie kompromisu medzi štátnymi požiadavkami na prehľadný a férový daňový mechanizmus asignácie a potrebou mimovládnych organizácií na získavanie prostriedkov na svoje fungovanie. Okrem iného obsahovalo aj požiadavku na vytvorenie

---

[51] SVIDROŇOVÁ, Mária. *Tax laws affecting the sustainability of NGOs in Slovakia,* Banská Bystrica, Univerzita Matej Bela 2014, s. 6.

[52] Zákon č. 504/2009 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov čl. I body 43-47.

[53] Zákon č. 548/2010 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, čl. I bod 95.

[54] Zákon č. 406/2011 Z.z. o dobrovoľníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, čl III bod 2.

registra mimovládnych organizácií. Doposiaľ existujúci notársky register obsahoval menšie množstvo údajov, absentovali napríklad informácie o hospodárení konkrétnej organizácie a taktiež nebol verejne prístupný, obe z týchto skutočností boli zmenené pri vytvorení nového registra. A ďalšou zmenou z memoranda, ktorá taktiež vyvolala intenzívnu reakciu zo strany neziskového sektora, bolo po niekoľkých rokoch odkladania účinnosti, zníženie možnosti poukázania právnickými osobami, ktoré nedarovali na verejnoprospešné účely sumu v dostatočnej výške, z 1,5 % len na 1 %, pričom odôvodnenie tejto úpravy z memoranda je *"zabezpečenie stabilného a k filantropii motivujúceho asignačného mechanizmu."*[55] Novela č. 253/2015 Z.z. okrem tejto zmeny zaviedla ešte niekoľko menších úprav v oznamovacích povinnostiach súvisiacich s poukázaním podielu z dane. Taktiež považujeme za vhodné spomenúť, že § 50a, ktorý bol taktiež vložený v rámci tejto novely, napriek svojmu systematickému zaradeniu priamo nesúvisí s problematikou daňovej asignácie a predstavuje len všeobecné pravidlo proti zneužívaniu, ktoré sa nijak špecificky neviaže k § 50.[56]

Jedna z ďalších noviel, ktoré sa dotkli možnosti použitia podielu z dane na osobitné účely bola novela č. 301/2019 Z.z., ktorá okrem napríklad zúženia okruhu prijímateľov o písm. i) protidrogový fond, zaviedla aj jednu z ďalších podmienok z memoranda a to povinnosť zápisu prijímateľov do registra mimovládnych organizácií podľa zákona č. 346/2018 Z.z. o registri mimovládnych neziskových organizácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov.[57] Sledoval okrem už spomínaného zvýšenia transparentnosti aj účel zníženia administratívnej záťaže v procese asignácie. Bol to špecifický cieľ sledovaný touto novelizáciou celkovo pre zabezpečenie efektivity využitia nákladov a zníženie administratívneho zaťaženia daňovníkov.[58]

Po tejto novelizácii opäť prichádza niekoľko menších novelizácií ako napr. novela č. 416/2020 Z.z., ktorá umožnila telefónne číslo daňovníka uviesť len fakultatívne.[59] Možno ešte spomenúť novelu č. 310/2021 Z.z., ktorá upravila povinnosť zápisu prijímateľa do

---

[55] Memorandum Ministerstva financií a mimovládnych organizácií o stabilite a transparentnosti daňového financovania mimovládnych organizácií [online]. Bratislava, 5. mája 2015 [cit. 25.04.2026]. preambula, časť 1, časť 2. Dostupné na: https://www.cpf.sk/files/files/Memo.pdf

[56] Zákon č. 253/2015 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, čl. I body 83 a 88.

[57] Zákon č. 301/2019 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, body čl. I 133-136.

[58] Dôvodová správa k Zákonu č. 301/2019 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov [online]. Bratislava, 2019 [cit. 25.04.2026]. všeobecná časť s. 1. Dostupné na: https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=467431

[59] Zákon č. 416/2020 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, čl. I bod 62-63.

registra tak, že namiesto zápisu do registra mimovládnych organizácií, majú prijímatelia povinnosť zapisovania sa do registra právnických osôb podľa zákona č. 272/2015 Z.z. o registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zároveň obsahuje aj ďalšie opatrenia na zníženie administratívnej záťaže ako opatrenia proti dvojitému zisťovaniu rovnakých údajov v nadväznosti na prijatie novej právnej úpravy v podobe zákona č. 305/2013 Z.z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente)[60] (ďalej aj ako "zákon o e-Governmente"), ktorý mal za cieľ celkovo zjednodušiť byrokratické procesy vo verejnej správe prostredníctvom zdieľania informácií elektronicky tam, kde to bolo možné ako aj centralizovanie informácií na určených miestach, aby nemuseli viaceré subjekty uschovávať informácie duplicitne.[61]

V nasledujúcich rokoch samotná asignačná daň nebola objektom ďalších novelizácií, avšak novelou č. 278/2024 Z.z. bol prostredníctvom § 50aa zákona o dani z príjmov zavedený nový inštitút použitia podielu zaplatenej dane pre rodiča. Tento inštitút umožňuje fyzickým osobám určiť ako prijímateľa svojho dvojpercentného podielu okrem mimovládnych organizácií aj svojich rodičov.[62] Išlo o zmenu vyvolanú konsolidáciou štátneho rozpočtu, kedy v snahe ozdraviť verejné financie bol zo zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej ako zákon o sociálnom poistení) vypustený §66b, v ktorom bol upravený rodičovský dôchodok - dávka zo systému sociálneho poistenia vyplácaná jedenkrát ročne rodičovi, ktorý je poberateľom starobného dôchodku alebo niektorých iných dôchodkov a dovŕšil vek odchodu do starobného dôchodku, odchoval aspoň jedno dieťa do dospelosti a toto dieťa bolo dôchodkovo poistené. Rodičovský dôchodok predstavoval akúsi formu odmeny za spoločenský prínos rodiča a zároveň kompenzáciu výšky dôchodku, kvôli príjmu, o ktorý rodič prišiel v čase keď nemohol kvôli výchove detí pracovať.[63]

Po odstránení rodičovského dôchodku zo zákona o sociálnom poistení bol nahradený práve možnosťou poukázania podielu z dane rodičom. Podmienky na strane rodiča sú v

---

[60]Zákon č. 310/2021 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii) v znení zákona č. 221/2019 Z. z. a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, čl XV.

[61]Dôvodová správa k zákonu č. 310/2021 Z.z, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii) v znení zákona č. 221/2019 Z. z. a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony [online]. Bratislava, 2021 [cit. 25.04.2026]. Dostupné na: https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=553789

[62] Zákon 278/2024 Z.z. ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti s ďalším zlepšovaním stavu verejných financií, čl. III bod 17.

[63] Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, § 66b.

novej právnej úprave určené rovnako ako v predchádzajúcom predpise, aby bolo možné obdobný účel zabezpečiť iným spôsobom, ktorý je taktiež v súlade s čl. 39 ods. 5 ústavy, kde bol rodičovský dôchodok v čase jeho prijatia zakotvený s možnosťou jeho financovania buď zo sociálneho alebo z daňového systému.[64] Dôležité tu je spomenúť, že napriek obavám zo strany mimovládnych organizácií nepôjde o konkurenciu poukazovaniu podielu z dane subjektom pôsobiacim v neziskovom sektore, ale 2 % bude možné paralelne poukázať jednému alebo obom rodičom ako aj vybranej mimovládnej organizácii. Dopady tejto zmeny na neziskový sektor budeme mať prvýkrát možnosť vidieť až v poukázaných sumách za rok 2026, keďže podľa prechodného ustanovenia v § 52zzzb ods. 7 zákona o dani z príjmov bude možné asignovať rodičom prvýkrát z dane zaplatenej za zdaňovacie obdobie za rok 2025.[65]

Aktuálne poslednou zmenou týkajúcou sa použitia podielu zaplatenej dane na osobitný účel alebo pre rodiča je novela č. 200/2025 Z.z., ktorá upravila procesy poukazovania a overovania niektorých informácií o daňovníkovi či prijímateľovi napr. zavedením registra vzťahov o rodičovi a jeho dieťati v § 50aa ods. 11, aby celý proces predstavoval čo najmenšiu administratívnu záťaž. Podobne ako v roku 2019 išlo o širšie nadväzujúce systémové zmeny ktoré majú zefektívniť procesy v daňovej správe všeobecne.[66]

Ďalšie zmeny niektorého z rozoberaných ustanovení v čase písania práce nečakajú na nadobudnutie účinnosti ani nie sú v legislatívnom procese, hoci sa o asignácii a možných úpravách viedli diskusie aj v tomto čase, týmto sa budeme venovať v ďalších častiach práce.

1.2.1 Motívy týchto zmien a reakcia neziskového sektora na snahy o obmedzenie mechanizmu asignácie

V predchádzajúcej podkapitole sme si mohli všimnúť viaceré témy, ktoré sa objavujú v diskusii o použití podielu zaplatenej dane na osobitné účely ako napríklad výšku poukazovanej sumy, možnosť právnických osôb poukázať podiel zo svojej dane, či samotnú existenciu tohto mechanizmu v našom právnom poriadku. V tejto časti práce sa im budeme venovať podrobnejšie a zároveň sa pokúsime čitateľovi priblížiť diskusiu, ktorá sprevádzala viaceré zo spornejších noviel asignácie z pohľadu štátu a poslancov Národnej rady Slovenskej republiky rovnako ako aj mimovládnych organizácií.

---

[64] Ústava č. č. 460/1992 Zb. čl 39 ods. 5.

[65] Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov, § 52zzzb ods. 7.

[66] Zákon č. 200/2025 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 359/2015 Z. z. o automatickej výmene informácií o finančných účtoch na účely správy daní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, čl. V body 7-13.

Keď bol mechanizmus prvýkrát v roku 1999 predstavený, mal slúžiť na podporu rozvoja filantropického prostredia, ktoré u nás nebolo rozvinuté. Tým, že najskôr fyzické a neskôr aj právnické osoby mali možnosť určiť, aký subjekt má byť podporený, ale nemuseli na túto podporu vlastné prostriedky mali, až na administratívnu záťaž a v danom období ešte pomerne neprehľadný systém poukazovania (v roku 2002 ako prvom roku kedy bolo možné asignovať bolo chybne vyplnených vyše 32 000 vyhlásení)[67], slúžiť ako jednoduchá možnosť podpory mimovládnych organizácií, aby poukazovatelia mali možnosť vybudovať si vzťah nielen k všeobecnému podporovaniu neziskového sektora ale aj ku konkrétnym organizáciám, ktoré boli prítomné v ich okolí.

V priebehu 24 rokov odkedy bolo prvýkrát bolo podielovú daň možné skutočne využiť, sa pomerne prirodzene ponúka otázka, či je toto ešte stále relevantný dôvod udržiavania tohto inštitútu. V parlamente sa v priebehu tohto obdobia, najčastejšie v čase horšej hospodárskej situácie ako napríklad po kríze v roku 2008 či v súčasnosti, kedy môžeme vidieť čoraz intenzívnejšiu konsolidáciu verejných financií, viackrát objavuje diskusia o tom, či asignácia má stále priestor v našom právnom poriadku, či benefity ktoré prináša nepredstavujú nepotrebnú finančnú záťaž pre štát a či organizácie tretieho sektora si financie nemôžu zohnať aj inými spôsobmi.[68] Mimovládne organizácie a ich podporovatelia na tieto snahy zasa opakovane reagujú poukazom na prínos, ktorý pre spoločnosť predstavujú ako napríklad pomoc ľuďom bez domova,[69] podpora ľudí s rôznymi ochoreniami,[70] najrôznejšie formy vzdelávania[71] a mnohé ďalšie, ktoré vykonávajú verejnoprospešnú činnosť v celoslovenskom ale aj lokálnom meradle.[72]

Vo výsledku môžeme konštatovať, vzhľadom na pokračujúcu prítomnosť možnosti poukázania podielu zo zaplatenej dane, že dôvody, ktoré uvádzajú podporovatelia neziskového sektora na podporu zachovania tohto mechanizmu boli dostatočne presvedčivé na to, aby politická vôľa preferovala jeho zachovanie, hoci s istými obmedzeniami ako formou kompromisu. Určite však bude zaujímavé sledovať, či a pokiaľ áno akým spôsobom

---

[67] KUBÁNOVÁ, Martina, et al. Financovanie mimovládnych organizácií z verejných zdrojov Slovenskej republiky a európskej únie. *In: Kvadratúra kruhu alebo otázka spôsobu? K niektorým otázkam roly verejných zdrojov v podpore občianskeho hlasu vo verejnej politike na Slovensku 1995 – 2007*. Banská Bystrica: Nadácia Ekopolis, 2008, ISBN 978-80-970087-4-1. S. 76.

[68] Národná rada Slovenskej republiky. Rozprava Národnej rady Slovenskej republiky. 42. schôdza [online]. Bratislava: Národná rada Slovenskej republiky, 2009 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://www.nrsr.sk/web/?sid=schodze/rozprava

[69] organizácie ako napr. OZ Vagus a Depaul Slovensko

[70] organizácie ako napr. Liga proti rakovine, Belasý motýľ alebo zbierka Biela pastelka

[71] organizácie ako napríklad Úradníci dobrej vôle, Nexteria alebo FinQ centrum

[72] ako príklad takejto reakcie možno uviesť napríklad Knihu o využití 2%, Ľudia ľuďom

sa v čase písania práce stále prebiehajúca konsolidácia verejných financií, dotkne asignácie podielu z dane, alebo ďalších spôsobov financovania neziskového sektoru štátom, ktoré sú podrobne rozobraté v kapitole 2.1 ktoré môžu byť predstavené ako funkčná "náhrada" financovania tretieho sektora prostredníctvom asignácie.

Hoci samotná existencia asignačnej dane je momentálne do značnej miery uzatvorenou otázkou, niektoré jej aspekty nie sú vnímané tak jednoznačne. Medzi tieto otázky môžeme radiť aj možnosť poukazovania právnickými osobami, ktorej možné obmedzenie či úplné zrušenie vtedajší minister financií navrhoval už v roku 2006[73] a napriek viacerým snahám o kompromis nie je uzatvorená dodnes. Prvýkrát bola táto možnosť v praxi využiteľná už po prechode na aktuálne účinný zákon o dani z príjmov v roku 2003, čo znamená že už tri roky po jej zavedení bola otvorená diskusia o jej odstránení. Hlavným argumentom proti možnosti asignácie právnickými osobami bola obava, že najmä obchodné spoločnosti budú tento mechanizmus zneužívať na získanie príjmu, ktorý je oslobodený od dane a ktorý budú môcť použiť na vlastné podnikateľské účely. Toto mali dosahovať vytvorením vlastnej firemnej nadácie, ktorá podporovala napríklad marketingové aktivity spoločnosti a nie verejnoprospešné činnosti, ako je účelom asignácie[74]. Pričom samozrejme nemožno opomenúť ani hospodársku motiváciu na zachovanie sumy zaplatenej dane v štátnom rozpočte, keďže sumy poukazované právnickými osobami sú násobne vyššie ako tie poukazované fyzickými osobami.[75]

Na argument o povahe inštitútu ako nástroja na budovanie vzťahu medzi poukazovateľom a prijímateľom zase neziskový sektor reagoval konštatovaním, že budovanie vzťahu medzi mimovládnymi organizáciami a spoločnosťami je síce zo svojej podstaty odlišné ako medzi fyzickými osobami, no nemenej prínosné, keďže má potenciál na vybudovanie dlhodobejšieho partnerského vzťahu, ktorý môže prerásť do rôznych ďalších foriem podpory aj nad rámec poukázania, keď poukazovateľ uvidí, na čo boli využité asignované prostriedky a bude vnímať benefity činnosti prijímateľa. Takáto spolupráca je v spoločnosti želaným javom, keďže umožňuje mimovládnym organizáciám ďalej rozvíjať svoju činnosť, či už pridávaním nových aktivít alebo možnosti svojou činnosťou podporiť

[73]POČIATEK, Ján. *Finance Minister addresses "knee-jerk" tax criticisms*. The Slovak Spectator [online]. Bratislava: SME, [cit. 25.04.2026]. Dostupné na: http://spectator.sme.sk/business/c/finance-minister-addresses-knee-jerk-tax-criticisms

[74] SVIDROŇOVÁ, Mária. *Tax laws affecting the sustainability of NGOs in Slovakia*, Banská Bystrica, Univerzita Matej Bela 2014, s. 7.

[75] OTAVOVÁ, Milena, Veronika SOLILOVÁ a Miloš GRÁSGRUBER. Would be appropriate to introduce a tax assignation in the Czech Republic? *In: Economics and Sociology* [online]. 2019, 12(2), [cit. 25.04.2026]. ISSN 2071-789X. S. 3 Dostupné na: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567114003724

väčšie množstvo beneficientov a to už s výraznejšou podporou priamo zo zdrojov súkromného sektora.[76]

V roku 2006 tento návrh Národná rada Slovenskej republiky neschválila, aj vďaka spoločenskému tlaku, spomenúť možno napríklad celoslovenskú kampaň Ľudia ľuďom, ktorá pod záštitou neziskovej organizácie Liga proti rakovine spojila tretí sektor, populárne osobnosti aj niektorých politikov a poukazovaním na dôležité úlohy, ktoré mimovládne organizácie plnia v spoločnosti ako aj konkrétne príklady, na čo využívajú prostriedky získané asignáciou. Taktiež poukazovali na fakt, že právnické osoby vzhľadom na potenciál rádovo vyšších zdaniteľných príjmov než fyzické osoby poukazujú vyššie sumy než fyzické osoby a preto by odstránenie možnosti tejto asignácie výrazne zasiahlo ich schopnosť fungovať ďalej v rovnakom rozsahu ako fungovali dovtedy.[77]

V rokoch 2009, ako reakcia na už spomínanú svetovú hospodársku krízu, ktorá začala v roku 2008, a 2015 už poukázanie právnickými osobami obmedzené bolo a nad spoločenským záujmom na podpore financovania neziskových organizácií prevážila snaha o získanie prostriedkov do štátneho rozpočtu a tým uľahčenie zachovania fungujúceho a čo najviac vyrovnaného rozpočtu a posilnenie pôvodného filantropického charakteru mechanizmu poukázania podielu z dane prostredníctvom zavedenia podmienky darovania určitej sumy na verejnoprospešné účely.[78]

Taktiež je pri týchto zmenách dôležité poznamenať, že medzi rokmi 2009 a 2015 nešlo len o jednostranné rozhodnutia zo strany zákonodarcu, na ktoré mohol neziskový sektor reagovať obmedzene napríklad spoločenskou kampaňou alebo pripomienkami v legislatívnom procese ako to bolo v predchádzajúcom období. Po niekoľkoročných snahách subjektov tretieho sektora, menovite okrem Ligy proti rakovine možno spomenúť napríklad aj Centrum pre filantropiu, Nadáciu Pontis alebo ASFIN - asociáciu firemných nadácií, došlo k dialógu medzi ministerstvom financií a mimovládnymi organizáciami, ktoré vyústili do dvoch dokumentov.[79] Išlo o Deklaráciu o spolupráci medzi Ministerstvom financií

---

[76] *Poukazovanie 2 % pre neziskový sektor učí ľudí aj firmy darcovstvu*. Nadácia Pontis [online]. Bratislava: Nadácia Pontis, 2024 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://www.nadaciapontis.sk/novinky/poukazovanie-2-pre-neziskovy-sektor-uci-ludi-aj-firmy-darcovstvu/

[77] Ľudia ľuďom [online], 2006, [cit. 2006-12-09]. Dostupné na: https://web.archive.org/web/20061209034823/http://www.ludia-ludom.sk/

[78] Dôvodová správa k zákonu č. 504/2009, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov [online]. Bratislava: Ministerstvo financií SR, 2009 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=2978

[79] *Pomáhame spolu: Mimovládky dosiahli zachovanie asignácie 2 % z daní*. Nadácia Pontis [online]. Bratislava: Nadácia Pontis, 2015 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na:

Slovenskej republiky a mimovládnymi organizáciami (ďalej ako "Deklarácia") z roku 2013, kde sa okrem iného zaviazali spolupracovať v oblasti tvorby legislatívy týkajúcej sa úprav § 50 zákona o dani z príjmov a obe strany prejavili snahu nájsť riešenie, ktoré bude prijateľným kompromisom nielen v tejto otázke ale rovnako aj v ďalších otázkach týkajúcich sa daní platených neziskovými organizáciami, vzájomnej komunikácie.[80]

Následne v roku 2015 bolo prijaté Memorandum. Pri ňom ide už o výrazne stručnejší dokument, ktorý na rozdiel od abstraktnejšej deklarácie predstavuje konkrétne kroky, ktoré predstavujú dohodu medzi stranami memoranda a snahu zabezpečiť stabilitu právnej úpravy asignácie, aby sa predišlo pomerne dynamickým zmenám, ktoré, ako sme mohli vidieť, tento inštitút sprevádzali. Dovoľujeme si tvrdiť, že okrem zmien, ktoré memorandum predpokladá a ktoré boli aj následne prostredníctvom viacerých noviel premietnuté do zákonnej úpravy, boli novelizácie asignačnej dane naozaj zriedkavejšie a pokiaľ sa pozrieme na zmeny účinné od roku 2022 priamo znenie § 50 upravované nebolo. Len pripomenieme, že v memorande ide napríklad o zníženie sumy poukazovanej právnickými osobami bez daru na 1 % alebo vytvorenie registra mimovládnych organizácií[81].

Pandémia Covid-19 sa dotkla aj zákona o dani z príjmov, zmeny boli vykonané zákonom č. 67/2020 Z.z., v tomto prípade však išlo o prechodné zmeny, ktoré reagovali na vzniknutú pandemickú situáciu. Išlo napríklad o predĺženie lehôt na podanie daňových priznaní a vyhlásení o poukázaní podielu zo zaplatenej dane aby sa predchádzalo styku osôb a nebolo ohrozené dodržiavanie protipandemických opatrení napríklad na účel odovzdania tohto vyhlásenia. Taktiež zaujímavá bola výnimka o možnosti prijímateľov využiť poukázané prostriedky aj na činnosť spojenú s pomocou pri pandémii alebo podpore protipandemických opatrení, aj keď tieto bežne s ich činnosťou nesúvisia.[82]

V období nasledujúcom po prijatí zmien na základe memoranda už síce nedošlo k úprave existujúceho mechanizmu asignačnej dane mimovládnym organizáciám, no stále prebiehali diskusie o zachovaní možnosti poukázania podielu z dane právnickými osobami,

---

https://www.nadaciapontis.sk/novinky/pomahame-spolu-mimovladky-dosiahli-zachovanie-asignacie-2-z-dani/

[80] Deklarácia o spolupráci medzi Ministerstvom financií Slovenskej republiky a mimovládnymi organizáciami [online]. Bratislava 2013 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/rada_vlady_pre_mno/rokovania/2013/3_rokovanie/deklaracie/Deklaracia-MF_2013.pdf

[81] Memorandum Ministerstva financií a mimovládnych organizácií o stabilite a transparentnosti daňového financovania mimovládnych organizácií [online]. Bratislava, 5. mája 2015 [cit. 25.04.2026]. Dostupné na: https://www.cpf.sk/files/files/Memo.pdf

[82] Zákon č. 67/2020 Z.z. o niektorých mimoriadnych opatreniach vo finančnej oblasti v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19, druhá časť, prvá hlava - Opatrenia v oblasti správy daní.

ako napríklad návrh Inštitútu sociálnej demokracie, kde autori vyjadrili postoj, podľa ktorého by optimálnym krokom ohľadom na konsolidáciu verejných financií malo byť zrušenie možnosti poukazovania právnickými osobami, ktoré označili ako "ničím neodôvodnenú daňovú optimalizáciu".[83] To v auguste roku 2024 opäť vyvolalo intenzívnu reakciu zo strany prijímateľov, ktorí zdôrazňovali, že spoločnosti síce poukazujú svoj podiel vo výške 1 % alebo 2 % svojim nadáciám, ale tieto následne prostriedky rozdeľujú medzi rôzne neziskové organizácie flexibilnejšie ako prostredníctvom asignácie viacerým organizáciám.[84] Napriek tomu, že tento nápad sa v danom čase ani nedostal do legislatívneho konania však považujeme za dôležité ho spomenúť, lebo poukazuje na to, že spoločnosť doposiaľ nie je názorovo zjednotená v otázke poukázania podielu dane z príjmov a vzhľadom na opakované otváranie tejto otázky v predchádzajúcich rokoch považujeme za pravdepodobné, že diskusie a možné zmeny daňovej asignácie ešte budú v nasledujúcich rokoch otvorené.

Novinkou, čo sa týka možnosti použitia podielu zaplatenej dane na osobitné účely je aj možnosť poukázania podielu zaplatenej dane rodičom. Ktoré bolo prijaté ako snaha na odľahčenie štátneho rozpočtu od pravidelného vyplácania rodičovského dôchodku, ktorého celková výška dosahovala násobne vyššie sumy, než aké bývajú daňovníkmi asignované. Toto považujeme za pomerne nesystematické vzhľadom na verejnoprospešný charakter asignácie, ktorý má pomáhať podporovať iniciatívy, ktoré majú prínos pre spoločnosť ako aj na mnohokrát zdôrazňovaný dôraz na budovanie filantropického vzťahu k prijímateľovi. Filantropia označuje podporu spravidla charitatívnych účelov a podporu vlastných rodičov nemožno ani pri prihliadnutí na záujem spoločnosti o zabezpečenie ďalšej generácie nazývať charitou či dobročinnosťou, keďže daňovníka k rozhodnutiu podporiť svojich rodičov nevedie záujem, podporiť celospoločenské blaho, ale osoby jemu blízke. Čo je samozrejme tiež chvályhodným a spoločensky želaným javom, avšak je otázne, či je práve tento spôsob vhodne zvoleným.

Zákonodarca túto zmenu odôvodňoval poukazom na čl. 39 ods. 5 ústavy, ktorý mu umožňuje takúto podporu rodičov podľa ktorého:

---

[83] Inštitút sociálnej demokracie. *Navrhujeme ďalšie konsolidačné opatrenie za 30 až 50 miliónov eur ročne* [online]. Bratislava: 2024 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://nadaciapontis.sk/wp-content/uploads/2024/08/TS_ISD_Navrhujeme_dalsie_konsolidacne_opatrenie_za_30_az_50_milionov_eur_rocne.docx

[84] *2 % opäť ohrozené, môžete pomôcť aj vy*. Pomáhame spolu [online]. [Bratislava]: 2024 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://www.pomahamespolu.sk/2-opat-ohrozene-mozete-pomoct-aj-vy/

"Každý má právo rozhodnúť, že časť uhradenej dane alebo časť uhradenej platby spojenej s účasťou na systéme primeraného hmotného zabezpečenia v starobe…"[85]

Na základe tohto ustanovenia zákonodarca zaradenie do daňového systému považoval za vhodné. Keď sa o týchto zmenách začalo rokovať a nebolo jasné, či poukazovanie rodičom bude predstavovať alternatívnu alebo kumulatívnu možnosť s asignáciou mimovládnym organizáciám, keďže presná zákonná úprava ešte nebola známa, rovnako ako pri zmenách týkajúcich sa poukazovania právnickými osobami neziskový sektor pomerne rýchlo reagoval, nakoľko sa viaceré organizácie obávali, že voľba medzi podporou rodičov a subjektov tretieho sektora pri asignácii by hlavne pre menšie organizácie mohla znamenať výrazné finančné problémy, lebo ľudia by mohli mať tendenciu, pochopiteľne, uprednostniť poukázanie svojim rodičom. Napokon sa však táto obava ukázala ako neodôvodnená, keďže, ako sme už spomínali, možnosti poukázať podiel z dane fyzickej osoby možno paralelne rodičom aj mimovládnym organizáciám.[86]

Pokiaľ sa pozrieme na problematiku legislatívnych zmien inštitútu použitia podielu zo zaplatenej dane na osobitné účely komplexnejšie môžeme si všimnúť, že hlavným konfliktom, ktorý opakovane vyvstáva je súboj medzi záujmom štátu na možnosti využívania platby daní podľa aktuálnych potrieb na financovanie chodu Slovenskej republiky a minimalizácii možnosti obchádzania účelu podielovej dane, pričom tento záujem sa, prirodzene, prejavuje intenzívnejšie v časoch rôznych kríz a ekonomickej recesie. A na druhej strane zase stojí záujem spoločnosti na fungovaní neziskového sektora, ktorý vykonáva veľmi širokú škálu verejnoprospešných činností od futbalového krúžku pre deti zo základnej školy až po veľké organizácie s celonárodnými zbierkami na podporu chorých a mnoho iného a vzhľadom na charakter svojej činnosti, ktorá nesleduje zisk, ako je tomu pri iných spoločnostiach v súkromnom sektore má obmedzené zdroje prostriedkov svojho financovania.

Rozhodnúť, ktorá strana by pri tejto otázke mala dostať prednosť nie je predmetom tejto diplomovej práce a zastávame názor, že ani nie je možné vysloviť na ňu jedinú správnu odpoveď vzhľadom na množstvo neustále sa meniacich ekonomických ako aj spoločenských faktorov, pričom nemožno opomenúť ani politickú vôľu. Ak však môžeme usudzovať podľa pozitívneho vnímania asignačnej dane v spoločnosti, kde podľa prieskumu agentúry Focus

---

[85] Ústava č. č. 460/1992 Zb. čl 39 ods. 5

[86] *Zmeny 2 %z dane od 2026: po novom až 6 %pre rodičov a OZ*. ANOSK – Aliancia neziskových organizácií Slovenska [online]. [Bratislava]: 2025 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://www.anosk.sk/news_zmeny-2-z-dane-od-2026-po-novom-az-6-pre-obcianske-zdruzenia-a-rodicov/

z roku 2025 až 80 % respondentov vyjadrilo názor, že je vhodné zachovať možnosť asignácie fyzických ale aj právnických osôb a približne 70 % opýtaných sa vyjadrilo, že sú presvedčení, že "2 %" pomáhajú zlepšovať život na Slovensku,[87] tak vieme povedať, že minimálne z pohľadu verejnosti možnosť podpory neziskového sektora poukázaním podielu z dane má v slovenskom právnom poriadku stále svoje miesto.

1.3 Porovnanie s vybranými zahraničnými mechanizmami

V predchádzajúcom texte sme si priblížili fungovanie podielovej dane na Slovensku, avšak Slovenská republika nie je jedinou a dokonca ani prvou krajinou, kde je možné niektoré subjekty financovať presmerovaním časti svojej zaplatenej dane. Preto sa v tejto časti práce budeme pre porovnanie venovať aj ďalším krajinám, ktoré sú geograficky a spoločensky Slovenskej republike blízke a rozoberieme podrobnejšie právnu úpravu vybraných štátov.

Maďarsko je prvou z krajín v našom regióne, ktorá podielovú daň zaviedla, preto považujeme za relevantné pre túto prácu zaoberať sa rozdielmi v prijímaní možnosti poukázania podielu z dane ako aj rozdielmi vo fungovaní tohto inštitútu v krajine, ktorá je Slovenskej republike historicky blízka.

V Česku síce inštitút podobný poukázaniu podielu z dane nemajú, ale v predchádzajúcich dvoch desaťročiach boli viackrát vyvinuté snahy o jeho zavedenie a boli vyzdvihnuté niektoré zaujímavé pohľady, na ktoré sa slovenská spoločnosť až tak nezameriavala, ale považujeme ich za podnetné pri diskusii o efektivite a potrebe existencie podielovej dane na Slovensku. Navyše, vzhľadom na dlhoročnú zdieľanú históriu a kultúru, ide o krajinu s prostredím blízkym Slovenskej republike a preto je vhodná na porovnanie priebehu snahy o prijatie mechanizmu daňovej asignácie.

1.3.1 Maďarská republika

Maďarsko bolo v roku 1997 prvou krajinou v našom regióne, kde bola podielová daň zavedená. Bolo to pomerne krátko predtým, ako bol tento mechanizmus zavedený aj u nás. Podobne ako v našom prostredí išlo o reakciu na absentujúcu podporu novovznikajúceho neziskového sektora po páde socialistického režimu. Zaujímavé je, že pri prijímaní možnosti poukázania podielu z dane v Maďarsku boli prítomné obavy, že práve takáto podpora bude

[87] *Väčšina ľudí je presvedčená, že 2 % z dane zlepšujú život na Slovensku.* Pomáhame spolu [online]. 2025 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://www.pomahamespolu.sk/prieskum-vacsina-ludi-je-presvedcena-ze-2-z-dane-zlepsuju-zivot-na-slovensku/

neziskovému sektoru na škodu, keďže súkromné osoby alebo podniky "odnaučí" darcovstvu a budú sa spoliehať len na asignáciu ako prostriedok na filantropické činnosti, keď naopak práve snaha podporiť filantropiu na Slovensku bola jednou z hlavných motivácií pri zavádzaní tohto mechanizmu a silno sa prejavovala aj v ďalších zmenách mechanizmu poukázania na Slovensku. Napokon sa ani v Maďarsku obavy neukázali ako opodstatnené, keď darcovstvo nekleslo a stále ho nájdeme ako významný zdroj príjmov pre organizácie tretieho sektora.[88]

Následkom zavedenia podielovej dane bolo aj rovnomernejšie prerozdelenie zdrojov medzi viaceré menšie organizácie ako pri štátnych grantoch, keďže ľudia vyberali organizácie, ktoré sú im osobne blízke, prípadne ktorých činnosť evidujú vo svojom okolí. Aktívnemu využívaniu poukázania podielu z dane napomáha ako zvyčajne aj znížená záťaž pri poukázaní podielu z dane oproti darovaniu, keďže daňovník len presmeruje prostriedky, ktoré by aj tak zaplatil štátu a preto majú aj menšie subjekty lepšiu šancu na presvedčenie poukazovateľov na podporenie ich činnosti.[89]

Napriek tomu, že ide o podobný inštitút, isté rozdiely medzi fungovaním poukázania podielu z dane v Maďarskej republike a u nás samozrejme nájdeme. Prvým z nich je samotná výška podielu, ktorý je možné asignovať, v Maďarsku má výšku dvakrát po 1 %, pričom 1 % môžu daňovníci alokovať podobne ako na Slovensku neziskovým organizáciám a druhú sumu v rovnakej výške môžu zároveň poukázať vybranej cirkvi, pričom môžu využiť obe možnosti, len jednu z nich, prípadne môžu celú sumu dane nechať štátu.[90]

V Maďarskej republike sa pri fungovaní daňovej asignácie vyskytla ešte jedna otázka, ktorou sa slovenský zákonodarca ani verejnosť nezaoberali a tou je, čo sa stane s podielmi dane, ktoré sa daňovníci poukázať nerozhodnú? V Slovenskej republike sa automaticky považovali za klasicky vybranú daň a pripadli štátu, ale v Maďarsku po tejto úvahe rozhodli, že by aspoň časť sumy mala byť transformovaná na dodatočnú podporu neziskového sektora a to prostredníctvom vzniku národného občianskeho fondu. Išlo o akúsi dotačnú schému, kam sa mohli prihlásiť subjekty neziskového sektora a získať prostriedky

---

[88] SEBESTÉNY, István. Country Report: The Introduction of the 1% System. Development of "Activating" in Hungary. *In: Assessment of the Impact of the Percentage Tax Designations: Past, Present, Future.* Viedeň: ERSTE Foundation a Centrum pre filantropiu n.o., 2016. ISBN 963-219-323-5. s. 70.

[89] *The 2022 Global Philanthropy Environment Index Hungary* [online]. Indianapolis: Indiana University Lilly Family School of Philanthropy, 2022 [cit. 26.04.2026]. ISBN 978-0-9776899-2-7. s. 9. Dostupné na: https://globalindices.indianapolis.iu.edu/environment-index/regions/central-europe/hungary.html

[90] SZABADOS, György, et al. *The subsidy system of the National Cooperation Fund (Nemzeti Együttműködési Alap) and its predecessor - focussing on sports civic organizations.* Acta Medicinae et Sociologica [online]. 2024, 15(38), [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://doi.org/10.19055/ams.2024.05/28/7

na svoje fungovanie. Táto úprava mala docieliť posilnenie občianskej spoločnosti jednak zvýšením podpory pre mimovládne organizácie ako aj byť ďalšou motiváciou občanov využívať možnosť poukázania podielu zo zaplatenej dane z príjmov s heslom "Kto dáva raz, dáva dvakrát"[91]. Fond totiž fungoval spôsobom, že Maďarská republika do neho vkladala zo svojich prostriedkov rovnakú sumu, aká bude za daný rok poukázaná organizáciám, s dolnou hranicou určenou ako 0,5 % vybranej sumy z daní, aby sa zabezpečila účinnosť takéhoto financovania. Zákonodarca sa nakoniec rozhodol poukázanú sumu zdvojnásobovať financovaním pomocou fondu, namiesto pôvodnej myšlienky dorovnávania neasignovaných prostriedkov, aby daňovníkov neodrádzal od využívania možnosti poukázania podielu zo zaplatenej dane. Z týchto peňazí potom fond zároveň financoval aj svoju činnosť ale maximálne do výšky 40 % celkových svojich nákladov.[92]

Jedným z problémov národného občianskeho fondu bolo drobenie zdrojov medzi viaceré organizácie a nižšia efektivita v snahe podporiť rôzne iniciatívy, preto v roku 2012, nasledujúc politické zmeny v krajine, bol národný občiansky fond transformovaný na národný fond pre spoluprácu, ktorý mal tieto problémy vyriešiť. Pomocou zmeny štruktúry na 5 odborných kolégií zameraných napr. na podporu organizácií venujúcich sa kultúre alebo sociálnej oblasti ako aj zmeny štruktúry podpory, kde viac prostriedkov mohli získať organizácie, ktoré získali dostatočný počet prostriedkov od daňovníkov cez asignáciu, keďže týmto vlastne preukázali svoj spoločenský prínos a subjekty, ktoré túto hranicu nesplnili mohli dostať len menší obnos financií. Prostriedky tiež po novom prijímatelia dostávali vopred a teda nemuseli projekty financovať zo svojich zdrojov a následne čakať na spätné preplatenie nákladov, ktoré mohlo byť problémové pre organizácie s menším množstvom príjmov z iných zdrojov, ktoré fungovali najmä vďaka financiám z dotácií.[93]

Prechod na národný fond pre spoluprácu priniesol aj zmeny v zložení orgánov fondu a v spôsobe jeho fungovania. Vo vedení sa z pôvodnej väčšiny (71 % až po 90 % v jednotlivých radách) znížilo množstvo zástupcov z tretieho sektora na iba 30 % a zvyšok následne doplnili politickí nominanti, pričom práve prítomnosť zástupcov reprezentantov

---

[91] SEBESTÉNY, István. The "second" 1% to Church, the National Civil Fund and the National Cooperation Fund. *In: Assessment of the Impact of the Percentage Tax Designations: Past, Present, Future*. Viedeň: ERSTE Foundation a Centrum pre filantropiu n.o., 2016. ISBN 963-219-323-5. s. 59.

[92] *Hungary Adopts the Law on the National Civil Fund*. ICNL – International Center for Not-for-Profit Law [online]. ICNL, 2003 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://www.icnl.org/post/in-the-news/hungary-adopts-the-law-on-the-national-civil-fund

[93] SZABADOS, György, et al. *The subsidy system of the National Cooperation Fund (Nemzeti Együttműködési Alap) and its predecessor - focussing on sports civic organizations*. Acta Medicinae et Sociologica [online]. 2024, 15(38), [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://doi.org/10.19055/ams.2024.05/28/7

mimovládnych organizácií mala pôvodne v národnom občianskom fonde pôsobiť ako jedna zo záruk využitia zdrojov z fondu na podporu ich činností. Na druhej strane je zase potrebné poznamenať, že financovanie fondu pre spoluprácu bolo výrazne navýšené, čím bola odôvodnená vyššia potreby kontroly štátu nad alokáciou svojich prostriedkov.[94] Oficiálne aj nový národný fond spolupráce stále slúži na podporu neziskového sektora v Maďarsku, avšak vzhľadom na celkovú situáciu v Maďarskej republike, kde štátna podpora mimovládnych organizácií čoraz viac klesá je otázne, ako veľmi deklarovaný účel korešponduje s reálnym využitím prostriedkov.[95]

Okrem týchto rozdielov funguje v Maďarsku poukázanie podielu z dane v zásade obdobne ako na Slovensku, vyhlásenie sa dáva spolu s daňovým priznaním, dokonca už je ho možné urobiť aj elektronicky a od roku 2015 je aj u našich južných susedov zavedená povinnosť prijímateľov registrovať sa, ktorá v čase zavedenia asignácie v Maďarsku prítomná nebola, ale zákonodarca vnímal túto potrebu podobne ako na Slovensku, aby sa predišlo zneužívaniu podielovej dane subjektami, ktoré činnosť reálne nevykonávali alebo vznikali čisto za účelom získania prostriedkov z asignácie aj na úkor vyššej vstupnej bariéry pre mimovládne organizácie, ktoré si želajú byť príjemcom.[96]

Pre účely tejto práce a možnosti návrhov na zmenu systému fungovania podielovej dane na Slovensku môže byť zaujímavé preskúmanie možnosti rozdelenia sumy medzi rôzne verejnoprospešné subjekty alebo aj úvaha, či nevyužitie možnosti poukázať podiel zo zaplatenej dane automaticky znamená vôľu nechať podiel štátu, alebo by mal štát aj napriek tomu vyvinúť snahu o využitie sumy, ktorá má potenciál byť alokovaná v rámci tohto mechanizmus na prospech subjektov tretieho sektora.

1.3.2 Česká republika

Česká republika je krajina s ktorou máme, vzhľadom na vyše polstoročia takmer neprerušovaného fungovania v jednom štátnom zväzku, ktorý bol rozdelený len pred 33 rokmi mnoho spoločného, čo sa kultúry aj spoločenských názorov týka. Preto je pre účely

---

[94] SEBESTÉNY, István. The "second" 1% to Church, the National Civil Fund and the National Cooperation Fund. *In: Assessment of the Impact of the Percentage Tax Designations: Past, Present, Future*. Viedeň: ERSTE Foundation a Centrum pre filantropiu n.o., 2016. ISBN 963-219-323-5. s. 60.

[95] *The 2022 Global Philanthropy Environment Index Hungary* [online]. Indianapolis: Indiana University Lilly Family School of Philanthropy, 2022 [cit. 26.04.2026]. ISBN 978-0-9776899-2-7. s. . Dostupné na: https://globalindices.indianapolis.iu.edu/environment-index/regions/central-europe/hungary.html

[96] SEBESTÉNY, István. Country Report: The Introduction of the 1% System. Development of "Activating" in Hungary. *In: Assessment of the Impact of the Percentage Tax Designations: Past, Present, Future.* Viedeň: ERSTE Foundation a Centrum pre filantropiu n.o., 2016. ISBN 963-219-323-5. S. 79 - 80

tejto práce zaujímavý fakt, že v Česku napriek opakovaným snahám podielová daň doposiaľ nikdy zavedená nebola a ustali aj snahy o jej presadenie do právneho systému Českej republiky, spolu s dôvodmi, ktoré k tomuto rozhodnutiu zákonodarcu v Českej republike viedli. V nasledujúcom texte sa bližšie pozrieme na proces, ktorým snahy o prijatie prebiehali a niektoré argumenty oboch strán, ktoré počas neho zazneli.

Prvýkrát boli diskusie o zavedení možnosti poukázania podielu z dane v Českej republike otvorené ešte v 90. rokoch minulého storočia, ale hovorilo sa vtedy najmä o alokácii medzi cirkvi a náboženské organizácie, čo bol jeden z dôvodov, prečo tento návrh v danom čase nedosiahol nijaké väčšie úspechy a prijatie podobného inštitútu zostalo len na úrovni diskusie.[97] Prvýkrát sa takýto návrh v legislatívnom procese ocitol až v roku 2001 a tu už išlo o možnosť poukázania mimovládnym organizáciám. Podielová daň mala fungovať podobne, ako to poznáme zo Slovenska, s rozdielmi akurát vo výške asignácie, pôvodne bola navrhovaná možnosť alokovať až 7 %, ale už v procese parlamentnej diskusie sa v tomto návrhu suma napokon znížila na 1 %, návrh sa odlišoval tiež v možnosti poukazovania len fyzickými osobami a možnosti pre fyzické osoby rozdeliť poukazovanú sumu medzi viacero subjektov. Návrh bol pomerne jednoduchý a nemal v čase predkladania viaceré procesy podrobnejšie upravené, počítalo sa s tým, že ak bude prejavená politická vôľa na jeho prijatie tak následne budú novým návrhom potrebné aspekty doplnené.[98]

Pri predkladaní tohto návrhu boli prezentované štyri argumenty, prečo je takýto mechanizmus vhodný a potrebný ako podpora neziskového prostredia v Českej republike, išlo o tieto dôvody: poskytovanie dotácií vo veľkej miere pripadalo len organizáciám vo veľkých mestách, dotácie boli poskytované len na jeden rok a projekty museli potom zháňať iné možnosti financovania, mimovládne organizácie dostali zo štátnych zdrojov menšie príspevky ako rozpočtové organizácie a pritom poskytovali porovnateľnú činnosť, a posledným argumentom bola náročnosť pre subjekty neziskového sektora získavať zdroje z neštátnych prostriedkov. Napriek tomu, že viaceré z týchto argumentov boli skutočne pre situáciu v Českej republike relevantné, napokon otázka toho, ako veľmi by mal štát podporovať tretí sektor bola otváraná v prakticky všetkých krajinách po páde socializmu, avšak vzhľadom na nepresnosť návrhu, niektoré formulačné chyby (napríklad použitie pojmu dar, pričom pri asignácii tento pojem použiť nemožno, poukazovateľ zo svojich

[97]HLADKÁ, Marie. The Direction of Debates on Introducing a Percentage Tax Designation Scheme in the Czech Republic. *In: Assessment of the Impact of the Percentage Tax Designations: Past, Present, Future.* Viedeň: ERSTE Foundation a Centrum pre filantropiu n.o., 2016. ISBN 963-219-323-5. s. 105.

[98] HLADKÁ, Marie. *The Direction of Debates on Introducing Percentage Tax Designation Scheme in the Czech Republic* [online, 2015 [cit. 26.04.2024]. Dostupné na: https://taxdesignation.org/czech-republic/

prostriedkov nič nedáva) ako aj absenciu výpočtu ekonomických dopadov predkladateľmi prispeli k tomu, že tento návrh bol zamietnutý ako drahé a nesystematické riešenie, ktoré iba zapláta problém bez toho, aby ho vyriešilo.[99]

Keď bol návrh predkladaný druhýkrát v roku 2005 už bol prepracovanejší a namiesto podpory neziskového sektora sa predkladatelia zamerali na asignačnú daň ako možnosť občanov rozhodnúť o tom ktoré organizácie a iniciatívy považujú za hodnotné, takmer možno hovoriť o istej forme demokratického rozhodovania o prínose jednotlivých mimovládnych organizácií prostredníctvom využitia podielu zo zaplatenej dane.[100] Poukázanie podielu z poukázanej dane by mal dávať poukazujúcim subjektom prostriedok na akúsi "legitimáciu" prijímateľov, keďže občania nebudú mať motiváciu poukazovať peniaze subjektom, ktoré nevykonávajú prínosnú činnosť čím zároveň môžu rozhodnúť o tom, ktorá organizácia bude môcť ďalej rozvíjať svoju činnosť a ktorej môže hroziť riziko zániku pokiaľ nebude jej činnosť daňovníkmi vyhodnotená ako dostatočne prínosná.

Neziskový sektor sa aj napriek neúspechom pri prijímaní asignačnej dane snažil prichádzať s novými návrhmi a argumentami, dokonca bola v rámci iniciatívy z roku 2003 "Rozhodni" vytvorená skupina zložená z legislatívnych právnikov a zástupcov neziskového sektora, ktorý vypracovali vlastný návrh možnej právnej úpravy podielovej dane. No ani tento návrh neprešiel legislatívnym konaním a hoci nasledovali ďalšie obdobné pokusy v rokoch 2008 a 2012 ani jeden z nich sa nestretol s väčším úspechom a v súčasnosti nie sú v Českej republike zo strany zákonodarcu prítomné snahy o zavedenie podobného mechanizmu.[101]

Samozrejme, absencia asignačnej dane neznamená, že štát neziskový sektor nepodporuje vôbec, práve naopak, v roku 2018 takmer 30 % zdrojov neziskového sektora pochádzalo práve zo štátnych dotácií[102] a verejnoprospešné subjekty majú podľa zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů viaceré výnimky. Možno

---

[99] OTAVOVÁ, Milena, Veronika SOLILOVÁ a Miloš GRÁSGRUBER. Would be appropriate to introduce a tax assignation in the Czech Republic? *In: Economics and Sociology* [online]. 2019, 12(2), [cit. 25.04.2026]. ISSN 2071-789X. s. 3 Dostupné na: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567114003724

[100] Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. *Sněmovní tisk 1194/0: Návrh zákona o určení části výnosů daně z příjmu fyzických osob pro dobročinné účely (zákon o asignacích) – důvodová zpráva* [online]. Praha: 3. volební období, 1998–2002 [cit. 26.04.2026]. obecní část, s. 6 Dostupné na: https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=1194&CT1=0

[101] HLADKÁ, Marie. The Direction of Debates on Introducing a Percentage Tax Designation Scheme in the Czech Republic. *In: Assessment of the Impact of the Percentage Tax Designations: Past, Present, Future.* Viedeň: ERSTE Foundation a Centrum pre filantropiu n.o., 2016. ISBN 963-219-323-5. s. 107-108.

[102] *Strategy for Cooperation Between Public Administration and Nongovernmental Non-profit Organisations 2021-2030* [online]. Praha: 2021 [cit. 26.04.2026], s. 26.
Dostupné na: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/Strategy_NGO_ENG_fin.pdf

špecificky spomenúť inštitút v § 17a zo zákona o daních z příjmů, ktorý obsahuje inštitút "veřejne prospěšného poplatníka", ktorý je definovaný ako"

"poplatník, který v souladu se svým zakladatelským právním jednáním, statutem, stanovami, zákonem nebo rozhodnutím orgánu veřejné moci jako svou hlavní činnost vykonává činnost, která není podnikáním."[103]

Kam sa radia okrem iných aj organizácie pôsobiace v treťom sektore a naň nadväzujúce ustanovenia ako § 18a, ktorý predstavuje zúženie predmetu dane takéhoto subjektu o rôzne príjmy, napríklad o príjmy z nepodnikateľskej činnosti, ktoré neprevyšujú výdavky alebo oslobodenie bezodplatne získaných príjmov od dane podľa § 19b ods. 2 písm. a) bodu 1 toho istého predpisu.

Preto otázka, ktorú môžeme vidieť pri otázke podpory neziskového sektora v Českej republike neznie "Máme podporovať neziskový sektor?" a nazeranie na alokáciu podielu z dane z príjmov ako na niečo, čo smeruje k neželanému cieľu, tento fakt je v občianskej spoločnosti našťastie pozitívnym trendom. Otázka znie "Je poukázanie podielu z dane vhodným spôsobom na podporu neziskového sektora?" a to je kľúčový moment, kde sa Slovenská republika a Česká republika rozhodli pokračovať inými smermi.

Problémy limitácie štátnych dotácií na konkrétne projektové činnosti, nízkeho zastúpenia regionálnych a menších organizácií a komparatívne vyššej administratívnej náročnosti, keďže pri ich poskytovaní je potrebné každoročne opakované vyhodnocovanie žiadostí a aj podrobnejšia kontrola ich konečného využitia, napokon ustúpili určeniu účelu daní na financovanie chodu štátu a definičnému znaku neekvivalentnosti dane, kedy daňovník nemá mať možnosť vedieť ani ovplyvniť, na čo bude vybraná daň použitá. Česko si zvolilo alternatívnu cestu podpory neziskového sektora, čo napokon akceptovali aj samotné mimovládne organizácie a svoje legislatívne snahy napokon zanechali a začali sa venovať iným témam po tom, čo videli, že v momentálnej situácii išlo pri pokusoch o zavedenie podielovej dane o sizyfovskú snahu, ktorá neprinášala nijaký výsledok.

[103] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, § 17a ods. 1.

2 Dopad legislatívnych zmien na financovanie neziskového sektora

V predchádzajúcej kapitole sme sa venovali opisu legislatívnych zmien právnej úpravy možnosti použitia podielu z dane na osobitné účely a okolnostiam ich prijatia. V tejto kapitole sa budeme venovať niektorým aspektom, ktoré umožňujú pochopiť význam podielovej dane ako zdroja financií pre mimovládne neziskové organizácie oproti iným možnostiam financovania, ktoré majú k dispozícii ako aj širšiemu ekonomickému kontextu v Slovenskej republike, ktorý tiež ovplyvňuje možnosti efektívneho fungovania neziskového sektora a to hlavne cez optiku momentálnej konsolidácie verejných financií Slovenskej republiky.

Taktiež sa v tejto kapitole budeme venovať už pozorovaným ako aj potenciálnym dopadom prijímaných zmien na prijímateľov asignácie ako aj štruktúru tretieho sektora na Slovensku ako takú. Pričom budeme vychádzať z teoretického úvodu ale aj širšieho kontextu prezentovaného v tejto práci, čo považujeme za nevyhnutné, aby sme vedeli adekvátne posúdiť, či pozorované zmeny nevyhnutne súvisia len so spôsobom poukazovania podielu z dane, alebo je možné ich odôvodniť aj inými aktuálne prebiehajúcimi okolnosťami.

2.1 Význam podielu z dane pre neziskový sektor na Slovensku teoreticky

Prostriedky získané z podielu z dane nie sú v žiadnom prípade jediným spôsobom, ktorý majú mimovládne organizácie k dispozícii ako spôsob svojho financovania, hoci ide o jeden z tých významnejších. Aby sme preto vedeli hovoriť o význame daňovej asignácie ako zdroja financovania pre neziskový sektor, budeme sa v tejto kapitole najskôr venovať ostatným spôsobom získavania zdrojov, ktoré majú mimovládne organizácie k dispozícii ako aj ich výhodám a nevýhodám, aby sme vedeli následne porovnať ich použiteľnosť popri alebo namiesto prostriedkov z podielovej dane.

Hoci sa budeme venovať predovšetkým finančným zdrojom, podpora neziskových organizácií pri realizácii ich činnosti má častokrát aj nepeňažnú podobu. Môže ísť o poskytnutie priestorov na realizáciu podujatia, materiálnej podpory, akú môžeme vidieť napríklad pri zbierkach oblečenia pre ľudí bez domova, a v neposlednom rade v samostatnej dobrovoľníckej činnosti, ktorá pre mnohé subjekty v treťom sektore predstavuje

nezastupiteľnú pomoc.[104] Nielenže umožňuje realizáciu, najmä väčších podujatí, na ktorých je jednorazovo potrebné väčšie množstvo organizátorov, ale aj pri dlhodobých úlohách umožňuje zmenšiť mzdové a následne aj odvodové či daňové výdavky, ktoré by so sebou prinášalo pokrytie niektorých menej náročných činností prostredníctvom zamestnancov. Využívanie dobrovoľníkov prináša so sebou svoje vlastné úskalia. Pri absencii pracovnej povinnosti a finančnej motivácie je potrebné hľadať iné spôsoby, ako motivovať týchto ľudí k tomu, aby svoj voľný čas venovali dobrovoľníckej činnosti všeobecne ako aj danej konkrétnej organizácii.[105] Manažment dobrovoľníkov je tiež sám o sebe rolou, na ktorú je spravidla potrebné vynaložiť ďalšie výdavky na zamestnanca, ktorý toto bude mať na starosti.[106]

Napriek podpore v nefinančnej forme subjekty neziskového sektora na svoje fungovanie potrebujú aj financie. Pokrytie rôznych výdavkov od miezd zamestnancov, nákladov vynaložených na uskutočnenie rôznych projektov ako sú prenájom priestorov, občerstvenie, až po samotnú finančnú podporu, ktorá je, napríklad v prípadoch organizácií, pomáhajúcich chorým osobám, jedným z hlavných predmetov ich činnosti a mnohé ďalšie je často prakticky nemožné len z nepeňažných prostriedkov.

Preto mimovládne organizácie vynakladajú nemalú snahu na zabezpečenie financií potrebných na svoje fungovanie. Spôsoby získavania prostriedkov nájdeme v literatúre najčastejšie rozdelené na štyri spôsoby a tohto delenia sa budeme držať aj v tejto práci. Ide o prostriedky zo súkromného sektora, prostredníctvom samofinancovania, zo zahraničia, alebo z verejného sektora.[107] Len pri veľmi málo organizáciách nájdeme zameranie na výhradne jeden zdroj, keďže z hľadiska dlhodobej udržateľnosti ich fungovania je omnoho výhodnejšie zdroje diverzifikovať aby v prípade vypadnutia niektorého z nich mohli daný zdroj relatívne jednoducho nahradiť alebo doplniť iným. Každá z možností získavania prostriedkov je unikátna a subjekty v neziskovom sektore podľa charakteru svojej činnosti využívajú viaceré z nich, nie každá organizácia je však efektívne schopná využívať všetky

---

[104] STÖTZER, Sandra a Katharina KALTENBRUNNER. In-kind donations – peculiarities and challenges of product philanthropy.c In: *International Review on Public and Nonprofit Marketing* [online]. 2024, 21(2), [cit. 05.05.2026]., s 396. Dostupné na: https://doi.org/10.1007/s12208-023-00388-0

[105] BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, Alžbeta, et al. *Dobrovoľníctvo na Slovensku – výskumné reflexie*. Bratislava: Iuventa, 2012. ISBN 978-80-8072-119-0., s. 76.

[106] BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, Alžbeta, et al. *Dobrovoľníctvo na Slovensku – výskumné reflexie*. Bratislava: Iuventa, 2012. ISBN 978-80-8072-119-0., s. 110.

[107] SVIDROŇOVÁ, Mária. *Financovanie súkromných neziskových organizácií z verejných a iných zdrojov* [online]. [2011] [cit. 05.05.2026]. s. 4. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/254013834_Financovanie_sukromnych_neziskovych_organizacii_z_verejnych_a_inych_zdrojov

z nich.[108] Aj vzhľadom na viaceré obmedzenia, ktoré vyplývajú z neziskovej podstaty týchto subjektov, tieto často nemajú možnosť optimalizovať zloženie svojich príjmov tak, ako to robia napríklad obchodné spoločnosti[109]. Nájdeme ich vyslovené aj priamo v zákonnej úprave napríklad v § 30 ods. 1 zákona o neziskových organizáciách, kde sa hovorí o podnikaní neziskovej organizácie:

"Nezisková organizácia môže podnikať podľa osobitných predpisov za podmienky, že touto činnosťou sa dosiahne účelnejšie využitie jej majetku a nebude ohrozená kvalita, rozsah a dostupnosť služieb, pre ktoré bola založená."[110]

Hoci zákon o združovaní občanov túto problematiku výslovne neupravuje, v literatúre sa stretávame s podobným prístupom a teda obmedzením podnikania len ako vedľajšej činnosti organizácie ako o podporu fungovania a plnenia hlavných cieľov neziskovej organizácie či občianskeho združenia.[111]

Ďalej sa už budeme priamo venovať jednotlivým oblastiam, z ktorých organizácie v neziskovom sektore získavajú svoje financie. Pri zdrojoch z oblasti súkromného sektora, ktorými sú najčastejšie dary, alebo prostriedky poskytnuté v rámci partnerstva - sponzorského vzťahu, je hlavným problémom ich závislosť od ľubovôle poskytujúcej osoby, t. j. otázka, či je ochotná prostriedky na takéto účely vynaložiť.[112] Samozrejme, je potrebné rozlišovať medzi prostriedkami získanými od právnických osôb spravidla obchodných spoločností, ktoré v rámci rôznych filantropických programov podporujú verejnoprospešné činnosti a tými od fyzických osôb ako jednotlivcov. Pri právnických osobách ide spravidla o vyššie sumy od menšieho množstva subjektov a pri vytvorení dlhodobého darcovského alebo sponzorského vzťahu môžu nadviazané partnerstvá predstavovať výhodný zdroj financií pre mimovládne organizácie, vzhľadom na relatívne malé množstvo administratívy

[108]STREČANSKÝ, Boris. Občianska spoločnosť po 30 rokoch: trendy, problémy, riešenia. In: *Slovensko po troch desaťročiach slobody: Demokracia, verejná mienka, občianska spoločnosť*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2021. ISBN 978-80-89345-94-6. s. 144.

[109] POLAČKOVÁ, Zuzana. *Kontext a výzvy sociálneho podnikania na Slovensku* [online]. Bratislava: Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, 2020 [cit.05.05.2026]. s. 4 Dostupné na: https://socialnaekonomika.gov.sk/wp-content/uploads/2022/09/Rocna-suhrnna-sprava-o-rozvoji-SE-v-SR-2019-Kontext-a-vyzvy-socialneho-podnikania-na-Slovensku.pdf

[110] Zákon č. 233/1997 Z.z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby, § 30 ods. 1

[111] ZIETLOW, John, et al. *Financial Management for Nonprofit Organizations: Policies and Practices*. 3rd ed. Hoboken: John Wiley & Sons, 2018. ISBN 978-1-119-38256-0., s. 13.

[112] VACEKOVÁ, Gabriela. Problémy viacdrojového financovania mimovládnych organizácií. In: *Ekonomika a spoločnosť*. 2009, 10(1), s. 5.

a požiadaviek na využitie prostriedkov na konkrétne činnosti.[113] Problémom je nadväzovanie takýchto dlhodobých spoluprác, keďže na relatívne malom priestore Slovenskej republiky je aktuálne registrovaných približne 70 000 mimovládnych neziskových organizácií,[114] z ktorých mnohé sa snažia takéto spolupráce nadviazať.

Spomenuli sme aj sponzorské vzťahy s právnickými osobami, je totiž častou praxou, že pri prostriedkoch od najmä obchodných spoločností nejde o bezodplatný dar, ale zo strany mimovládnej organizácie, ktorá prostriedky dostala je poskytnuté plnenie ako protihodnota pre spoločnosť. Toto plnenie môže mať najrôznejšie formy od jednoduchého uvedenia spoločnosti, ktorá prostriedky poskytla v rámci svojej marketingovej komunikácie ako partnera podujatia alebo organizácie alebo umožnenia propagácie sponzora cez reklamné predmety či príhovor.[115] Keďže ide o súkromný sektor, kde je typická autonómia vôle subjektov, právny poriadok druh takéhoto protiplnenia bližšie neupravuje.

Pri darcovstve fyzických osôb takýto sponzorský vzťah spravidla nenájdeme, priemerný jednotlivec nemá prostriedky na darovanie väčšieho obnosu peňazí či už jednorazovo alebo na pravidelnej báze. Individuálne darcovstvo má spravidla podobu verejných zbierok.[116] Čitateľovi môže byť ako príklad známy každoročný aprílový deň narcisov, kedy nezisková organizácia Liga proti rakovine zbiera prostriedky na podporu ľudí s rakovinovými ochoreniami v rámci svojej činnosti.[117] Treba poznamenať, že s nástupom nových technológií sa tieto zbierky čoraz častejšie presúvajú z reálneho sveta práve do toho digitálneho. Najprv išlo o darcovské SMS, kedy mohol odosielateľ prostredníctvom zaslania správy zo svojho mobilného zariadenia prispieť na vybranú zbierku vopred určenou sumou, pričom operáciu vykonával telefónny operátor. Neskôr sa môžeme stretávať s rôznymi druhmi online zbierok, pre ktoré sa v začal zaužívať pôvodom anglický názov

---

[113] JANG, Hee Soun a Richard C. FEIOCK. Public versus Private Funding of Nonprofit Organizations: Implications for Collaboration. In: *Public Performance & Management Review* [online]. 2007, 31(2), 174-190 [cit. 05.05.2026]. s. 178. Dostupné na: https://doi.org/10.2753/PMR1530-9576310202

[114] Príloha č. 2 Informácia sprístupnená v zmysle zákona č. 211/2000 Z.z. zákon o slobodnom prístupe k informáciám (infozákon) Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, sp. zn. KM-SK2-2026/002520, dňa 10.03.2025

[115] ŠIŇANSKÁ, Katarína. *Marketing a fundraising mimovládnych neziskových organizácií.* Košice: ŠafárikPress, 2020. ISBN 978-80-8152-957-3. [online]. 2007 [cit. 05.05.2026]. s. 45 Dostupné na: https://unibook.upjs.sk/img/cms/2020/ff/marketing-fundraising-mimovladnych-neziskovych-organizacii.pdf

[116] ŠIŇANSKÁ, Katarína. *Marketing a fundraising mimovládnych neziskových organizácií.* Košice: ŠafárikPress, 2020. ISBN 978-80-8152-957-3. [online]. 2007 [cit. 05.05.2026]. s. 44 Dostupné na: https://unibook.upjs.sk/img/cms/2020/ff/marketing-fundraising-mimovladnych-neziskovych-organizacii.pdf

[117] Informácie napr. na https://www.dennarcisov.sk/

"crowdfunding". Kde môžu rôzne subjekty získať prostriedky na konkrétny projekt alebo všeobecne na podporu svojej činnosti od veľkého množstva osôb naraz.[118]

Tieto prostriedky môžu byť poskytnuté bezodplatne, čisto ako prejav podpory činnosti, ktorú subjekt tretieho sektoru vykonáva alebo môžu byť poskytnuté za protihodnotu. Môže ísť symbolickú protihodnotu (napríklad pohľadnica alebo odznak) alebo reálnu (napríklad výtlačok knihy, na publikáciu ktorej boli prostriedky poskytnuté). Pri symbolickej protihodnote ešte môžeme hovoriť o dare, kedy drobná pozornosť môže slúžiť len ako prejav vďačnosti obdarovaného a hodnotovo nezodpovedá sume, ktorá bola prispená. Pri reálnej protihodnote najčastejšie hovoríme o kúpnej zmluve s rôznymi časmi poskytnutia plnenia stranami.[119] Podobne ako pri získavaní financií od právnických osôb za hlavný problém týchto spôsobov financovania považujeme nepredvídateľnosť celkovej výšky získaných prostriedkov, najmä pre menšie mimovládne organizácie, ktoré konajú viac lokálne zameraných činností, sú často takéto prostriedky veľmi ťažko získateľné ak nie úplne nedostupné, keďže nemajú dostatočný dosah na efektívne zrealizovanie zbierky či už fyzicky alebo v digitálnom prostredí.[120]

Ďalšou možnosťou získavanie financií pre mimovládne organizácie je samofinancovanie. Ide o spôsob získavania prostriedkov zo svojej vlastnej činnosti, či už ide o účastnícke poplatky, predaj produktov alebo iné obdobné spôsoby podobné podnikaniu. Rôzne subjekty v treťom sektore majú z charakteru svojej právnej formy rôzne podmienky vykonávania podnikateľskej činnosti, ako sme na príkladoch už uviedli v úvode tejto kapitoly. Ako spoločný znak vieme nájsť, že takúto činnosť v zásade vykonávať môžu, pokiaľ jej cieľom nie je primárne generovať zisk ale podpora vykonávania ich verejnoprospešných činností.[121]

Prostriedky získané samofinancovaním majú jednu zásadnú výhodu a tou je možnosť ich využitia na ľubovoľné účely súvisiace s fungovaním mimovládnej organizácie, ako aj mzdy zamestnancov alebo náklady na projekty, ktoré už fungujú dlhodobo, ktoré býva niekedy z iných zdrojov problematické financovať. Nevýhodou je, že pre mnohé

---

[118] ABDALLAH, Mohamad A. a Joumana A. YOUNIS. Rethinking Funding Nonprofit Organizations Through Crowdfunding: The Use of Financial Technology. In: *Asian Business Research* [online]. 2023, 8(2), [cit. 28.04.2026]. s. 18. Dostupné na: http://journal.julypress.com/index.php/abr/article/view/1365

[119] Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, darovacia zmluva, § 628 a nasl., kúpna zmluva § 588 a nasl.

[120] ŠIŇANSKÁ, Katarína. *Marketing a fundraising mimovládnych neziskových organizácií*. Košice: ŠafárikPress, 2020. ISBN 978-80-8152-957-3. [online]. 2007 [cit. 05.05.2026]. s. 33 – 34. Dostupné na: https://unibook.upjs.sk/img/cms/2020/ff/marketing-fundraising-mimovladnych-neziskovych-organizacii.pdf

[121] VACEKOVÁ, Gabriela a Mária SVIDROŇOVÁ. Benefits and Risks of Self-Financing of NGOs – Empirical Evidence from the Czech Republic, Slovakia and Austria. In: *E+M Ekonomie a Management* [online]. 2014, 17(2), [cit. 28.04.2026]. Dostupné na: https://doi.org/10.15240/tul/001/2014-2-009

mimovládne organizácie táto forma financovania nie je realisticky dosiahnuteľná, napríklad pre organizácie, ktoré pracujú so sociálne slabšou cieľovou skupinou.[122] Ako príklad môžeme uviesť poskytovanie nocľahu ľuďom bez domova, ktorí si nedokážu dovoliť platiť viac než symbolický poplatok za poskytnutú službu a akákoľvek profitabilná forma samofinancovania by musela byť cielená na všeobecnú verejnosť, ktorá by bola ochotná fungovanie organizácie podporiť. Klasickým príkladom je predaj reklamných predmetov, ale v našom príklade a veľmi často aj v praxi už ide o činnosť mimo bežného rámca služieb danej organizácie na ktorú potrebuje finančné aj ľudské zdroje a počiatočná investícia na takéto rozšírenie aktivít môže byť pre mnohé neunesiteľná.[123]

Špecifickým druhom subjektov v neziskovom sektore, ktoré by sme radi spomenuli pri možnosti samofinancovania sú sociálne podniky. Napriek názvu, v ktorom sa nachádza slovo podnik, je tento opis aj na základe ich definície potrebné vykladať širšie, keďže priamo zákon č. 112/2018 Z.z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „zákon o sociálnej ekonomike“) medzi výpočet subjektov a ich zárobkových činností zahŕňa aj také, ktoré priamo nemožno nazvať podnikaním, keďže nespĺňajú definíciu podnikania, ako ju upravuje zákon č. 513/1991 Zb. obchodný zákonník v § 2 ods. 1, najčastejšie sa od tejto definície odlišuje v časti účelu dosahovania zisku.[124] Pričom nejde o samostatný druh právnickej osoby, ale rôzne subjekty vymedzené v § 4 ods. 1 toho istého zákona ako:

“Subjektom sociálnej ekonomiky je občianske združenie, nadácia, neinvestičný fond, nezisková organizácia, účelové zariadenie cirkvi, obchodná spoločnosť, družstvo alebo fyzická osoba – podnikateľ, ktorá je zamestnávateľom…”[125]

---

[122] SVIDROŇOVÁ, Mária. *Financovanie súkromných neziskových organizácií z verejných a iných zdrojov* [online]. [2011] [cit. 05.05.2026]. s. 7. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/254013834_Financovanie_sukromnych_neziskovych_organizacii_z_verejnych_a_inych_zdrojov

[123] OLEJÁROVÁ, Mária. Dôležitosť transparentnosti a dôveryhodnosti pre budovanie dobrého mena neziskových organizácií. In: *Management Challenges in the 21st Century 2013* [online]. Bratislava: Vysoká škola manažmentu, 2013, [cit. 28.04.2026]. s. 365 Dostupné na: https://www.cutn.sk/library/proceedings/mch_2013/editovane_prispevky/40.%20olej%C3%A1rov%C3%A1.pdf

[124] PRIEHODA, Albert a Erika NEUBAUEROVÁ. Aspekty sociálneho podnikania. In: *Bratislavské právnické fórum 2022: zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie*. [online]. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2022, s. 74. [cit. 28.04.2026] Dostupné na: https://www.flaw.uniba.sk/fileadmin/praf/Veda/Konferencie_a_podujatia/BPF/2022/Zbornik_BPF_2022_sekcia_10_Obchodne_pravo_FINAL.pdf#page=73

[125] Zákon č. 112/2018 Z.z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 4 ods. 1

Tieto za splnenia ďalších podmienok ako nezávislosť vedúcich orgánov od štátu alebo jeho orgánov a najmä vykonávanie podnikania nielen za účelom zisku ale z časti svojich výnosov financovať aj verejnoprospešnú činnosť môžu byť registrované ako sociálny podnik. Cieľom sociálnej ekonomiky je vytvorenie pozitívneho vplyvu na spoločnosť, častým spôsobom je napríklad zamestnávanie osôb, ktoré sú inak pri hľadaní práce znevýhodnené, ako napríklad v prípade kaviarne Lepší príbeh, ktorú prevádzkuje občianske združenie Starý tunel, r. s. p., kde ako vidno už zo skratky v závere názvu ide o registrovaný sociálny podnik. V kaviarni Lepší príbeh okrem realizácie osvety v rámci témy mentálneho zdravia zamestnáva ľudí s rôznymi psychickými ochoreniami, ktorí z týchto dôvodov majú problém uplatniť sa na bežnom trhu práce.[126]

Subjekty vykonávajúce hospodársku alebo nehospodársku činnosť podľa zákona o sociálnej ekonomike a subjekty oprávnené byť prijímateľmi poukázaného podielu z dane sa čiastočne prelínajú ale keďže sociálne podnikanie môžu vykonávať napríklad aj obchodné spoločnosti nemôžeme hovoriť o úplnom prekryve týchto pojmov. Registrované sociálne podniky majú vzhľadom na svoju verejnoprospešnú činnosť priznané niektoré benefity, v rámci tejto práce možno spomenúť napríklad úľavu na dani v § 30d zákona o dani z príjmov kedy sa základ dane znižuje o sumu *"vo výške percentuálneho vyjadrenia záväzku využitia zisku na dosiahnutie hlavného cieľa"*[127] alebo rôzne formy podpory ich fungovania napríklad kompenzačná pomoc.[128] Napriek tomuto a ďalším výhodám, ktoré môžu registrované sociálne podniky využívať ide na Slovensku o málo známy a bohužiaľ ešte menej využívaný inštitút, pričom v čase písania tejto práce je v registri sociálnych podnikov registrovaných len 631 podnikov, napriek tomu, že v zahraničí je takáto možnosť využívaná omnoho častejšie a predstavuje spôsob pre niektoré mimovládne organizácie ako zabezpečiť svoje fungovanie prostredníctvom takejto formy samofinancovania.[129] Medzi hlavné dôvody nevyužívania tejto možnosti je administratívna náročnosť získania a udržania statusu registrovaného sociálneho podniku a nedostatočná komunikácia tejto možnosti.[130]

---

[126] Bližšie informácie o tejto iniciatíve sú dostupné napr. na webovom sídle kaviarne: https://lepsipribeh.sk/

[127] Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov § 30d

[128] Zákon č. 112/2018 Z.z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 16

[129] Register sociálnych podnikov Ministerstva vnútra dostupný na Register SE - Registrované sociálne podniky · Sociálna ekonomika, vlastné spracovanie, 13.02.2026

[130] KAMANOVÁ, Jana. Registrovaný sociálny podnik ako jedna z foriem zamestnávania ľudí so zdravotným znevýhodnením. In: *Prohuman: vedecko-odborný* časopis [online]. 2019, 13. máj [cit. 28.04.2026]. ISSN 1338-1415. Dostupné na: https://www.prohuman.sk/socialna-praca/registrovany-socialny-podnik-ako-jedna-z-foriem-zamestnavania-ludi-so-zdravotnym-znevyhodnenim

Ďalším spôsobom, odkiaľ môžu subjekty tretieho sektora získavať financie je zo zahraničných zdrojov. Spravidla ide o rôzne granty alebo dotačné schémy. V minulosti mali slovenské organizácie možnosť čerpať z rôznych schém na podporu rozvoja mimovládneho sektora krátko po Nežnej revolúcii a nástupe demokratického režimu, tieto sa neskôr stiahli a presunuli do iných krajín, keď už bola Slovenská republika považovaná za dostatočne rozvinutú krajinu v tomto ohľade.[131] V tomto období došlo k citeľnému poklesu čerpania zdrojov zo zahraničia, ale so vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie sa financovanie zo zahraničných prostriedkov, znovu zintenzívnilo, keďže vyše tretina zdrojov zo zahraničia predstavuje práve prostriedky Európskej únie.[132]

Výhodou je pomerne široké spektrum projektov, ktoré je možné prostredníctvom tohto realizovať a to od lokálnych aktivít až po cezhraničné niekoľkoročné spolupráce ako aj otvorený prístup pre rôzne právnické aj fyzické osoby. Tieto príjmy sú taktiež podľa § 13 ods. 1 písm. g) zákona o dani z príjmov oslobodené od dane. Nevýhodou takýchto zdrojov je veľké množstvo administratívy pred, počas aj po skončení aktivity, ktorá bola financovaná, pre menšie alebo menej skúsené subjekty len nesprávne vyplnenie prihlášky pri inak vhodnom projekte môže znamenať, že nebudú úspešní v získaní prostriedkov. Ešte je vhodné spomenúť, že pri takýchto grantoch je použitie financií obmedzené na vytvorenie alebo jednorazovú realizáciu projektu, keďže dôraz sa kladie aj na následné zabezpečenie udržateľnosti projektu z vlastných zdrojov žiadateľa. Preto pokiaľ by išlo o pretrvávajúcu činnosť alebo pravidelne sa opakujúce podujatie po prvotnom spustení už toto nie je možné znova financovať z rovnakého zdroja.[133] Niektoré organizácie sa zameriavajú práve na realizáciu unikátnych projektov ako napríklad občianske združenie Youthfully yours SK, ktoré sa venuje organizácii rôznych mládežníckych výmen ale pri každej majú rozdielne partnerské krajiny, partnerské organizácie alebo zameranie. V praxi grantových schém platí, že pokiaľ by išlo napríklad o každoročný benefičný koncert, pravdepodobne by žiadateľ po prvom ročníku už znova nebol úspešný pri snahe získať na jeho organizáciu prostriedky týmto spôsobom. Obdobne je štandardnou podmienkou väčšiny dotačných mechanizmov, s

[131] RICHVALSKÝ, León. Mechanizmus daňovej asignácie a jeho premeny v podmienkach Slovenskej republiky. In: *Sociálne vedy z perspektívy mladých vedeckých pracovníkov 4.: zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave. Fakulta sociálnych vied, 2020, s. 332 ISBN 978-80-8105-961-2.

[132] KUVÍKOVÁ, Helena a Gabriela DANIEL. Diverzifikácia finančných zdrojov v neziskových organizáciách. In: *E a M: Ekonomie a Management.* 2009, roč. 12, č. 1, s. 7. ISSN 1212-3609.

[133] HANSUM, Romy. Why organizations leave money on the table: explaining non-demand for EU funds. In: *Regional & Federal Studies*. 2026, roč. 36, č. 2, [cit. 28.04.2026]. s. 208 ISSN 1359-7566. Dostupné na: https://doi.org/10.1080/13597566.2025.2485052

výnimkou koordinátorov pri niektorých dlhodobejších projektoch, že poskytnuté prostriedky nie je možné použiť na prevádzkové náklady organizácie, ako napríklad mzdy.

Posledným zdrojom financovania pre mimovládne organizácie, ktorému sa v tejto časti práce budeme venovať, je získavanie prostriedkov z verejného sektora. Pritom môžeme hovoriť o dvoch od seba v zásade nezávislých možnostiach, ktoré subjekty pôsobiace v neziskovom sektore majú k dispozícii a to sú štátne prostriedky a prostriedky územných samospráv, najprv sa v texte budeme venovať štátnym prostriedkom. Odhliadnuc od rôznych spôsobov nepriamej podpory štátu, ktoré nepovažujeme priamo za zdroj príjmu, lebo nepredstavujú príležitosť na získanie prostriedkov, ale len znižujú ich stratu, sú najčastejšou formou podpory štátu pre mimovládne organizácie dotácie od rôznych štátnych inštitúcií ako napríklad ministerstiev, ktoré typicky podporujú projekty alebo organizácie pôsobiace v ich príslušných rezortoch. Opäť podobne ako pri dotáciách zo zahraničia je hlavným problémom pomerne náročná administratíva potrebná na získanie týchto prostriedkov či časté rozdiely v tom, ktoré iniciatívy štát plánuje podporiť.[134] Pre niektoré subjekty, ako napríklad tzv. "watchdog"[135] organizácie, ktoré sa zameriavajú na kontrolu zákonnosti postupu verejných orgánov a organizácie s podobným zameraním môže byť problematické nájsť kompromis medzi činnosťou, ktorá častokrát vyslovuje štátnym orgánom kritiku a takou, ktorú by tieto samotné boli ochotné podporiť čo pre istú časť organizácií v treťom sektore túto formu financovania robí do istej miery nepoužiteľnou.[136]

Výhodou využívania takýchto zdrojov financovania vie byť na druhej strane ich relatívna stabilita, pokiaľ žiadateľ o dotáciu splní podmienky a spomedzi konkurencie sa mu podarí úspešne prostriedky získať, ak ich využije v súlade s projektom na ktorý boli poskytnuté a splní si administratívne povinnosti má istotu, že tieto prostriedky bude mať, hoci ich vyplatenie je niekedy časovo náročnejšie. Pri takejto forme financovania je ešte potrebné spomenúť, že mimovládne organizácie nie sú jedinými možnými uchádzačmi o tieto prostriedky ale napríklad aj obce, školy a ďalšie subjekty v závislosti od povahy poskytovateľa môžu byť oprávnenými prijímateľmi.[137]

---

[134] VACEKOVÁ, Gabriela. Problémy viaczdrojového financovania mimovládnych organizácií. In: *Ekonomika a spoločnosť*. 2009, 10(1), s. 7.

[135] v preklade z angličtiny strážny pes

[136] STREČANSKÝ, Boris. Skúsenosti z Českej republiky, Maďarska, Poľska a Chorvátska s používaním verejných zdrojov pre priamu podporu MNO. In: *Kvadratúra kruhu alebo otázka spôsobu? K niektorým otázkam roly verejných zdrojov v podpore občianskeho hlasu vo verejnej politike na Slovensku 1995 – 2007*. Banská Bystrica: Nadácia Ekopolis, 2008, s. 76. ISBN 978-80-970087-4-1.

[137] napríklad zákon č. 544/2010 Z.z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky a iné zákony upravujúce konkrétne sektory

Územné samosprávy ako napríklad obce, či v prípade Bratislavy a Košíc mestské časti, častokrát podporujú lokálne iniciatívy podobným spôsobom, len v menšom meradle vzhľadom na veľkosti svojich rozpočtov v porovnaní so štátnym rozpočtom. Tieto dotácie môžu byť zaujímavým zdrojom príjmov pre menšie subjekty, ktoré pôsobia v danej lokalite, keďže vzhľadom na nižšie sumy tieto výzvy častokrát sprevádza menšie množstvo administratívnych povinností a obmedzenie na konkrétne územie zase zužuje počet subjektov, ktoré sa môžu o tieto prostriedky úspešne uchádzať. Rovnako tiež nemusia menšie mimovládne organizácie súperiť s veľkými, profesionálnymi subjektami, keďže pre tieto takéto výzvy nepredstavujú zaujímavý zdroj príjmov.[138]

Ďalej sa už budeme venovať komparácii podielovej dane s ostatnými možnosťami financovanie mimovládnych neziskových organizácií. Jeden z rozdielov a výhoda daňovej asignácie, ktorú môžeme spomenúť v nadväznosti na zdroje z verejného sektora je, že napriek tomu, že ide o financovanie z verejných prostriedkov, keďže prijímateľovi je presmerovaná časť dane, ktorá by inak pripadla štátu, rozhodnutie o tom ktorému konkrétnemu subjektu prostriedky majú byť poukázané robí jednotlivec alebo právnická osoba zo súkromného sektoru. Aj z tohto dôvodu niektorí autori v literatúre tento zdroj zaraďujú medzi prostriedky financovania zo súkromného sektora.[139] Práve tento fakt z asignácie robí jeden z výhodných zdrojov financií pre organizácie, ktoré sa venujú činnosti v oblastiach viac zameraných na politiku, keďže podľa autorov výskumu na základe dát z Transparency register EU, financovanie verejnými zdrojmi priamo ovplyvňuje a znižuje množstvo politickej angažovanosti mimovládnych organizácií, ktoré takéto zdroje financovania využívajú.[140] Za výhodu takéhoto rozhodovania považujeme možnosť získať prostriedky pre väčšie množstvo organizácií, keďže počet prijímateľov je limitovaný v zásade len počtom organizácií, ktoré sú zaregistrované ako možný prijímateľ podielu z dane. Taktiež tento spôsob financovania je často prínosný pre menšie, lokálne pôsobiace subjekty, ktoré podporujú beneficienti alebo jednotlivci či právnické osoby, ktorí ich pôsobenie

---

[138] KUBÁNOVÁ, Martina, et al. Financovanie mimovládnych organizácií z verejných zdrojov Slovenskej republiky a európskej únie. In: *Kvadratúra kruhu alebo otázka spôsobu? K niektorým otázkam roly verejných zdrojov v podpore občianskeho hlasu vo verejnej politike na Slovensku 1995 – 2007*. Banská Bystrica: Nadácia Ekopolis, 2008, ISBN 978-80-970087-4-1. S. 60 – 61.

[139] SVIDROŇOVÁ, Mária. *Financovanie súkromných neziskových organizácií z verejných a iných zdrojov* [online]. [2011] [cit. 05.05.2026]. s. 2. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/254013834_Financovanie_sukromnych_neziskovych_organizacii_z_verejnych_a_inych_zdrojov

[140] BLOODGOOD, Elizabeth a Joannie TREMBLAY-BOIRE. Does government funding depoliticize non-governmental organizations? Examining evidence from Europe. In: *European Political Science Review*. 2017, 9(3),[cit. 28.04.2026]. ISSN 1755-7739. S. 417 Dostupné na: https://doi.org/10.1017/S1755773915000430

vnímajú ako prínosné vo svojom okolí, keďže nemusia míňať vlastné financie a preto sú ochotnejší ich len presmerovať mimovládnej organizácii, ktorej činnosť vnímajú ako prínosnú, keďže to pre nich predstavuje menšie riziko a zaťaženie. Okrem administratívy, ktorá nie je opomenuteľná ale v súčasnosti, kedy mnohé organizácie v treťom sektore samy poskytujú predvyplnené dokumenty, aby tento proces potenciálnym poukazovateľom čo najviac zjednodušili[141] už ide o pomerne nevýraznú záťaž.

Pri daňovej asignácii je pre potenciálneho prijímateľa prítomné isté administratívne zaťaženie, najmä pri prvotnej registrácii do príslušných registrov, kedy treba preukazovať splnenie podmienok podľa § 50 zákona o dani z príjmov a pri preukazovaní využitia týchto prostriedkov. Registrácie spoplatnené podľa vyhlášky č. 39/1993 Zb. o odmenách a náhradách notárov vo výške 40,- EUR,[142] čo môže pre začínajúce subjekty predstavovať prekážku. Vzhľadom na výšku poplatku to nie je veľmi pravdepodobné, považujeme tento fakt však za hodný zmienky, keďže ostatné možnosti financovania nemusia takúto investíciu vopred vyžadovať.

Z hľadiska úrovne administratívnej záťaže vieme považovať za výhodnejšie financovanie zo súkromného sektora alebo samofinancovanie, pokiaľ to charakter činnosti daného subjektu umožňuje. Aj po zohľadnení pridanej náročnosti získanie financií od subjektov súkromného sektora, kde ako motivácia darovania alebo čoraz častejšie sponzoringu prevažuje najmä u väčších spoločností filantropia alebo budovanie verejného obrazu a zdroje ktoré na toto alokujú bývajú obmedzené. Taktiež, hlavne pre menej známe subjekty, je potrebný dlhší proces na budovaniu vzťahu a dôvery, že poskytnuté prostriedky budú vynaložené na daný účel a spoločnosti prinesú očakávaný benefit.[143] Na druhej strane, čerpanie z verejných alebo zahraničných zdrojov so sebou prináša rádovo väčšie množstvá administratívnych povinností, nielen jednorazovú registráciu ako je to pri prijímaní zdrojov z podielovej dane.

V neposlednom rade je potrebné spomenúť možnosť využitia prostriedkov z daňovej asignácie, ktorá je jednou z najširších, v tomto ohľade jej viac menej môže konkurovať len samofinancovanie, kedy okrem niekoľkých výnimiek v rámci vymedzených činností môže

---

[141] Napríklad Rozhodni na svojej stránke Tlačivá na poukázanie 2% z dane « rozhodni.sk

[142] Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 39/1993 Zb. o odmenách a náhradách notárov, príloha č. 1: Sadzobník na výpočet odmeny notára za notársku činnosť, položka A bod 4

[143] OLEJÁROVÁ, Mária. Dôležitosť transparentnosti a dôveryhodnosti pre budovanie dobrého mena neziskových organizácií. In*: Management Challenges in the 21st Century* 2013 [online]. Bratislava: Vysoká škola manažmentu, 2013, [cit. 28.04.2026]. s. 366. Dostupné na: https://www.cutn.sk/library/proceedings/mch_2013/editovane_prispevky/40.%20olej%C3%A1rov%C3%A1.pdf

prijímateľ asignované prostriedky využívať podľa vlastného uváženia tam, kde práve nemá možnosť financovania z iných prostriedkov. Ako sme spomínali pri prostriedkoch získaných z verejných ako aj zahraničných zdrojov, ide spravidla o financie viazanú na konkrétnu aktivitu a pri záverečnej administratíve musí prijímateľ preukazovať na čo presne boli vynaložené, má preto pomerne malú diskréciu na využitie týchto financií.[144] Prostriedky zo súkromného sektora takto spravidla limitované nie sú, ale v praxi, najmä pokiaľ tento spôsob financovania využíva nová mimovládna organizácia alebo organizácia, ktorá s ktorou predtým nemali skúsenosti sú spoločnosti aj individuálni darcovia ochotnejší poskytnúť prostriedky na podporu konkrétnej aktivity alebo podujatia ako na bližšie neurčené fungovanie organizácie. To je pochopiteľné vzhľadom na fakt, že samotné postavenie organizácie ako mimovládnej organizácie, žiaľ, nie je zárukou bezúhonnosti a dobrých úmyslov osôb, ktoré za nimi stoja a existujú aj subjekty neziskového sektora, ktoré tak vystupujú len navonok a snažia sa len pomocou tejto pretvárky vygenerovať zisk.[145]

Daňová asignácia podľa nášho názoru predstavuje pre mimovládny sektor unikátny zdroj financovania vzhľadom na kombináciu jednoduchšieho získavania, pretože súkromné subjekty nemusia darovať vlastné prostriedky vidieť väčšiu ochotu využívať tento inštitút ako poskytnutie prostriedkov z vlastných zdrojov. Vzhľadom na veľký počet poukazovateľov ide o možnosť pre veľké množstvo mimovládnych organizácií získať týmto spôsobom zdroje pre svoje fungovanie na rozdiel od zdrojov z verejných financií, kde prijímateľmi pre jednu výzvu bývajú približne desiatky v porovnaní s vyše 18 000 potenciálnych prijímateľov podielu z dane.[146]

2.2 Fiškálna konsolidácia v Slovenskej republike a jej možné dopady na neziskový sektor

Mimovládne neziskové organizácie na Slovensku neexistujú v právnom a spoločenskom vákuu a ako sme už videli aj v predchádzajúcich kapitolách, dotýkajú sa ich mnohé predpisy z iných právnych odvetví a ovplyvňuje ich aj spoločenská a ekonomická situácia v krajine a regióne. Medzi jednu z najvýznamnejších udalostí, ktorá za posledné

[144] VRŠKOVÁ, Jana. *Dotácie zo štátneho rozpočtu, z rozpočtov obcí a VÚC* [online], 2021, 29. jún [cit.28.04.2026]. Dostupné na: https://www.vssr.sk/odborny-clanok/1-dotacie-zo-statneho-rozpoctu-z-rozpoctov-obci-a-vuc-3.htm

[145] DEMEŠ, Pavol. Nové výzvy pred slovenským tretím sektorom. In*: Desať rokov v Únii: Slovenská a česká cesta*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2014, s. 104 - 105. ISBN 978-80-89345-47-2.

[146] Ročný prehľad prijímateľov podielu zaplatenej dane, od Finančnej správy, dostupný na Ročný prehľad pri... - PFS, vlastné spracovanie 04.03.2026

obdobie mala vplyv na obyvateľov a právnické osoby na Slovensku je v čase písania práce zatiaľ ešte prebiehajúca fiškálna konsolidácia, ktorá má za cieľ zmierniť rast dlhu štátneho rozpočtu Slovenskej republiky pomocou opatrení, ktoré bližšie rozoberieme v tejto podkapitole. Aktuálne na Slovensku prebehli tri vlny konsolidácie v priebehu 9. volebného obdobia NRSR, ktoré začalo v roku 2023.[147] Podľa vyjadrení súčasného predsedu vlády Slovenskej republiky by nateraz konsolidačné opatrenia nemali pribúdať, nakoľko ekonomika v krajine stagnuje a vláda ako aj poslanci budú sledovať skôr snahy o jej podporu ako úsporné opatrenia.[148] V čase písania tejto kapitoly ešte nie je presne známa podoba týchto opatrení, preto sa konkrétnym návrhom a ich možnému vplyvu zatiaľ venovať nebudeme.

Slovo konsolidácia v širšom význame znamená usporiadanie alebo stabilizáciu danej veci[149], ak pokračujeme v kontexte Slovenskej republiky stretneme sa pomerne často hlave v období rokov 1989 až circa 2005 s pojmom konsolidácia demokracie, ktorý reflektuje tvorbu a následnú stabilizáciu demokratického režimu na Slovensku po udalostiach Nežnej revolúcie a snahy Slovenskej republiky o získanie členstva v Európskej únii.[150] V prípade fiškálnej konsolidácie ide o situáciu, kedy sa vyvíja snaha takto stabilizovať verejné financie, ktoré sú ešte poznačené dopadom pandémie vírusového ochorenia Covid-19, ktorá priniesla veľké a neočakávané výdavky, energetickou krízou vyvolanou vypuknutím vojny na Ukrajine a ekonomickými sankciami voči Ruskej federácii ako aj dlhodobejšími problémami hospodárstva Slovenskej republiky, ako je napríklad starnutie populácie a odchod mladých ľudí na začiatku produktívneho veku vo veľkom do zahraničia. Kvôli týmto faktorom štátny dlh Slovenskej republiky stále narastal a nebolo možné v súlade s rozpočtovými pravidlami dosiahnuť vytvorenie vyrovnaného rozpočtu bez ráznych zásahov do aktuálne fungujúceho systému.[151]

Môžeme rozlišovať dva základné druhy konsolidácie alebo ozdravovania verejných financií, ktoré možno dosiahnuť rozličnými spôsobmi. Na jednej strane možné zvyšovať

---

[147] *Trojročná konsolidácia sa realizovala najmä cez navýšenie príjmov štátu.* [online], Bratislava: Rada pre rozpočtovú zodpovednosť, 2024. [cit.28.04.2026]. Dostupné na: https://www.rrz.sk/trojrocna-konsolidacia-sa-realizovala-najma-cez-navysenie-prijmov-statu/

[148] V politike. [televízna relácia]. Moderátor Braňo KRÁL. Bratislava: TA3, 12. január 2026.

[149] Krátky slovník slovenského jazyka [online]. [cit. 28.04.2025]. Dostupné na: https://slovniky.juls.savba.sk/kssj

[150] DOLNÝ, Branislav. Vývoj pravidiel koaličného vládnutia na Slovensku. In: *30 rokov Slovenskej republiky: Zborník príspevkov*. Bratislava: 2023. ISBN: 978-80-8287-004-9. s . 35-36.

[151] HAGARA, Eduard, Štefan KIŠŠ a Ľudovít ÓDOR. Rozpočet 2.0: *Ako posunúť Slovensko do prvej ligy vo verejných financiách*. Bratislava: Národná banka Slovenska, 2020. Príležitostná štúdia č. 2/2020. Príloha č. 1: Spätné zrkadlo. s. 68 – 71.

príjmy rozpočtu, klasickým príkladom v tomto prípade je zvyšovanie daňového alebo odvodového zaťaženia či už zdvíhaním daňových sadzieb, zmenšením rozsahu príjmov oslobodených od dane alebo zavádzaním nových daní alebo zvýšenie odvodov do sociálnej či zdravotnej poisťovne. Na strane druhej, má subjekt konsolidujúci svoje financie možnosť znižovať výdavky. V prípade štátu môže ísť napríklad o znižovanie režijných nákladov štátnych orgánov, typicky znižovaním počtu zamestnancov na oddeleniach, kde nie je veľký nápad práce, digitalizáciou a zrýchľovaním procesov alebo rušením prípadne znižovaním niektorých štátom poskytovaných dávok. Tieto možnosti sú len ilustračnými príkladmi, keďže existuje veľké množstvo spôsobov úpravy rozpočtu.[152]

Pokiaľ ideme hovoriť konkrétnejšie o konsolidácii verejných financií na Slovensku v rokoch 2024 - 2026, zatiaľ prebiehala v troch častiach a každý rok vláda spoločne s NR SR pripravili a schválili nový balík konsolidačných opatrení. Tieto opatrenia sa dotýkali najmä príjmovej časti rozpočtu, išlo napríklad o úpravy zákona o dani z príjmov, bola zavedená minimálna daň z príjmov pre právnické osoby, a taktiež bola zavedená už v prvom kole daňová licencia pre právnické osoby, čiže minimálna daň, ktorú sú povinné platiť.[153] Zvýšené boli aj spotrebná daň z tabaku a daň z pridanej hodnoty pre vybrané tovary, najvýraznejšie sa dotkla napríklad liehu a alkoholických výrobkov,[154] avšak zdvihla sa aj základná sadzba dane z pridanej hodnoty z 20 % na 23 % ceny.[155]

Na výdavkovej strane prvé kolo bolo pomerne minimálne, kde len 7 % opatrení spadalo do tejto kategórie,[156] v druhých dvoch častiach už bolo cítiť snahu rozložiť prijímané opatrenia rovnomernejšie, aj tak však tvorili menej ako polovicu prijímaných krokov. Tie opatrenia, ktoré boli v tejto oblasti prijaté, boli najmä záväzok vykonania auditov a odstránenia zbytočných výdavkov na základe ich zistení, obmedzenie náboru nových zamestnancov do štátnej správy a prepúšťanie tam, kde nie je cenovo efektívne zamestnávanie priveľkého množstva osôb. Taktiež medzi opatreniami nájdeme záväzok na

---

[152] Konsolidovať s rozumom Optimálny konsolidačný mix pre Slovensko z pohľadu ekonomického rastu a zamestnanosti, Daniel Dujava, Richard Priesol, Juraj Šuchta, v Komentár 2023/12 Inštitútu finančnej politiky, s. 4 – 5.

[153] Zákon č. 530/2023 Z.z. ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšením stavu verejných financií, čl. VIII bod 9.

[154] Zákon č. 530/2023 Z.z. ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšením stavu verejných financií, čl. X.

[155] Zákon č. 278/2024 Z.z. ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti s ďalším zlepšovaním stavu verejných financií, čl. VII bod 1.

[156] *Trojročná konsolidácia sa realizovala najmä cez navýšenie príjmov štátu*. Rada pre rozpočtovú zodpovednosť [online]. Bratislava: 20. októbra 2025 [cit. 29.04.2026]. Dostupné na: https://www.rrz.sk/trojrocna-konsolidacia-sa-realizovala-najma-cez-navysenie-prijmov-statu/

obmedzenie nákupov neprioritných vecí, menovite sa spomínajú napríklad vozidlá.[157] Zavedenie § 50aa ZDP o využití podielu z dane zo zaplatených príjmov pre rodiča bolo tiež súčasťou konsolidačných snáh s cieľom uľaviť štátnemu rozpočtu od vyplácania rodičovských dôchodkov za súčasného zachovania trinásteho starobného dôchodku vyplácaného jeho poberateľom každoročne na konci roka.[158] Okrem týchto informácií však opatrenia na výdavkovej strane boli až do súčasnosti komunikované pomerne abstraktne.

Ako sme si mohli všimnúť, žiadne z opatrení konsolidačných balíčkov sa nedotklo priamo mimovládnych organizácií, napriek tomu však ovplyvňujú ekonomiku štátu ako celku a týmto nepriamym spôsobom sa následne dotýkajú aj subjektov neziskového sektora. V prípade mimovládnych organizácií, ktoré získavajú časť svojich zdrojov zo súkromného sektora, môžu mať ako následok týchto opatrení väčšie problémy získať financie, ktoré im predtým od týchto boli poskytnuté. Právnické osoby s vyšším daňovým zaťažením spôsobeným vyššími sadzbami, povinnosťou platiť daň minimálne vo výške 340,- EUR aj pokiaľ nedosiahnu príjmy vo výške, ktorá by jej zodpovedala budú veľmi pravdepodobne motivované v záujme zachovania výšky svojich ziskov a pokrytia nevyhnutných nákladov motivované odsekávať výdavky, z ktorých nemajú také benefity ako napríklad filantropické programy.[159] Aj pri zachovaní takýchto možností, najmä pri väčších spoločnostiach pravdepodobne budú mať znížené financovanie, čo by pre už aj tak kompetitívny zdroj financovania mimovládnych organizácií znamenalo ešte horšiu šancu získať podporu pre svoje fungovanie. Rovnako už sme začali pozorovať presun niektorých zahraničných obchodných spoločností mimo územia Slovenskej republiky aby sa vyhli novým daňovým povinnostiam, aj novozavedenej dani z finančných transakcií. Toto má priamo za následok oklieštenie možností slovenských organizácií v neziskovom sektore získať týmto spôsobom financie. Keďže je náročnejšie nadviazanie takéhoto partnerského vzťahu, o akom sme písali, keďže nevnímajú tak priamo dôsledky činnosti danej organizácie kvôli geografickej či jazykovej bariére. Avšak, keďže nemáme súhrnné dáta o financovaní mimovládnych organizácií zo súkromných zdrojov, nie je možné ucelene spracovať analýzu rozdielov v týchto príjmoch.[160]

---

[157] TS – Konsolidačný balíček 2026. *INESS – Institute of Economic and Social Studies* [online]. Bratislava:, 25. augusta 2025 [cit. 29.04.2026]. Dostupné na: https://iness.sk/ts-konsolidacny-balicek-2026/

[158] Zákon č. 278/2024 Z.z. ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti s ďalším zlepšovaním stavu verejných financií, čl. III bod 17.

[159] *Balíček (konsolidačných) opatrení na rok 2026* [online]. Bratislava: Rada pre rozpočtovú zodpovednosť, 2025 [cit. 29.04.2026]. Dostupné na: https://www.rrz.sk/balicek-konsolidacnych-opatreni-na-rok-2026/

[160] MURRAY SVIDROŇOVÁ, Mária, Nikoleta JAKUŠ MUTHOVÁ a Michaela ĎURDÍKOVÁ. *Zdroje financovania mimovládnych neziskových organizácií – možnosti v Slovenskej republike* [online]. Banská

Rovnako aj financovanie od jednotlivcov, ktorí, rovnako ako právnické osoby, sú okrem konsolidačných opatrení zaťažení aj samotnou zhoršujúcou sa ekonomickou situáciou, ktorá potrebu konsolidácie vyvolala. Okrem vyšších cien potravín, energií a iných bežne potrebných produktov spôsobených infláciou ako aj zvýšením sadzby dane z pridanej hodnoty, ktorú predajcovia ako nepriamu daň prenášajú finančne na koncového spotrebiteľa, ktoré postihli domácnosti na Slovensku celkovo, aj príjmy samostatne zárobkovo činných osôb boli zasiahnuté týmito opatreniami.[161] Zvýšená odvodová povinnosť skrátením obdobia, počas ktorého nemusia platiť odvody do sociálnej poisťovne po založení živnosti z 12 na 6 mesiacov ako aj zvýšenie minimálnych sociálnych odvodov hlavne menším podnikateľom[162] znížili objem financií, ktoré môžu využívať na nevyhnutné výdavky, medzi ktoré patrí napríklad aj darcovstvo mimovládnym organizáciám.

Toto môže predstavovať problém pre organizácie, ktoré svoju činnosť financujú napríklad prostredníctvom verejných zbierok. Zhoršenie finančnej situácie jednotlivcov môže tiež znamenať prioritizáciu činností, za ktoré dostávajú finančné ohodnotenie pred dobrovoľníckou činnosťou. Dobrovoľníctvo je dôležitým pilierom činnosti rôznych organizácií v treťom sektore, pri väčších podujatiach alebo pri menších organizáciách, ktoré nemajú prostriedky na pokrytie celej svojej činnosti plateným personálom. Toto môžeme pozorovať často napríklad pri vysokoškolských študentoch, ktorí kvôli väčšiemu objemu voľného času ako aj možnosti získania praxe popri škole často predstavovali základ dobrovoľníckej základne, no v súčasnosti čoraz viac preferujú možnosti menej obsahovo atraktívnej brigádnickej práce za účelom uhradenia svojich životných nákladov. Len 9 % z vysokoškolských študentov vo výskume odpovedalo, že sa aktívne zapája v nejakej organizácii a dokopy 25 % odpovedalo, že sa zapája pasívne alebo nejakým spôsobom podporuje činnosť vybranej organizácie.[163] Podľa analýzy Rady pre rozpočtovú

Bystrica: Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2023. ISBN 978-80-557-2062-3. s. 76. Dostupné na: https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/2023/ZDROJE-FINANCOVANIA-MIMOVLADNYCH-ORGANIZACII-V-SLOVENSKEJ-REPUBLIKE_B5.pdf

[161] KANDRIČÁK, Jakub a Zuzana MÚČKA. *Konsolidačný balíček utlmí ekonomiku nadlho* [online]. Bratislava: Rada pre rozpočtovú zodpovednosť, 2025 [cit. 29.04.2026]. Dostupné na: https://www.rrz.sk/konsolidacny-balicek-utlmi-ekonomiku-nadlho/

[162] Zákon č. 261/2025 Z.z. ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti s konsolidáciou verejných financií, čl. VI bod 3 a nasl.

[163] ZÁSADOVÁ, Eliška a Petra GEĽATKOVÁ. Občianska angažovanosť študentov. In: *Mladá veda* [online]. 2023, 11(5), cit. 29.04.2026]. ISSN 1339-3189. s. 114 Dostupné na: https://www.mladaveda.sk/casopis/2023-05/

zodpovednosť len v roku 2026 sa očakáva zníženie príjmov domácností v priemere o 376,- EUR.[164]

Konsolidácia verejných financií Slovenskej republiky má ale potenciál mať aj pozitívny dopad v niektorých aspektoch financovania mimovládnych organizácií. Zvýšenie množstva vyberaných daní znamená, že pokiaľ by bol zachovaný minimálne rovnaký počet subjektov, ktoré poukazujú podiel zo svojej zaplatenej dane, znamenalo by to pre mimovládne organizácie vyššiu poukázanú sumu. Zároveň v období, kedy sú rôzne sociálne problémy v spoločnosti viac viditeľné to môže pre určité mimovládne organizácie znamenať väčšiu pozornosť verejnosti venovanú ich činnosti, ktoré môže kvantitou potenciálnych podporovateľov prekonať nízke možnosti jednotlivých osôb na ich podporu. Toto samozrejme závisí od charakteru činnosti konkrétnej organizácie.

Ešte sme nespomenuli možné dopady na financovanie mimovládnych neziskových organizácií z verejného sektora. Zatiaľ oficiálne neboli oznámené plány štátnych inštitúcií systematicky okresávať poskytované dotácie, ale ide o pravdepodobnú oblasť ktorej sa avizované šetrenie môže prejaviť keďže nejde o výdaj nevyhnutný na fungovanie daného orgánu, keďže aktuálne už pozorujeme klesajúci trend pri množstve poskytovaných dotácií.[165] Zmenšenie objemu poskytovaných financií nie je jediným možným spôsobom, ktorým sa možnosť získať prostriedky z verejného sektora pre mimovládne organizácie môže zhoršiť, ako potenciálny problém tiež vnímame možnosť oneskorenia vyplácania už poskytnutých prostriedkov, čo predstavuje problém, keďže pri spätnom vyplácaní organizácia, ktorá počítala s príjmom v určitej výške v konkrétnom období a očakáva výdavky, ktoré z neho mali byť pokryté, nemusí mať vytvorené dostatočné rezervy z vlastných zdrojov, ktorými ich môže pokryť.[166]

Isté negatívne dopady sú v období fiškálnej konsolidácie nevyhnutné, keďže podľa prognóz Rady pre rozpočtovú zodpovednosť (ďalej aj ako "RRZ") bolo prijatie určitých opatrení pre Slovenskú ekonomiku nevyhnutné, aby sa zabránilo kritickému zhoršeniu jej

---

[164] *Balíček (konsolidačných) opatrení na rok 2026* [online]. Bratislava: Rada pre rozpočtovú zodpovednosť, 2025 [cit. 29.04.2026]. Dostupné na: https://www.rrz.sk/balicek-konsolidacnych-opatreni-na-rok-2026/

[165] Napríklad dotácie od MŠVVaM, podľa dát dostupných na Rozpočet Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR | Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky, 29.04.2026

[166] MURRAY SVIDROŇOVÁ, Mária, Nikoleta JAKUŠ MUTHOVÁ a Michaela ĎURDÍKOVÁ. *Zdroje financovania mimovládnych neziskových organizácií – možnosti v Slovenskej republike* [online]. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2023. ISBN 978-80-557-2062-3. s. 55 Dostupné na https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/2023/ZDROJE-FINANCOVANIA-MIMOVLADNYCH-ORGANIZACII-V-SLOVENSKEJ-REPUBLIKE_B5.pdf

stavu, ktorého náprava by následne bola omnoho náročnejšia a priniesla by so sebou ešte výraznejšie obmedzenia pre obyvateľov a spoločnosti na území Slovenskej republiky.[167] Snažíme sa však touto podkapitolou poukázať na fakt, že ani neziskový sektor, napriek tomu, že priamo sa ho opatrenia nedotkli, ich dopadom mohol byť zasiahnutý. Pretože na zmeny v možnostiach financovania mimovládnych organizácií je potrebné pozerať aj v širšom ekonomickom kontexte krajiny.

Na záver môžeme povedať, že hoci presné dopady fiškálnej konsolidácie na mimovládne neziskové organizácie nevieme určiť v rovnakej miere konkrétnosti, ako je to pri subjektoch, ktorých sa opatrenia dotýkajú priamo, určite môžeme očakávať tlak na diverzifikáciu príjmov a zvýšenie dôležitosti samofinancovania ako zdroja financií, keďže zvyšné spôsoby budú podliehať veľkej miere neistoty, čo sa ich výšky alebo existencie samotnej týka. Takisto možnosť daňovej asignácie popri zvýšenom spoločenskom povedomí a solidarite občanov, predstavuje v období neistej situácie pre existenciu a financovanie organizácií v neziskovom sektore prínosný spôsob financovania svojej verejnoprospešnej činnosti.

2.3 Kritické zhodnotenie: benefity a riziká zmien pre sektor

V nadväznosti na predchádzajúce kapitoly, by sme sa v tejto časti práce chceli bližšie pozrieť na to, aké môžu tieto zmeny mať dopady na štruktúru neziskového sektora ako takú a otázky spolupráce štátu mimovládnych neziskových organizácií v širšom kontexte.

Najskôr sa budeme venovať niektorým aspektom, v ktorých tieto dopady na tretí sektor môžeme vnímať viac ako potenciálne pozitívne. Prvou je už čiastočne spomenuté zvýšenie transparentnosti. Napriek zásahu osôb v súkromnom sektore pri určovaní, ktorej organizácii presne prostriedky budú poukázané, je stále výťažok z dane z príjmov ziskom pre štátnu pokladnicu a ako súčasť verejných financií musí podliehať určitej miere kontroly, aby sa predchádzalo zneužitiu týchto prostriedkov. Povinnosť registrácie pôsobí ako prvotný filter pre organizácie, ktoré by mohli mať úmysel len sa obohatiť prostredníctvom daňovej asignácie a peniaze by neboli využité na verejnoprospešné účely tak ako by to pri tomto inštitúte malo byť. Väčšia formalizácia procesu nielen pri počiatočnom vstupe organizácie

[167] MÚČKA, Zuzana. *Aj menej prorastová konsolidácia je v súčasnosti lepšia než žiadna* [online]. Bratislava: Rada pre rozpočtovú zodpovednosť, 2024 [cit. 29.04.2026]. Dostupné na: https://www.rrz.sk/aj-menej-prorastova-konsolidacia-je-v-sucasnosti-lepsia-nez-ziadna/

ako potenciálneho príjemcu, ale aj následne pri preukazovaní použitia prostriedkov z tohto dôvodu teda môže mať opodstatnenie, pokiaľ je priamo úmerná sledovanému účelu[168].

Zároveň, ako sme už spomínali vyššie požiadavky na administratívu môžu predstavovať tlak na profesionalizáciu organizácií pôsobiacich v treťom sektore, keď tieto náročnejšie požiadavky už priemerní občania bez istej úrovne právneho či ekonomického vzdelania nebudú vedieť napĺňať a buď budú nútení sa ďalej vzdelávať aj v tejto oblasti alebo vynaložiť určité prostriedky na profesionálnych spolupracovníkov, ktorí tieto povinnosti budú externe alebo interne zastrešovať. V tomto prípade môže ísť aj o pozitívnu zmenu, ktorá povedie k zvýšeniu kvalifikácie osôb zodpovedných za výkon činnosti danej organizácie, čo vie zvýšiť kvalitu fungovania organizácie celkovo.[169] Keďže však takáto zmena je možná len za predpokladu, že daná organizácia má kapacity finančné, na zaplatenie odborníka, alebo personálne a časové na alokovanie interných ľudských zdrojov na takéto vzdelávanie, vyvstáva tu otázka, či tento tlak nebude spôsobovať problémy pre menšie organizácie, fungujúce s limitovaným rozpočtom a často z väčšej miery na dobrovoľníckom princípe.[170] Čo môže byť problematické, keďže špecifikum neziskového sektora je práve prítomnosť ľudí, pre ktorých motivácia na zapájanie sa je vôľa pomôcť, nie budovať podnik a generovať zisk, a tieto zmeny ich môžu od tejto činnosti odrádzať.[171]

Vyššie požiadavky na sprístupňovanie informácií od organizácií v neziskovom sektore môže mať ako potenciálny benefit tiež za následok aj efektívnejšie cielenie prostriedkov, keďže poskytovatelia z verejného aj súkromného sektora budú mať väčší objem informácií na základe ktorého sa budú môcť rozhodovať. V prieskume realizovanom v Poľskej republike sa len 5,24 % respondentov vyjadrilo, že fiškálne informácie nepovažujú pri rozhodovaní o podpore konkrétnej organizácie za nepotrebné.[172] Toto sa týka nielen pri

---

[168] *Handbook on Good Practices for Laws Relating to Non-Governmental Organizations: Discussion Draft* [online]. Washington: International centre for non-profit law 1997 [cit. 29.04.2026]. s. 71 Dostupné na: https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/201351468332690971/handbook-on-good-practices-for-laws-relating-to-non-governmental-organizations

[169] KING, Daniel. Becoming business-like: governing the nonprofit professional. In: *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* [online]. 2017, 46(2), [cit. 29.04.2026]. ISSN 0899-7640. s. 255. Dostupné na: https://doi.org/10.1177/0899764016663321

[170] STREČANSKÝ, Boris, et al. Mimovládne neziskové organizácie a dobrovoľníctvo. In: *Slovensko 2008: Súhrnná správa o stave spoločnosti.* Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2009. [80-89345-15-1]. s. 20.

[171] SCHMIDT, Joanna. Nature of NGO Volunteers' and Employees' Motivation. Implications and Recommendations for Managerial Staff. In: *Problemy Zarządzania* [online]. 2016, 14(3(61)), s. 45-69. [cit. 29.04.2026]. ISSN 1644-9584. Dostupné na: https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=717260

[172] WANIAK-MICHALAK, Halina a Ewelina ZARZYCKA. Financial And Non-financial Factors Motivating Individual Donors To Support Public Benefit Organizations. In: *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe* [online]. 2015, 18(1), 131-152. [cit. 29.04.2026]. s. 141. Dostupné na: https://doi.org/10.1515/cer-2015-0008

požiadaviek priamo súvisiacich s asignáciou, ale aj celkovo povinností týkajúcich sa činnosti danej organizácie. Pri podielovej dani môže ísť buď o samotný zásah zo strany regulátora, ktorý môže diskvalifikovať mimovládne organizácie, ktoré prostriedky nevyužívajú v súlade so zákonnými požiadavkami podľa § 50 ods. 11 ZDP alebo nespĺňajú niektoré z ďalších podmienok pre prijímateľov podielu zo zaplatenej dane podľa § 50 ods. 7 ZDP, alebo rozhodnutie verejnosti, či toto využitie považuje za vhodné a pri nasledujúcom zdaňovacom období sa môžu rozhodnúť či poukážu znova svoj podiel z dane rovnakému subjektu alebo sa rozhodnú podporiť radšej iného prijímateľa. Pokiaľ sa pozrieme mimo asignácie priamo na širšie administratívne povinnosti organizácií, tie sú upravené v individuálnych právnych predpisoch podľa právnej formy konkrétneho subjektu, ale nájdeme tam isté spoločné aspekty. Môže ísť napríklad o zhotovovanie a zverejňovanie účtovnej závierky.[173] Aj takéto povinnosti priamo nesúvisiace s asignáciou prispievajú k budovaniu dôvery medzi mimovládnymi organizáciami a aktuálnymi alebo potenciálnymi poukazovateľmi.

Pri tomto bode je dôležité poznamenať, že viaceré, najmä väčšie subjekty, ktoré sú prijímateľmi podielovej dane často sprístupňujú verejnosti prostredníctvom svojich komunikačných kanálov akými sú sociálne médiá či svoje webové sídlo informácie o využití svojich prostriedkov a realizácii aktivít nad rámec povinností určených právnymi predpismi za účelom budovania dôvery medzi nimi a širšou verejnosťou - potenciálmi darcami či sponzormi.[174] Tu opäť treba spomenúť rozdiel medzi veľkými organizáciami s profesionálnym marketingovým oddelením, ktoré má túto komunikáciu na starosti a menšími organizáciami, kde tieto aktivity môžu, kvôli neprístupnosti iných možností, byť vykonávané ľuďmi bez skúseností s touto činnosťou v ich voľnom čase, preto vyvstáva otázka, či táto skutočnosť nebude predstavovať problém pri získavaní podielu z dane pre malé subjekty, pre ktoré z hľadiska diverzifikácie financovania môže byť tento zdroj kľúčový.

Niektoré zo zavedených zmien zase reagovali na možné spôsoby zneužitia asignácie podielovej dane, hlavne využívanie daňovej asignácie ako prostriedku pre zníženie daňového zaťaženia pre korporácie a reakciu zákonodarcu, ktorý sa snaží predchádzať takémuto konaniu prostredníctvom limitácie možnosti využívania asignovaných prostriedkov, pridaním zodpovednosti prijímateľa za využitie asignovaných prostriedkov aj

[173] napr. povinnosť v zákone č. 233/1997 Z.z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby, § 33 a nasl

[174] KAMOĎA, Ján. Ekonomické problémy pri vzniku a formovaní neziskových organizácií. In: *Humanum – Międzynarodowe Studia Społeczno-Humanistyczne*. 2008, nr 1. S. 146 ISSN 1898-8431.

v prípade, že tieto v rámci svojej činnosti posúva inej osobe a najmä obmedzením výšky možnej poukazovanej sumy, pokiaľ poukazovateľ nedaroval sumu v minimálnej výške 0,5 % zaplatenej dane z príjmov na verejnoprospešné účely.[175] Tu vidíme priestor na otázku, či takáto právna úprava spoločnosti, ktoré by mohli mať plány na takéto zneužitie inštitútu podielovej dane, naozaj od nej odradí, alebo bude pôsobiť ako motivácia na vytváranie fiktívnych darov, či už vykázaním presunu prostriedkov, ktorý sa naozaj neuskutočnil alebo darovania prostriedkov účelovo vytvoreným mimovládnym organizáciám, ktoré tieto prostriedky nevyužijú na uvedené verejnoprospešné účely ale na podporu fungovania darcovskej spoločnosti. Pokiaľ by bol naplnený predpoklad zlomyseľnosti týchto právnických osôb, ktorý odôvodňoval prijatie tejto právnej úpravy, tak by sme tiež považovali za vysoko pravdepodobné pristúpenie k podobným krokom z ich strany.

Pri tomto obmedzení poukázania podielu z dane ešte považujeme za relevantné spomenúť aj fakt, že len pomerne malé množstvo právnických osôb sa tento spôsob rozhodlo využívať, ktoré prináša otázku, či vôbec bolo efektívne takéto obmedzenie zaviesť ako spôsob predchádzania zneužívaniu alebo malo za následok skôr obmedzenie využívania možnosti poukazovania pre právnické osoby a posilnenie štátneho rozpočtu, vzhľadom na fakt, že takmer 90 % spoločností po tejto zmene asignovalo ďalej len 1 % zo svojej zaplatenej dane.[176]

Širšou otázkou, ktorú môžeme v kontexte tejto problematiky vnímať, je vzťah a spoločné fungovanie neziskového sektora a verejného či štátneho sektora. Budeme sa venovať primárne vzťahu štátu a neziskového sektora, keďže na rozdiel od územných samospráv a ich orgánov štátne orgány prostredníctvom normotvorby na celoštátnej úrovni ako aj v rámci tvorby verejnej mienky majú širší dosah na mimovládne organizácie v prostredí celej Slovenskej republiky. Navyše vzhľadom na mieru autonómie, ktorú pri otázke akou formou a do akej miery jednotky územnej samosprávy majú, by komplexné mapovanie jednotlivých úprav presahovalo priestor tejto práce.[177] Normotvorba Národnej rady Slovenskej republiky a vlády Slovenskej republiky môže pomôcť k pochopeniu vzťahu, ktorý momentálne Slovenská republika zastáva voči mimovládnym organizáciám a či ich

[175] Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov § 50 ods. 10 a § 50 ods. 1 písm. b)

[176] *Firmy na Slovensku nevyužívajú potenciál 2 % z dane: regióny prichádzajú o desiatky miliónov eur*. [online]. Bratislava: ASFIN - Asociácia firemných nadácií a nadačných fondov, 2025 [cit. 29.04.2026]. Dostupné na: https://asfin.sk/firmy-na-slovensku-nevyuzivaju-potencial-2-z-dane-regiony-prichadzaju-o-desiatky-milionov-eur/

[177] VRABKO, Marián. Normotvorba obcí pri výkone originálnej právomoci a pôsobnosti. In: *Bratislavské rozpravy o správnom práve 2018: Dobré všeobecne záväzné nariadenie. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie*. Bratislava: Právnická fakulta UK v Bratislave, 2018, s. 7-13. ISBN 978-80-7160-496-9. s. 4 – 5.

vníma ako svojich partnerov, čo považujeme za ideálny stav pre občiansku spoločnosť, ako aj benefity osôb, ktorým je činnosť týchto subjektov na prospech, alebo či ich vníma v niektorých aspektoch ako konkurentov. Tento vzťah považujeme za potrebné spomenúť v tejto práci, aj keď nejde priamo o problematiku použitia podielu zo zaplatenej dane na osobitné účely, keďže tento sa následne navonok prejavuje práve zmenami právnej úpravy a jej inštitútov, kam patrí aj daňová asignácia a priblíženie vzájomného vzťahu týchto dvoch sektorov môže pomôcť priblížiť zamýšľané účinky prijímaných novelizácií.

Verejný a neziskový sektor sa v niektorých oblastiach svojho fungovania do značnej miery prelínajú, kedy práve neziskový sektor dopĺňa alebo priamo nahrádza štátnu činnosť.[178] Môže to byť spôsobené rôznymi dôvodmi, najčastejšie ide buď o kapacitné obmedzenia verejných inštitúcií, ktoré napriek svojej snahe majú tiež limitované prostriedky a najmä oblasti, ktoré nie sú aktuálne predmetom politického alebo občianskeho záujmu môžu v čase šetrenia verejných zdrojov mať problém zafinancovať potrebné množstvo aktivít.[179] Druhým aspektom, ktorý limituje niektoré snahy verejných inštitúcií, je centralizácia ústredných orgánov, ktorá prirodzene vyplýva z ich postavenia avšak znamená, že priamo pomáhať s problémami menšieho, lokálneho charakteru môže len s istými obtiažami. Či už ide o samotnú vedomosť o existencii problému, cez znalosti lokálnych špecifík alebo čisté množstvo rôznych činností, majú mimovládne neziskové organizácie pôsobiace priamo na danom mieste výhodu.[180]

Ako príklad vieme použiť napríklad zbory Slovenského skautingu, ktoré na mieste svojho pôsobenia vykonávajú vzdelávaciu činnosť pre mládež z bezprostredného okolia - spravidla majú dosah na svojich 40 - 100 členov[181] a dokážu pomerne presne pracovať s potrebami konkrétnej komunity a k beneficientom mať jednotlivý prístup. Slovenský skauting v roku 2024 evidoval 83 zborov po celom území Slovenskej republiky.[182] Pre

---

[178] MURRAY SVIDROŇOVÁ, Mária. Význam a opodstatnenosť existencie súkromných neziskových organizácií. In: *Slovenská štatistika a demografia*. Banská bystrica 2013, roč. 23, s. 3-17. ISSN 1335-1303. s. 10.

[179] *Koncepcia rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku na roky 2022 – 2030* [online]. Bratislava: 2021 [cit. 2026-04-24]. Dostupné na: https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/2022/kros_2022_2030/KROS%202022-2030.pdf

[180] PAARLBERG, Laurie E. a Samantha ZUHLKE. Revisiting the Theory of Government Failure in the Face of Heterogeneous Demands. In: *Perspectives on Public Management and Governance*. 2019, [online]. 2(2). s. 103–124. ISSN 2398-4910. [cit. 29.04.2026]. s. 114. Dostupné na: https://doi.org/10.1093/ppmgov/gvz002

[181] SLOVENSKÝ SKAUTING. *Staň sa skautom* [online]. [cit. 29.04.2026]. Dostupné na: https://www.skauting.sk/stan-sa-skautom/

[182] SLOVENSKÝ SKAUTING. *Výročná správa Slovenského skautingu za rok 2024* [online]. Bratislava: Slovenský skauting, 2025 [cit. 29.04.2026]. Dostupné na: https://www.skauting.sk/o-nas/dokumenty/vyrocne-spravy/

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže (ďalej aj ako „MŠVVaM") ako orgán ústrednej štátnej správy by bolo vyvinutie podobnej aktivity komparatívne náročnejšie, a to z hľadiska lokality aj rozsahu zdrojov potrebných na jej realizáciu bez existujúceho systému. Samozrejme, nejde o činnosť, ktorú by MŠVVaM nedokázalo vykonávať, ale ide len o jeden z množstva príkladov takýchto aktivít, ktoré by dokopy predstavovali už nerealistickú záťaž pre jednu inštitúciu.

V Slovenskej republike je možné vnímať určité pnutie medzi mimovládnym a štátnym sektorom.[183] Napríklad v kapitole 2.1 sme spomínali napríklad tzv. watchdog organizácie, ktoré z povahy svojej činnosti, pri ktorej poukazujú na nedostatky fungovania štátnych orgánov môžu byť vnímané ako oponent.[184] Okrem rôznych verejných vyjadrení[185] sa však niektoré zmeny právnej úpravy celoplošne majú dotýkať všetkých mimovládnych organizácií ktoré spája napríklad právna forma alebo záujem o možnosť získať prostriedky z daňovej asignácie. Môžeme to pozorovať aj práve pri úpravách s nadmerným dôrazom na transparentnosť a administratívne povinnosti či už v rámci účinných zmien alebo snáh, ktoré sa do tohto štádia doposiaľ nedostali ako pôvodne zamýšľaným znením novely č. 109/2025 Z.z., keďže týmito môže zákonodarca signalizovať práve vnímanie mimovládnych organizácií štátnym sektorom. A v prípade takýchto predpisov je možné interpretovať vnímanie organizácií pôsobiacim v neziskovom sektore ako nedôveryhodných subjektov, ktoré potrebujú vysokú mieru kontroly, aby sa predišlo zneužívaniu nielen štátnych ale aj súkromných zdrojov, čo môže signalizovať vnímanie organizácií tretieho sektora skôr ako oponenta, než partnera s ktorým synergia dokáže priniesť čo najviac verejného dobra.[186]

Následky takéhoto vnímania neziskového sektora sa môžu prejaviť aj vo vnímaní mimovládnych organizácií verejnosťou, čo má potenciál prejaviť sa aj v množstve financií, ktoré môžu verejnoprospešné organizácie získať. Pritom v minulosti bol práve neziskový sektor hodnotený ako jeden z najdôveryhodnejších sektorov resp. inštitúcií v podmienkach

[183]LAIFEROVÁ, Eva a Ľudmila MISTRÍKOVÁ, in: *Dvadsaťpäť rokov sociologickej rozmanitosti: Siedme slovensko-české sociologické dni. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2016. s. 49. ISBN 978-80-223-4146-2.

[184] STREČANSKÝ, Boris, et al. Mimovládne neziskové organizácie a dobrovoľníctvo. In: *Slovensko 2005: Súhrnná správa o stave spoločnosti*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2006, s. 3 – 4 ISBN 80-88935-87-3.

[185] Napr. FICO, Robert. Tlačová konferencia predsedu vlády SR po rokovaní vlády. Bratislava: Úrad vlády SR, 18. február 2026. Správa TASR.

[186] WANIAK-MICHALAK, Halina, Ivana PERICA a Šviesa LEITONIENĖ. From NGOs' accountability to social trust. The evidence from CEE countries. In: *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*. 2020, 109(165). [online]. [cit. 29.04.2026]. s. 144. ISSN 1641-4381.

Slovenskej republiky.[187] Dôvera v efektívne využitie prostriedkov je jedným zo základných predpokladov poukázania podielu z dane fyzickými a do určitej miery aj právnickými osobami[188] a nedôvodné narušenie takejto dôvery môže mať preto dopad na mieru poukázaných prostriedkov.

V rámci tejto kapitoly sme tiež na viacerých miestach viedli polemiku o tlaku na profesionalizáciu a rozvoj rôznych zručností pre mimovládne neziskové organizácie. Zvyšovanie administratívnych povinností, čoraz komplexnejšie a rýchlo meniace sa právne predpisy ale aj nepriamo ovplyvnené oblasti ako napríklad marketingové stratégie alebo budovanie vzťahov s verejnosťou za účelom získania podielu zo zaplatenej dane v čoraz kompetitívnejšom prostredí. To všetko vytvára podmienky, v ktorých je čoraz náročnejšie presadiť sa pre nové subjekty. Otázkou ale je, či je toto príťažou, ktorá predstavuje neprimeranú vstupnú bariéru alebo oprávnenou požiadavkou pri využívaní prostriedkov z verejných zdrojov.

Celkovo môžeme povedať, že tieto zmeny môžu mať potenciálne dopady na jednotlivých prijímateľov aj štruktúru neziskového sektora ako takú. A to najmä prostredníctvom trendu zvyšovania požiadaviek na jednotlivé organizácie v rôznych oblastiach. Pokiaľ by sa administratívne zaťaženie naďalej zvyšovalo, stráca sa výhoda daňovej asignácie oproti ostatným zdrojom z verejných prostriedkov. Zmena vnímania mimovládnych organizácií a prípadné zníženie pocitu dôvery od osôb súkromného sektora zase môže znížiť počet subjektov ochotných asignovať svoj podiel, čo by opäť viedlo k zníženiu objemu financií, ktoré môžu organizácie týmto spôsobom obdržať. Keďže, ako sme spomínali podľa výskumu realizovaného na Univerzite Mateja Bela 91,61 % opýtaných organizácií využívalo v tom čase daňovú asignáciu ako zdroj financovania.[189] Tieto zmeny aj v spojení s aktuálnou spoločenskou a ekonomickou situáciou bez adekvátnej podpory zo strany štátu môžu mať negatívny dopad na celkovú diverzitu občianskeho sektora, čo môže v konečnom dôsledku mať negatívny dopad na beneficientov týchto služieb, ktorí nemajú možnosť získať potrebnú podporu iným spôsobom, či už kvôli nedostupnosti alternatívy

---

[187] *Analýza socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti.* Bratislava: Ministerstvo vnútra SR, 2019. s. 141.

[188] WANIAK-MICHALAK, Halina a Ewelina ZARZYCKA. Financial And Non-financial Factors Motivating Individual Donors To Support Public Benefit Organizations. In: *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe* [online]. 2015, 18(1), 131-152 [cit. 29.04.2026]. s. 143. Dostupné na: https://doi.org/10.1515/cer-2015-0008

[189] SVIDROŇOVÁ, Mária. *Financovanie súkromných neziskových organizácií z verejných a iných zdrojov* [online]. [2011] [cit. 29.04.2026]. s. 10. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/254013834_Financovanie_sukromnych_neziskovych_organizacii_z_verejnych_a_inych_zdrojov

alebo finančným obmedzeniam, keďže neziskový sektor zastáva významnú rolu v spoločnosti pri poskytovaní služieb týmto skupinám obyvateľov.[190]

Neziskový sektor sa už pod týmto vplyvom mení, získava črty podobné súkromnému sektoru so strategickým plánovaním a "biznisovým" spôsobom myslenia. Vidíme to aj na snahe vedome diverzifikovať svoje zdroje, ktorú sme opísali v kapitole 2.1. Možných riešení a výsledkov tohto procesu je viacero, zaujímavá v tomto môže aj byť aktuálne veľmi málo využívaná možnosť registrovania organizácie ako sociálneho podniku. Ďalším návrhom sa ale budeme venovať primárne v nasledujúcej kapitole, po kvalitatívnej analýze výšky poukázaných podielov z dane za vybrané obdobie v kontexte legislatívnych zmien.

[190] BUKOVOVÁ, Sylvia. Neziskové organizácie tretieho sektora a rozvoj ľudského kapitálu. *In: Determinanty sociálneho rozvoja: sociálna ekonomika - nová dimenzia rozvoja spoločnosti. Vedecký zborník.* Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2011, s. 46-59. ISBN 978-80-225-3164-1.

3 Návrhy riešení a empirická analýza dopadov na organizácie

V predchádzajúcich kapitolách sme sa venovali najmä teoretickému a legislatívnemu vymedzeniu inštitútu daňovej asignácie, jeho vývoju a širšiemu spoločensko-ekonomickému kontextu fungovania mimovládnych neziskových organizácií. Na tieto východiská nadväzuje táto kapitola, ktorej cieľom je prepojiť teoretické poznatky s ich praktickými dopadmi a zároveň formulovať vlastné návrhy riešení identifikovaných problémov. Kapitola sa člení na analytickú časť, ktorá sa zameriava na posúdenie dopadov legislatívnych zmien na mimovládne organizácie z právneho a ekonomického hľadiska a na návrhovú časť, v ktorej sú predstavené možné smerovania ďalšieho vývoja právnej úpravy.

3.1 Dopady noviel na mimovládne neziskové organizácie

V tejto podkapitole sa zameriavame na analýzu dopadov legislatívnych zmien na prijímateľov podielu zaplatenej dane. Vychádzame pritom z právnej analýzy jednotlivých zmien a ich potenciálnych dôsledkov, ako aj z dostupných empirických dát, ktoré umožňujú tieto predpoklady aspoň čiastočne overiť. Analýza je rozdelená na dve časti. Najskôr sa venujeme právnemu posúdeniu dopadov na prijímateľov, ktoré identifikuje hlavné riziká a možné zmeny v správaní subjektov tretieho sektora. Následne budú tieto závery konfrontované s kvantitatívnou analýzou dát.

3.1.1 Právna analýza dopadov na prijímateľov

V tejto časti sa zameriavame na právnu analýzu dopadov legislatívnych zmien na prijímateľov podielu zaplatenej dane. Cieľom je identifikovať potenciálne dôsledky prijatých a navrhovaných úprav, najmä vo vzťahu k fungovaniu mimovládnych neziskových organizácií a ich schopnosti využívať asignáciu ako zdroj financovania.

Jedným z hlavných deklarovaných cieľov legislatívnych zmien bolo posilnenie transparentnosti pri využívaní asignovaných prostriedkov a predchádzanie ich zneužívaniu. Tieto snahy však nemožno posudzovať izolovane, ale je potrebné ich vnímať v širšom kontexte zmien týkajúcich sa neziskového sektora ako celku. Príkladom širšieho legislatívneho kontextu, v ktorom možno vnímať aj zmeny týkajúce sa § 50 ZDP, je iniciatíva smerujúca k prijatiu novely č. 109/2025 Z. z. Ústavný súd v konaní PL. ÚS 11/2025 dospel k záveru, že niektoré z navrhovaných povinností pre subjekty neziskového sektora nie sú v súlade s Ústavou Slovenskej republiky. Nález sa vzťahoval na odlišnú

právnu úpravu a jeho závery teda nemožno priamo aplikovať na povinnosti vyplývajúce z § 50 ZDP. Považujeme ho však za relevantný, keďže ústavný súd pri posudzovaní ústavnej konformity administratívnych povinností uložených neziskovému sektoru výslovne zohľadnil proporcionalitu zaťaženia a právo na súkromie. Tento prístup je relevantný aj pre úvahy o administratívnych povinnostiach spojených s asignáciou, kde tiež hodnoty proporcionality a ochrany súkromia poukazovateľov zohrávajú dôležitú úlohu.[191]

Hlavne pre menšie organizácie môžu nadmerné administratívne povinnosti, ako napríklad registračné a vykazovacie povinnosti spojené s možnosťou prijatia a následného využitia zdrojov z asignácie znamenať prekážku vo výkone ich činnosti,[192] pokiaľ nebudú schopní narastajúce povinnosti plniť a donútiť ich ukončiť svoju činnosť alebo sa, hoci aj z nevedomosti, dostanú do rozporu so zákonmi upravujúcimi ich činnosť čo môže mať za následok uloženie sankcie.[193] Treba mať totiž stále na vedomí charakter, najmä menších subjektov v treťom sektore, kedy občianske združenia či neziskové organizácie spravidla nezakladajú výhradne ľudia s právnym či podnikateľským vzdelaním, ale jednotlivci s najrôznejších oblastí, ktorí vnímajú spoločenský problém, ktorý chcú riešiť, a často pre nich z dôvodu práve absencie týchto vedomostí orientácia v komplexnom systéme príkazov a zákazov môže byť problematická.[194] Či a v akej miere sa tieto predpoklady prejavili v reálnom objeme prostriedkov prijatých jednotlivými typmi organizácií, bude predmetom nasledujúcej kvantitatívnej časti tejto podkapitoly

Zvýšenie administratívneho zaťaženia sa netýka len prijímateľov, pozorujeme tento trend aj pri osobách, ktoré svoj podiel z dane plánujú asignovať. Či už ide o dary právnických osôb, podľa prieskumu ASFIN z roku 2025 túto možnosť asignovať využíva približne polovica spoločností a z nich len 11 % po darovaní prostriedkov na verejnoprospešné účely poukazuje 2 %[195] alebo novozavedenú možnosť poukazovania podielu z dane aj rodičom.

---

[191] Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 11/2025 zo 17. decembra 2025 vo veci vyslovenia nesúladu zákona č. 109/2025 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby..

[192] GONDÁŠOVÁ, Lýdia. Možnosti riešenia finančnej nedostatočnosti MVO v podmienkach SR. In: *Sociálny marketing ako prostriedok rozvoja neziskových organizácií a regiónov: zborník z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou.* Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2007, s. 5. ISBN 978-80-8083-492-0.

[193] napr. pokuta podľa zákona č. 233/1997 Z.z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby§ 34 a § 34a.

[194]GREEN, Andrew a Ann MATTHIAS. Where do NGOs fit in? Developing a policy framework for the health sector. In: *Development in Practice*. 1995, 5 (4), ISSN 0961-4524. s. 316.

[195] *Firmy na Slovensku nevyužívajú potenciál 2 % z dane: regióny prichádzajú o desiatky miliónov eur*. [online]. Bratislava: ASFIN - Asociácia firemných nadácií a nadačných fondov, 2025 [cit. 29.04.2026]. Dostupné na: https://asfin.sk/firmy-na-slovensku-nevyuzivaju-potencial-2-z-dane-regiony-prichadzaju-o-desiatky-milionov-eur/

Hoci táto úprava nepredstavuje výrazné administratívne zaťaženie, problematická môže byť z hľadiska jej implementácie a komunikácie, keďže v praxi dochádzalo k nejasnostiam ohľadom možnosti kombinovať poukázanie podielu z dane viacerým subjektom. Aktuálne nie je možné presne zistiť či a ak áno aký dopad toto môže mať na objem asignovaných prostriedkov, nakoľko nová právna úprava sa bude využívať prvýkrát až v čase písania tejto práce, avšak určite bude zaujímavé tieto trendy sledovať v budúcnosti.

Považujeme za vhodné poznamenať, že nie všetky zmeny spojené s vyššou potrebou dokladovania majú automaticky negatívny dopad prijímateľov podielovej dane. Napríklad možnosť fyzických osôb asignovať 3 % je tiež podmienená písomným potvrdením vystaveným práve organizáciou, ktorú daňovník mieni určiť ako prijímateľa,[196] avšak táto povinnosť značne pravdepodobne bude korešpondovať s vyšším príjmom z asignovanej dane, keďže fyzická osoba, ktorá nielenže venovala čas dobrovoľníckej činnosti pre daný subjekt ale aj si vypýtala toto potvrdenie s úmyslom ho využiť na účely preukázania dobrovoľníckej činnosti pri vyhlásení o použití podielu z dane na osobitné účely resp. pri podaní daňového priznania ho pomerne pravdepodobne na toto aj využije.

Administratívne povinnosti a dokladovanie využitia príjmu z asignácie sú relevantné aj pri otázke existencie rôznych nadácií, či už filantropických alebo korporátnych, ktoré zhromažďujú veľké množstvá zdrojov, korporátne nadácie spravidla od spoločnosti, ktorá ich založila a spravuje a filantropické nadácie od väčších spoločností, ktoré nechcú venovať svoj podiel dane len jednému subjektu alebo vyberať dostatok subjektov ktorým by asignovali. Prostriedky poukázané takýmto nadáciám sa nedostávajú priamo mimovládnym organizáciám, ktoré vykonávajú verejnoprospešnú činnosť, ale pomáhajú nepriamo. Aby nedochádzalo k obchádzaniu verejnoprospešného účelu asignácie je preto logicky potrebné istou vykazovacou povinnosťou zaťažiť aj subjekty, ktoré prostriedky z nadácií dostávajú, aby bol účel transparentnosti naplnený aj v prípade, že prostriedky sú prijímateľom na posunuté na použitie iným právnickým osobám. Zákonodarca na toto reagoval už spomínaným prijatím úpravy § 50 ods. 10 ZDP, kedy zodpovednosť za využitie zdrojov ďalšou právnickou osobou má pôvodný prijímateľ asignácie.

Považujeme za relevantné sa tejto téme v rámci tohto textu venovať, keďže pokiaľ by pokračoval aktuálny trend v zmenách úpravy podielovej dane a zvyšovaniu administratívneho zaťaženia, mohlo by dôjsť k zhoršeniu dostupnosti prostriedkov z podielovej dane pre menšie organizácie a preferencii práve veľkých organizácií a nadácií.

[196] Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov, § 50 ods. 1 písm. a).

Toto môže mať za následky oslabenie jedného zo základných účelov asignačného inštitútu a to budovania vzťahu medzi poukazovateľom a prijímateľom, ktorý prostriedky z daňovej asignácie využije. V tejto súvislosti vzniká otázka, do akej miery je naplnený účel asignácie v prípade, ak prostriedky smerujú najskôr do nadácií a až následne k finálnym beneficientom, a či by nemalo byť väčšie prepojenie medzi poukazovateľom a konečným prijímateľom podpory.

Tieto zmeny, ktoré majú potenciál obmedziť zdroje financovania mimovládnych organizácií, budú veľmi pravdepodobne najintenzívnejšie dopadať na malé organizácie tretieho sektora s lokálnou pôsobnosťou, ktoré napriek tomu, že môžu mať snahu diverzifikovať zdroje svojho financovania, často nemajú možnosť robiť to dostatočne efektívne. Môžu byť limitované ľudskými kapacitami, napríklad pri získavaní dotácií, vstupnými nákladmi alebo nedôverou potenciálnych darcov alebo sponzorov, keďže subjekty, ktoré priamo nepoznajú fungovanie danej organizácie môžu byť skeptické voči využitiu svojich poskytnutých prostriedkov príjemcom.[197] Sťaženie alebo obmedzenie možnosti daňovej asignácie môže mať preto neprimerane veľký dopad práve na menšie organizácie, pre ktoré je to možnosť získať prostriedky v menšom množstve od osôb v lokalite svojho pôsobenia, ktoré priamo vidia výsledky verejnoprospešnej činnosti organizácie, ktorej poukazujú svoj podiel z dane.

Celkovo možno konštatovať, že dopady legislatívnych zmien na prijímateľov nie je možné jednoznačne zovšeobecniť, keďže neziskový sektor je z hľadiska veľkosti, činnosti aj organizačnej štruktúry výrazne heterogénny. Právna analýza preto umožňuje formulovať najmä predpoklady o možných reakciách jednotlivých subjektov. Ich overenie bude predmetom nasledujúcej kvantitatívnej analýzy, ktorá umožní posúdiť, do akej miery sa tieto predpoklady premietli do reálneho vývoja financovania neziskového sektora.

3.1.2 Kvantitatívna analýza počtu prostriedkov prijatých registrovanými organizáciami asignovanými za obdobie 2019-2025

V nadväznosti na právnu analýzu sa v tejto časti zameriavame na kvantitatívne overenie identifikovaných predpokladov, najmä vo vzťahu k vývoju objemu asignovaných prostriedkov a ich rozdeleniu medzi jednotlivé typy organizácií a to najmä prostredníctvom

[197] OLEJÁROVÁ, Mária. Dôležitosť transparentnosti a dôveryhodnosti pre budovanie dobrého mena neziskových organizácií. In: *Management Challenges in the 21st Century 2013* [online]. Bratislava: Vysoká škola manažmentu, 2013, [cit. 28.04.2026]. s. 366. Dostupné na: https://www.cutn.sk/library/proceedings/mch_2013/editovane_prispevky/40.%20olej%C3%A1rov%C3%A1.pdf

analýzy údajov o prijímateľoch poukázaného podielu o dani z príjmov sprístupnených každoročne Finančnou správou na jej webovom sídle po zdaňovacie obdobie za rok 2024, keďže údaje za zdaňovacie obdobie roku 2025 v čase písanie práce ešte nie sú prístupné. Z tohto dôvodu ani nedokážeme pozorovať vplyv pridania možnosti asignovať podiel z dane rodičom fyzických osôb, ktorý sa prvýkrát prejaví práve v tomto období. Prijímateľmi podielu z asignačnej dane tiež nie sú len organizácie mimovládneho sektora. Prijímateľmi podielu z dane z príjmov sú v menšej časti aj iné subjekty ako mimovládne neziskové organizácie, avšak z kapacitných dôvodov pristupujeme k údajom ako k celku.

Pri prvom grafe sme sa zamerali na celkový objem asignovaných prostriedkov za jednotlivé roky v sledovanom období, ktorým sú zdaňovacie obdobia 2018 - 2024, za ktoré mali právnické a fyzické osoby možnosť poukázať podiel z dane v rokoch 2019 - 2025. Aby sme mohli vidieť, základný trend v množstve asignovaných prostriedkov.

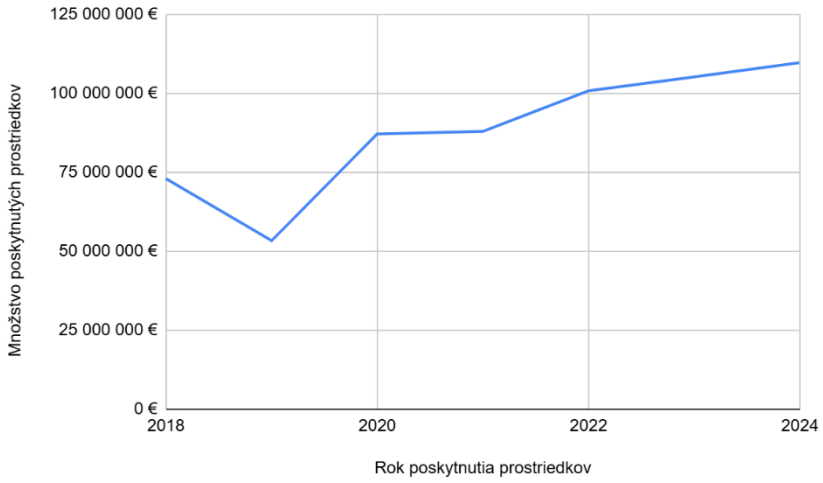

Graf č. 1 Vývoj výšky celkovej poukázanej sumy za sledované obdobie[198]

Môžeme vidieť, že celkový obnos asignovaných prostriedkov má stúpajúcu tendenciu, okrem poklesu v roku 2020. Avšak tento bol spôsobený primárne administratívnymi okolnosťami, kedy v nadväznosti na pandémiu Covid-19 boli posunuté lehoty na podávanie daňových priznaní ako aj vyhlásení o použití podielu z dane a preto určitý objem prostriedkov, ktoré by do obdobia za rok 2020 inak započítané boli, je uvádzaný až v nasledujúcom roku, keďže sumy boli kvôli posunutým lehotám prijímateľom prevádzané až v januári a februári roku 2021.[199] Táto zmena teda veľmi pravdepodobne

[198] Finančné riaditeľstvo SR (Ročný prehľad prijímateľov podielu zaplatenej dane); dostupné na: Ročný prehľad prijímateľov podielu zaplatenej dane - PFS, 15.04.2026 vlastné spracovanie.

[199] MINISTERSTVO FINANCIÍ SR. Návrh štátneho záverečného účtu Slovenskej republiky za rok 2021. Bratislava: Ministerstvo financií SR, 2022. [online] s. 52. [cit. 29.04.2026] Dostupné na:

nereflektuje legislatívne zmeny ani záujem o asignáciu či iné spoločenské okolnosti. Celkovo môžeme vidieť, že inštitút asignácie je v spoločnosti využívaný, o čom svedčí aj podiel asignovaných prostriedkov z maximálneho množstva asignovateľných prostriedkov, t. j. 2 % z celkového výťažku z dane z príjmov za príslušné obdobie. Keďže z dôvodu anonymity nie je možné zistiť, aké množstvo daňovníkov asignuje, ide o údaj, vďaka ktorému vieme aspoň približne zistiť, aký vysoký je záujem na aktívnom využívaní asignačnej dane, keďže samotná suma poukázaných prostriedkov môže byť ovplyvnená infláciou alebo zmenou v prvkoch dane z príjmu a nárast sumy nemusí nevyhnutne znamenať nárast záujmu poukazovateľov.

Rok asignácie	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Podiel sumy	64,5	45,2	79,7	73,4	68,2	70,8	68,3

Tabuľka č. 1 Percento asignovaných prostriedkov z maximálneho množstva asignovateľnej sumy[200]

Môžeme vidieť, že v posledných rokoch sa podiel osôb, ktoré asignujú výrazne nezväčšoval, dokonca za posledné tri roky mierne klesol, a aktuálne pomerne stabilne zostáva približne na úrovni 70 %. Ide o nezanedbateľný podiel, ktorý hovorí o spoločenskom záujme o tento inštitút, avšak aspoň za nedávne obdobie stagnuje, To môže znamenať vyčerpanie záujmu potenciálnych poukazovateľov, ktorí sú ochotní za týchto podmienok asignovať. Tiež je možné, že 70 % predstavuje stabilnú rovnovážnu mieru odrážajúcu štruktúru daňovníkov teda prítomnosť relatívne stabilnej skupiny osôb, pre ktoré je asignácia prirodzenou súčasťou ich daňového správania, a táto skupina zostáva bez výrazných vonkajších vplyvov konštantná. Pri absencii dát o motiváciách jednotlivých poukazovateľov nie je možné medzi týmito interpretáciami jednoznačne rozhodnúť. Zároveň je vhodné poznamenať, že ide len o zjednodušený aproximačný údaj, keďže len malé percento právnických osôb využíva možnosť asignovať 2 % ale poukazujú len 1 % [201] a teda podiel

https://www.mfsr.sk/sk/financie/statne-vykaznictvo/klucove-dokumenty-uctovne-zavierky/statny-zaverecny-ucet-sr/

[200] Finančné riaditeľstvo SR (Ročný prehľad prijímateľov podielu zaplatenej dane); dostupné na: Ročný prehľad prijímateľov podielu zaplatenej dane - PFS, 15.04.2026 vlastné spracovanie.

[201] *Firmy na Slovensku nevyužívajú potenciál 2 % z dane: regióny prichádzajú o desiatky miliónov eur.* [online]. Bratislava: ASFIN - Asociácia firemných nadácií a nadačných fondov, 2025 [cit. 29.04.2026]. Dostupné na: https://asfin.sk/firmy-na-slovensku-nevyuzivaju-potencial-2-z-dane-regiony-prichadzaju-o-desiatky-milionov-eur/

osôb, ktoré tento mechanizmus používajú je pravdepodobne vyšší, ako len množstvo v tabuľke č. 1. Inštitút asignácie je dobre známy aj vďaka činnosti mimovládnych organizácií, ktoré majú záujem na získaní podielov z dane a v spoločnosti je všeobecne pozitívne vnímaný, čo môžeme vidieť v rámci celého sledovaného obdobia.

Tento vývoj nenaznačuje výrazný pokles záujmu o asignáciu, čo by bolo možné očakávať v prípade, ak by administratívna záťaž pôsobila výrazne odrádzajúco, ako bolo naznačené v právnej analýze a ako sme predpokladali v hypotéze č. 1.

Okrem celkovej sumy poukázaných prostriedkov sme sledovali aj vývoj priemernej sumy poukázanej jednému subjektu a vývoj mediánu poukázaných súm, aby sme mohli vidieť ako sa zmeny celkového objemu asignovanej sumy premietli do reálnych súm, ktoré jednotlivé organizácie dostali, keďže spolu s výškou poukazovanej sumy rástlo aj množstvo registrovaných mimovládnych organizácií a potenciálnych prijímateľov podielu z dane z príjmov.[202] Medián uvádzame aby sme videli, či poukazované sumy sú približne rovnaké naprieč organizáciami alebo či možno vidieť odchýlku určitým smerom

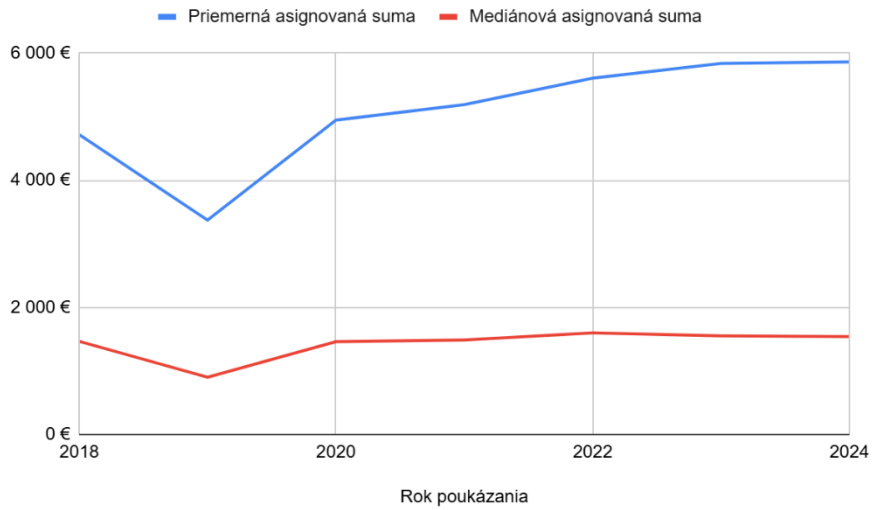

Graf č. 2 Porovnanie priemernej poukázanej sumy a mediánu z poukázaných súm za sledované obdobie[203]

Ako možno vidieť na grafe č. 2, väčšinu rokov síce medián aj priemerná suma klesajú resp. stúpajú v rovnakom období približne podobným smerom, je tam však prítomná jedna výnimka, ktorou sú posledné dva roky, kedy medián stagnuje, dokonca v poslednom roku mierne klesá a priemer aj v tieto roky rastie, hoci pomalším tempom, než ako to bolo v

[202] Príloha č. 2 Informácia sprístupnená v zmysle zákona č. 211/2000 Z.z. zákon o slobodnom prístupe k informáciám (infozákon) Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, sp. zn. KM-SK2-2026/002520, dňa 10.03.2025, vlastné spracovanie

[203] Finančné riaditeľstvo SR (Ročný prehľad prijímateľov podielu zaplatenej dane); dostupné na: Ročný prehľad prijímateľov podielu zaplatenej dane - PFS, 15.04.2026 vlastné spracovanie.

predchádzajúce roky. Toto aj v kontexte veľkého rozdielu, ktorý vidíme medzi výškou priemeru a mediánu, s výrazne vyšším priemerom, poukazuje na to, že niekoľko prijímateľov získava veľké sumy, ktoré následne skresľujú priemerné hodnoty. Z tohto môžeme vyvodiť, že zmeny, ktorých odôvodnenie bolo uvádzané ako snaha o spravodlivejšie prerozdelenie prostriedkov mohli mať určitý účinok, avšak podstatným spôsobom neprispeli k rovnomernejšiemu rozdeleniu prostriedkov. Aj v tomto grafe sa prejavilo predlžovanie lehôt počas pandémie Covid-19, keďže údaje boli počítané z celkového množstva asignovaných prostriedkov.

Mediánová suma nám zároveň môže podčiarknuť celkový význam daňovej asignácie. Keďže po očistení od krajných výnimiek, organizácie neziskového sektora obdržali sumu v rozpätí približne 1 400,- až 1 600,- EUR. Toto práve pre menšie organizácie často predstavuje nezanedbateľný príjem, najmä pokiaľ ide o voľné prostriedky, ktoré asignované prostriedky do veľkej miery predstavujú. Celkovo tiež možno pozorovať rast počtu, prijímateľov aj poukazovanej sumy, čo hovorí o pretrvávajúcom, dokonca rastúcom záujme o daňovú asignáciu aj pri subjektoch, ktoré prostriedky poukazujú aj pre mimovládne neziskové organizácie, ktoré ju ako zdroj financovania využívajú.

Okrem zmeny výšky poukazovanej sumy sme pri realizácii výskumnej časti diplomovej práce brali do úvahy aj výšku výberu dane z príjmov za príslušný rok, aby sme videli, či zmeny vo výške asignovaných prostriedkov kopírujú vývoj výšky sumy uhradenej dane z príjmov, od ktorej sa tiež odvíjajú, alebo sa správajú odlišným spôsobom, v akom prípade by bolo potrebné predpokladať, že do rozhodovania poukazujúcich subjektov zasiahla ďalšia okolnosť, ktorá spôsobila nárast alebo úbytok objemu asignovaných prostriedkov. Vzhľadom na systém, kedy právnické a fyzické osoby, ktoré asignujú majú možnosť zostať v anonymite, kvôli ochrane práva na súkromie, nie je možné pracovať s údajmi o poukazovateľoch, preto dáta získané finančnou správou ponúkajú najlepšiu možnosť identifikovať možnosť nárastu a poklesu v ochote daňovníkov poukazovať svoj podiel z dane na osobitné účely. Pokiaľ by narástla asignovaná suma percentuálne viac, než sumy vybraná ako daň z príjmov, vieme z toho predpokladať, že ochota daňovníkov poukázať podiel z dane narástla a opačne. Avšak pri tomto porovnaní sme nezistili žiadne výraznejšie rozdiely medzi rastom a poklesom vybranej sumy a poukázanej časti, preto môžeme predpokladať, že nenastal zásadný pokles alebo vzrast asignujúcich subjektov.

V časti s právnou analýzou sme sa venovali aj potenciálnemu dopadu zmien na organizácie v závislosti od veľkosti a lokality, v ktorej sa nachádzajú. Vzhľadom na množstvo subjektov, ktoré sú prijímateľmi rádovo v desiatkach tisícov a priestor diplomovej

práce, sme neskúmali rozdelenie prostriedkov podľa veľkosti subjektov, keďže tento údaj Finančná správa vo svojich materiáloch neuvádza a bolo by potrebné ho dohľadávať pre každého prijímateľa samostatne. Namiesto toho sme sledovali rozdelenie prijímateľov podľa veľkosti obce, v ktorej majú sídlo a to rozdelením na subjekty, ktoré majú sídla v krajských mestách, okresných mestách a vo zvyšku obcí, vychádzajúc z predpokladu, že väčšie mimovládne organizácie budú mať svoje sídla vo veľkých, krajských prípadne okresných mestách a v menších obciach budú prevažovať menšie subjekty. Určite je však potrebné zohľadniť limity tohto prístupu, len sídlo organizácie nie vždy presne umožňuje presne určiť miesto jej činnosti, najmä pri väčších organizáciách, ktoré často pôsobia na viacerých miestach zároveň a s čoraz väčším rozvojom technológií aj mimovládne organizácie presúvajú svoju činnosť do digitálneho priestoru, čo tiež predstavuje dôvod pre ktorý nemusí mať sídlo organizácie až takú silnú výpovednú hodnotu o reálnom mieste jej pôsobenia. Sledovanie lokality teda slúži pre účely tejto práce najmä ako aproximácia jej veľkosti a nie ako ukazovateľ jej geografického pôsobiska.

Lokalita sídla organizácie ale môže byť relevantným faktorom tiež z hľadiska dostupnosti ostatných zdrojov financovania. Organizácie pôsobiace v menších obciach majú spravidla obmedzenejší prístup k iným formám financovania, ako sú firemní sponzori či niektoré typy grantov. Z tohto dôvodu možno predpokladať, že pre organizácie v menších obciach môže byť asignácia relatívne významnejším zdrojom príjmov, čo je ďalším dôvodom, prečo môže byť rozdelenie podľa lokality relevantné pre účely tejto práce. Rovnako od veľkosti obce, v ktorej organizácie pôsobí závisia ďalšie zdroje, ktoré vedia využívať ako dostupnosť poradenstva v právnych, ekonomických ale aj marketingových problémoch a ľudských zdrojov celkovo. Preto aj napriek uvedenej limitácii považujeme toto rozdelenie za relevantné pre túto prácu.

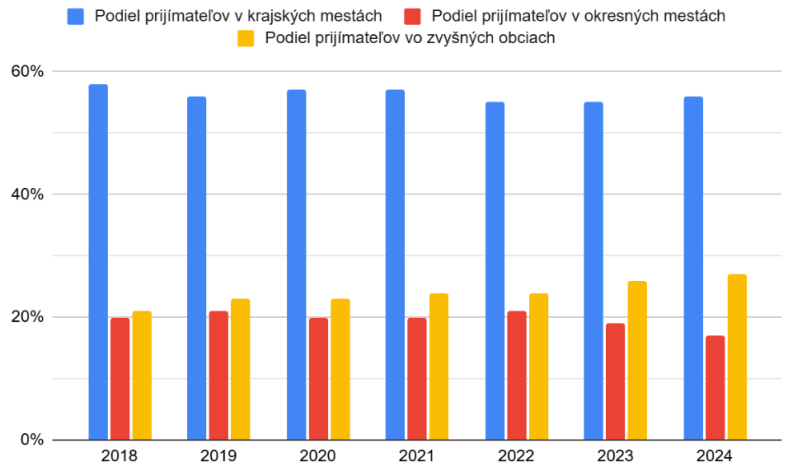

Graf č. 3 Vývoj percentuálneho rozdelenia množstva prijímateľov podľa veľkosti obce, v ktorej majú sídlo za sledované obdobie[204]

V grafe č. 3 uvádzame rozdelenie množstva prijímateľov podľa obce, v ktorej majú sídlo, aby sme následne vedeli porovnávať, či je rozdelenie prijímaných prostriedkov proporčné k množstvu prijímateľov, keďže prirodzene možno očakávať väčšie množstvo prijímateľov, tam, kde je väčšie množstvo obyvateľov. Takéto rozdelenie môže poukazovať práve na to, že menšie organizácie, ktoré sú viac zastúpené v menších obciach, majú väčší záujem na využívaní daňovej asignácie ako zdroja financovania, keďže väčšie organizácie môžu ľahšie diverzifikovať svoje zdroje.

	Krajské mestá	Okresné mestá	Zvyšné obce
počet obyvateľov	1 145 073	1 276 067	3 028 130
podiel počtu obyvateľov	21,01	23,42	55,57

Tabuľka č. 2 - počet obyvateľov podľa veľkosti miesta bydliska z roku 2021[205]

V tabuľke č. 2 možno vidieť absolútne počty obyvateľov, ktorí v roku 2021 v sčítaní obyvateľov uviedli, že trvalý pobyt majú v obciach podľa nášho rozdelenia ako aj percentuálny podiel, ktorý predstavujú z celkového množstva obyvateľov Slovenskej republiky.

[204] Finančné riaditeľstvo SR (Ročný prehľad prijímateľov podielu zaplatenej dane); dostupné na: Ročný prehľad prijímateľov podielu zaplatenej dane - PFS, 15.04.2026 vlastné spracovanie.

[205] ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR. *Štatistický lexikón obcí Slovenskej republiky 2021*. Elektronická podoba. Bratislava: Štatistický úrad SR, 2022. [21.04.2026] Dostupné na: Štatistický lexikón obcí Slovenskej republiky 2021. Elektronická podoba, vlastné spracovanie.

Tu vidíme nepomer, lebo veľké množstvo ľudí býva v malých obciach a nie je to pomerné s tým, koľko percent je poukazovaných organizáciám so sídlom v malých mestách. Je však potrebné zohľadniť, že väčšie organizácie prirodzene budú mať viac priaznivcov aj v lokalitách, kde priamo nepôsobia alebo majú sídlo v jednom meste a činnosť vyvíjajú v rôznych oblastiach Slovenskej republiky podľa toho, kde je ich činnosť relevantná resp. fungujú v digitálnom priestore. Rovnako aj fakt že určitý objem ľudí nebýva v mieste svojho trvalého bydliska a prirodzene bude skôr inklinovať k asignácii subjektu v mieste, kde reálne býva. Tieto skutočnosti podľa nášho názoru do veľkej miery vysvetľujú tento rozdiel. Treba však uvažovať nad tým, či je táto situácia želaná, čomu sa budeme venovať v podkapitole 3.2.

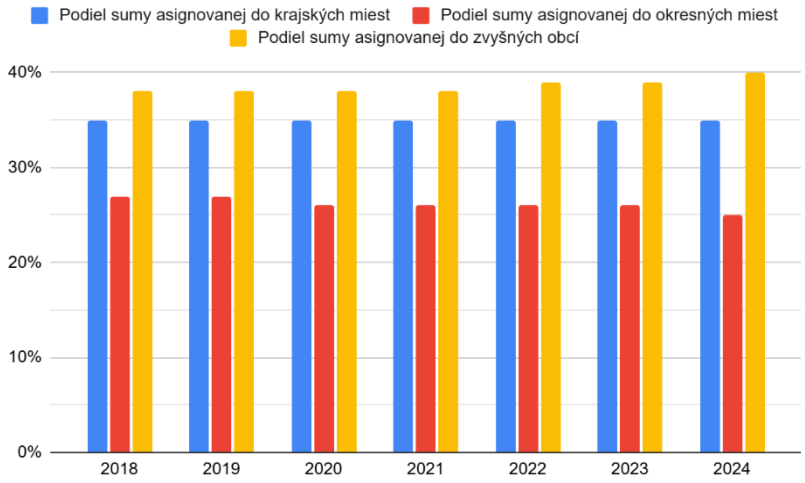

Graf č. 4 Vývoj percentuálneho rozdelenia celkového množstva poukázaných financií medzi prijímateľov podľa veľkosti obce, v ktorej majú sídlo za sledované obdobie[206]

V grafe č. 4 už priamo sledujeme vývoj podielu množstva poukázaných prostriedkov pre prijímateľov v závislosti od miesta sídla. Zároveň môžeme vidieť, vzhľadom na rozloženie prostriedkov, kde sú dokonca najvýznamnejšie zastúpené malé mestá a obce, v ktorých môžeme predpokladať významnejší výskyt menších organizácií, že aj tieto tento zdroj financovania hojne využívajú, ako sme predpokladali a je preto potrebné zohľadňovať aj ich záujmy pri formulovaní úprav asignačného mechanizmu v budúcnosti a revízii už existujúcich zmien. Tiež toto rozloženie zostáva s odchýlkou vo výške niekoľko jednotiek percent v sledovanom období relatívne stabilné. Zmeny legislatívne alebo spoločenské či ekonomické teda nemali výraznejší vplyv na regionálne rozloženie prijímateľov a výšku poukazovaných prostriedkov, ktoré ako celok získal.

[206] Finančné riaditeľstvo SR (Ročný prehľad prijímateľov podielu zaplatenej dane); dostupné na: Ročný prehľad prijímateľov podielu zaplatenej dane - PFS, 15.04.2026 vlastné spracovanie.

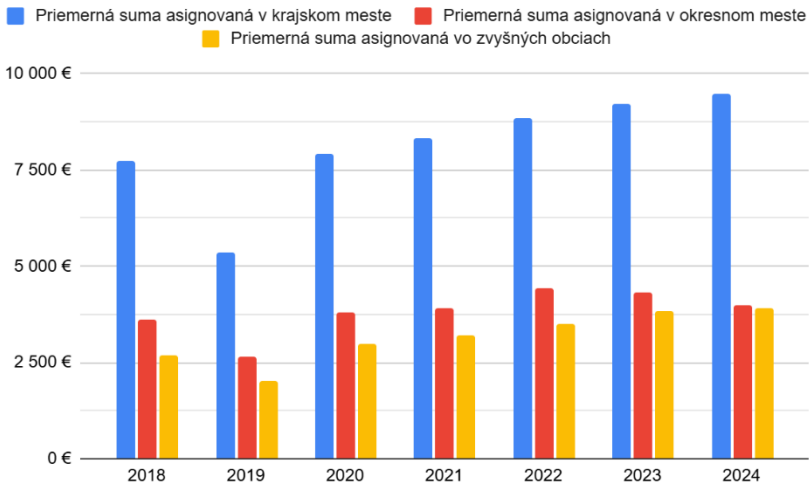

Graf č. 5 Vývoj výšky priemernej sumy poukázanej prijímateľom podľa veľkosti obce, v ktorej majú sídlo, za sledované obdobie[207]

Keďže sme mohli vidieť pomerne výrazný rozdiel medzi rozdelením prijímateľov podľa lokality a výškou prostriedkov, podľa rovnakého systému sme sa pozreli aj na priemernú sumu poukazovanú v daných rokoch prijímateľom v jednotlivých obciach, zobrazenú v grafe č. 5 a práve tu si môžeme všimnúť, že práve organizácie v krajských mestách, kde sídli väčšina väčších prijímateľov dostávajú výrazne vyššie sumy a tento rozdiel sa v sledovanom období nezmenšoval práve naopak, napriek rastu všetkých priemerných súm, sumy asignované organizáciám v krajských mestách sa zvýšili viac ako ostatné. Tento fakt potvrdzuje aj už spomínaný rozdiel medzi priemernou sumou a mediánom zachytený v grafe č. 2, ktorý ukazuje na prítomnosť malého množstva výrazne vyšších prijímaných súm určitým množstvom organizácií.

Zväčšujúci sa rozdiel v priemerných sumách môže súvisieť aj s väčšou inštitucionálnou kapacitou organizácií sídliacich v krajských mestách, v súlade s predpokladom, že v týchto mestách majú väčšiu prítomnosť väčšie organizácie, tieto môžu disponovať väčšími zdrojmi na komunikáciu s potenciálnymi poukazovateľmi, čo im poskytuje výhodu pri budovaní okruhu osôb, ktoré im pravidelne alebo jednorazovo asignujú prostriedky z dane a zvýhodňuje ich pred menšími organizáciami pôsobiacimi v regiónoch. Toto naznačuje, že mechanizmus asignácie, napriek tomu, že formálne je dostupný pre všetkých oprávnených prijímateľov rovnako, môže v praxi zvýhodňovať organizácie s väčšími administratívnymi a komunikačnými kapacitami. Tento fakt tiež podporuje záver z právnej analýzy, že v rámci systému daňovej asignácie tak, ako je aktuálne nastavený, aj

[207] Finančné riaditeľstvo SR (Ročný prehľad prijímateľov podielu zaplatenej dane); dostupné na: Ročný prehľad prijímateľov podielu zaplatenej dane - PFS, 15.04.2026 vlastné spracovanie.

menšie organizácie sú tlačené smerom k profesionalizácii aj napriek tomu, že na to nemusia mať kapacity alebo ide o činnosť, ktorá nie je priamo potrebná pre výkon ich hlavnej činnosti.

Ak zhrnieme zistenia z grafov č. 3, 4 a 5, možno konštatovať, že mechanizmus asignácie je regionálne pomerne stabilný, pokiaľ ide o počet prijímateľov a celkový objem prostriedkov. Tiež sme mohli vidieť, že ale skrýva vnútornú nerovnomernosť z hľadiska priemerných prijímaných súm. Organizácie v krajských mestách, kde predpokladáme vyšší výskyt väčších a inštitucionálne silnejších subjektov, získavajú v priemere výrazne vyššie sumy, pričom tento rozdiel sa v sledovanom období nezmenšoval. Asignácia teda plní svoju funkciu zdroja financovania pre organizácie bez ohľadu na lokalitu, avšak jej rozloženie nie je proporčné a odráža širšie nerovnosti medzi organizáciami rôznych veľkostí.

V kontexte záverov právnej analýzy v podkapitole 3.1.1 je potrebné poznamenať, že kvantitatívne výsledky predpoklady formulované v tej časti práce v prevažnej miere naznačujú že tieto predpoklady sa nepotvrdili. Právna analýza identifikovala administratívnu záťaž ako potenciálne riziko, ktoré by mohlo viesť k poklesu počtu menších prijímateľov alebo k ich sústredeniu do väčších miest. Empirické dáta však ukazujú, že počet prijímateľov v menších obciach zostal v sledovanom období stabilný a nezaznamenali sme štatisticky významný pokles ani v celkovom objeme im poukázaných prostriedkov. Toto zistenie interpretujeme tak, že administratívne zmeny prijaté v sledovanom období nedosiahli intenzitu, ktorá by menšie organizácie od účasti na asignačnom mechanizme odrádzala. Zároveň to však nevylučuje, že pri výraznejšom zvýšení administratívnych požiadaviek – napríklad v podobe odmietnutého návrhu novely zákona č. 109/2025 Z. z. by sa takýto efekt prejaviť mohol. Právna analýza teda nestratila svoju relevanciu, jej závery treba chápať skôr ako varovanie pred potenciálnym vývojom než ako opis aktuálneho stavu.

Celkovo môžeme zhodnotiť, že legislatívne zmeny prijímané v sledovanom období nemali výraznejší dopad na množstvo asignovaných prostriedkov, ani na rozloženie týchto prostriedkov medzi organizácie v závislosti od miesta ich sídla. Práve naopak práve toto rozloženie zostalo počas poukazovania v rokoch 2019 - 2025 takmer rovnaké so zmenou rádovo menšou než 1 %. Z tohto môžeme usúdiť určitú rezistenciu mechanizmu voči zmenám, keďže ide o pomerne dobre známy, pozitívne vnímaný inštitút[208] a ľudia, ktorí aj v prípade právnických osôb sú vo výsledku za ich finančné rozhodnutia zodpovedné, majú

[208]Pomáhame spolu: *Mimovládky dosiahli zachovanie asignácie 2 % z daní*. Nadácia Pontis [online]. Bratislava: 2015 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://www.nadaciapontis.sk/novinky/pomahame-spolu-mimovladky-dosiahli-zachovanie-asignacie-2-z-dani/

tendenciu zotrvať pri činnosti na ktorej vykonávanie si zvykli, či už ide o využitie alebo nevyužitie asignačnej dane, bez výraznejšej zmeny, ktorá môže ale nemusí byť spôsobená zmenou legislatívy, môžeme predpokladať, že tieto trendy sa obdobne budú vyvíjať aj naďalej. Je však dôležité spomenúť aj fakt, že posledné výrazné zmeny v právnej úprave boli prítomné v období po roku 2015 v nadväznosti na Memorandum kedy sa menila možná výška asignácie právnickými osobami aj ďalšie zmeny, ktoré sme podrobnejšie opisovali v kapitole 1.2,[209] čiže z analýzy v tejto práci nevieme vyhodnotiť, ako by poukazovatelia a prijímatelia mohli reagovať na výraznejší zásah. Je možné, že práve zavedenie možnosti poukázať svoj podiel dane aj rodičom takouto zmenou bude, ale v čase písania práce ešte nie sú k dispozícii údaje o množstve poukázaných prostriedkov a ich prijímateľoch, ktoré by sme do analýzy vedeli zahrnúť.

Viackrát v minulosti sme mohli sledovať silné verejné a mediálne reakcie mimovládneho sektora, ktoré sprevádzali niektoré zmeny pri úpravách asignačného mechanizmu a tieto boli prítomné aj v prípade zavádzania rodičovského dôchodku. Je preto možné, že práve táto zvýšená pozornosť prispeje k záujmu o poukázanie podielu z dane, ale či pôjde o krátkodobý nárast pozornosti v čase, keď je táto úprava nová a ktorý následne opadne, dlhodobejšiu zmenu alebo sa asignácia rodičom prejaví odlišne, než je predpokladané v predkladanej analýze, už bude musieť byť predmetom ďalšieho výskumu v nasledujúcich rokoch, kedy bude možné tieto otázky zodpovedať na základe pozorovania reálneho správania subjektov.

3.2 Vlastné návrhy na systémové úpravy a perspektíva ďalšieho vývoja

Na základe zhrnutia výsledkov z analýz v predchádzajúcom texte, účelu a množstva využívania daňovej asignácie prijímateľmi ako aj osobami, ktoré svoj podiel poukazujú a ekonomického správania neziskových mimovládnych organizácií v tejto kapitole prinášame návrhy na smery, ktorými by sa v budúcnosti právna úprava mohla uberať, aby bol zachovaný účel a minimalizované riziká pri využívaní inštitútu použitia podielu zaplatenej dane na osobitné účely.

[209] MURRAY SVIDROŇOVÁ, Mária a Nikoleta JAKUŠ MUTHOVÁ. *Analýza zdrojov financovania mimovládnych neziskových organizácií v Slovenskej republike.* Bratislava: Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, 2018. s. 57 – 58.

3.2.1 Rozdelenie poukazovaných prostriedkov medzi organizácie v závislosti od veľkosti a lokality

V analytickej časti sme videli, že legislatívne zmeny v sledovanom období, okrem prechodných zmien spôsobených prijímaním opatrení v čase pandémie nemali výraznejšie dopady na celkový objem asignovaných prostriedkov. Zároveň ako sme spomínali, uvideli sme určitú rezistenciu asignačného mechanizmu voči zmenám, budeme sa teda ďalej zaoberať aj otázkou, či vôbec je potrebné podielovú daň takýmto spôsobom upravovať, pokiaľ nenastane výraznejšia spoločenská zmena, ktorá by si následné reflektovanie do právneho poriadku vyžiadala. Ostáva to otvorenou otázkou aj kvôli prítomnosti pretrvávania určitých neželaných stavov, ako napríklad rastúci rozdiel priemernej sumy poukázanej organizáciám v závislosti od miesta ich sídla, ktorý, ako sme mohli vidieť v grafe č. 5 nielenže pretrváva ale narastá.

Pri riešení tejto otázky z hľadiska legislatívy si dovolíme byť jemne skeptickí. Riešenie podpory menších organizácií by teoreticky mohlo byť realizované prostredníctvom určených limitov maximálnej poukázanej sumy napríklad na základe celkových príjmov danej organizácie alebo prerozdelením niektorých poukázaných súm od okrajových súm ktorých prítomnosť sme mohli vidieť pri porovnaní priemernej a mediánovej prijatej sumy pri asignácii, čo by však podľa nášho názoru predstavovalo neprimeraný zásah zo strany štátu do mechanizmu, ktorého základom je sprostredkovanie iniciatívy súkromným subjektom, ktorej činnosť považuje za spoločensky prínosnú a možnosť podporiť organizácie, ktoré môžu byť vnímané ako kontroverzné. Ľahšie predstaviteľné by to bolo u právnických osôb, kedy, ako sme uviedli, ide do veľkej miery o podnikateľské rozhodnutie a do menšej miery o prejav osobných sympatií.

Podobný problém sa snažil zákonodarca riešiť aj v Maďarskej republike, kde bola prítomná snaha o jeho vyriešenie prostredníctvom systému národného občianskeho fondu, neskôr národného fondu pre spoluprácu, v rámci ktorého štát z vlastného rozpočtu podporoval vybrané organizácie v určených kategóriách.[210] Toto riešenie však nepovažujeme za najvhodnejšie, keďže napriek prvku verejných financií, ktorý, keď hovoríme o čomkoľvek, čo s daňovou problematikou súvisí, určite nemožno opomenúť, rovnako podstatnou je však možnosť poukazovateľa určiť, komu chce prostriedky asignovať. A práve do tohto rozhodnutia by Slovenská republika mohla v takomto systéme výrazne zasahovať, čím by sa daňová asignácia posunula bližšie k systému dotácií a grantov,

[210] GERENCSÉR, Balázs a Judit OPRICS. *Good Practices of a nonprofit sector development organization for Promoting Percentage designation in Hungary: CASE STUDY*. Budapest: NIOK Foundation, 2016. s. 5.

než poukázaniu dane. Takáto zmena by mala potenciál obmedziť viaceré z výhod, ktoré sú v súčasnosti pre daňovú asignáciu typické, ako relatívne ľahkú dostupnosť a multiplicitu poukazujúcich subjektov, ktoré majú potenciál podporiť väčšie množstvo organizácií.

Za vhodnejší prístup považujeme zameranie sa na zmiernenie identifikovaných disproporcií prostredníctvom nepriamych nástrojov, ktoré nenarúšajú rozhodovaciu slobodu subjektov. Jedným z možných riešení je napríklad zavedenie doplnkového vyrovnávacieho mechanizmu financovaného zo štátneho rozpočtu, ktorý by bol orientovaný výlučne na menšie alebo regionálne organizácie. Takýto mechanizmus by mohol fungovať na princípe dorovnania získaných prostriedkov do určitej výšky, čím by sa eliminovali extrémne rozdiely bez toho, aby dochádzalo k zásahu do samotného procesu asignácie. Alternatívne možno uvažovať aj o posilnení informačných nástrojov a transparentnosti, napríklad prostredníctvom zverejňovania prehľadných databáz prijímateľov a ich financovania, čo by mohlo prispieť k informovanejšiemu rozhodovaniu poukazovateľov. V tomto smere by štát nevystupoval ako regulátor prerozdeľovania, ale skôr ako facilitátor prostredia, v ktorom sa rozhodovanie realizuje.

3.2.2 Návrhy de lege ferenda v oblasti administratívnej záťaže a digitalizácie procesov

Tu by sme nadviazali podrobnejšie na ďalšiu otázku, ktorej sme sa v práci venovali a tou je množstvo administratívnych povinností pre mimovládne organizácie, ktoré sú prijímateľmi podielu z dane tak, aby takéto zaťaženie nebolo nadmerné a potenciálne problematické pre menšie organizácie v treťom sektore a zároveň dostatočné na to, aby na základe vykázaných údajov bolo možné odhaľovať a predchádzať možnému zneužívaniu asignačného systému. Doposiaľ podľa nášho názoru možno tvrdiť, že úroveň administratívnych a vykazovacích povinností pre organizácie tretieho sektora, ktoré sú alebo chcú byť prijímateľmi podielu z dane nepresiahli mieru únosnú pre malé organizácie, keďže sme v analytickej časti nevideli ani pokles potenciálnych prijímateľov celkovo ani tých so sídlom v menších obciach. Vzhľadom na legislatívne pokusy, ktoré mali za cieľ tieto povinnosti výrazne rozšíriť však považujeme stále za relevantné otvorenie tejto otázky v práci, lebo to poukazuje na to, že ide o tému, ktorá je stále aktuálna aj z pohľadu zákonodarcu.

Zmenou, ktorej implementácia je už v podmienkach Slovenskej republiky v procese a ktorú považujeme za účelom zníženia administratívnej záťaže vo všeobecnosti je stále viac postupujúca miera digitalizácie vo verejnej správe. Prijatím zákona o e-Governmente a na

neho nadväzujúcich novelizácií už tento proces začal, avšak vzhľadom na limitácie verejného sektora, či už finančné alebo komplikovanejšie procesy schvaľovania zmien, keďže subjekty verejnej správy, ako už z ich názvu možno odvodiť, využívajú verejné financie a preto musia k nákupom novej techniky, či školeniu zamestnancov pristupovať zodpovednejšie ako súkromný subjekt, ktorý nakladá len s vlastnými prostriedkami, je potrebné poznamenať, že mnohé procesy ešte stále fungujú primárne nedigitálne.

Takisto nájdeme niektoré duplicity, ktoré by mohli byť v rámci zníženia potrebného vykazovania znížené. Mimovládne organizácie majú povinnosť registrácie do registra mimovládnych neziskových organizácií, aj do registra právnických osôb. Informácie obsiahnuté v týchto registroch sa v mnohom prekrývajú a samotný register právnický osôb čerpá údaje z registra mimovládnych organizácií.[211] Úplným doplnením údajov z registra mimovládnych neziskových organizácií do registra právnických osôb by mohol byť celý proces zjednodušený.

Digitalizácia procesov je prítomná nielen na strane prijímateľov, ale aj pri daňovníkoch, ktorý svoj podiel z dane asignujú. A napriek tomu, že nejde priamo o úpravu, ktorá sa týka prijímateľov, aj ochota daňovníkov má dopad na mimovládne organizácie, ktoré asignáciu využívajú ako zdroj financovania. Vidíme tendencie smerom k digitalizácii aj pri poukazovateľoch, kedy napríklad daňové priznanie fyzických osôb už možno podať plne elektronicky, za predpokladu, že daňovník disponuje elektronickými dokladmi. Toto však nepovažujeme z hľadiska problematiky poukazovania za kľúčové, vzhľadom na to, že sme na viacerých miestach v tejto práci videli, že u daňovníkov ide o inštitút, ktorý využívajú resp. nevyužívajú pomerne stabilne.

Určite ide v mnohých ohľadoch o prínosný trend, nielen z hľadiska asignácie ale aj zjednodušenia fungovania verejnej správy celkovo a môže uľahčiť prístup k poukázaniu, avšak dopad na množstvo asignovaných prostriedkov bude podľa nášho názoru nepatrný. Správanie a motivácia asignujúcich subjektov sú však témou, ktorej sa v podmienkach Slovenskej republiky hlbšie vedecký výskum nevenoval a nakoľko prieskum verejnej mienky poukazovateľov podielu z dane nebol ani predmetom tejto práce, nemožno definitívne vyjadriť, ako by daňovníci na takéto zmeny reagovali. Prieskumy sa venovali motiváciám prijímateľov, alebo skúmali celkové povedomie a vnímanie inštitútu daňovej asignácie ale otázka prečo subjekty využívajú túto možnosť aktuálne predstavuje medzeru

[211] Zákon č. 272/2015 Z.z. o registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 4 ods. 1 písm. a).

vo výskume. Analogicky nám vie napovedať k správaniu najmä fyzických osôb v rámci poukazovania, ochota podporovať organizácie tretieho sektora inými spôsobmi či už dobrovoľnícky alebo darom, kde spravidla prevažuje motivácia pomôcť "dobrej veci" a právnu úpravu títo jednotlivci nevnímajú vôbec alebo ju neberú pri tomto rozhodovaní do úvahy.[212] Na základe týchto skutočností máme za to, že zmeny v právnej úprave administratívneho zaťaženia na strane daňovníkov nie sú aktuálne potrebné, nakoľko by pravdepodobne aj tak nemali merateľný dopad na mieru asignácie alebo rozdelenie prostriedkov.

Otázka administratívnej záťaže sa však neprejavuje len v miere digitalizácie, ale aj v množstve povinností, ktoré si subjekt musí splniť. Tu by sme sa chceli opäť vrátiť k prijímateľom podielu z dane, ktorým zákon o dani z príjmov v § 50 ods. 5 a ods. 11 ZDP priamo vyslovuje povinnosť využiť asignované prostriedky na účely vymedzené v ods. 5. Avšak máme za to, že relevantné nie je len, ako sú prostriedky využité, ale aj možnosť verejnosti, ktorá o použití podielu zo svojej zaplatenej dane rozhoduje, kontrolovať, či táto činnosť bola reálna alebo len tvrdená. Toto má relevanciu aj popri existujúcej kontrole zo strany správcu dane keďže, vzhľadom na veľké množstvo subjektov, ktoré sú prijímateľmi, v roku 2025 dostalo prostriedky vyše 18 000 prijímateľov, je z kapacitných dôvodov pre centralizovanú správu náročné, ak nie takmer nemožné, kontrolovať dôsledne všetky subjekty, ktoré prostriedky obdržali. Prijímatelia majú priamo v zákone o dani z príjmov § 50 ods. 13 ZDP uloženú povinnosť, pokiaľ prijmú prostriedky vo výške viac než 3 320,- EUR, zverejniť špecifikáciu využitia asignovaných prostriedkov v obchodnom vestníku a taktiež organizácie v neziskovom sektore povinne vedú aspoň jednoduché účtovníctvo a aj zverejňujú účtovné závierky.[213]

Prítomnosť takýchto zverejňovacích povinností považujeme jednoznačne za pozitívum, avšak nepovažujeme ho za dostatočné. Je pravda, že obchodný vestník na svojom webovom sídle[214] je verejne prístupný a teda to nepredstavuje prekážku v prístupe k informáciám, avšak pre bežného občana, ktorý nepodniká alebo sa nepohybuje v prostredí, kde je sledovanie tohto vestníka bežnou praxou, je podľa nášho názoru pomerne nepravdepodobné že ho pravidelne navštevuje alebo vníma a rozhodne sa tam hľadať

[212] CHEN, Jing, Chengliang WANG a Yulong TANG. Knowledge Mapping of Volunteer Motivation: A Bibliometric Analysis and Cross-Cultural Comparative Study. In: *Frontiers in Psychology*. 2022, 13.DOI: 10.3389/fpsyg.2022.883150.

[213] Napr. Zákon č. 213/1997 Z.z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby§ 33 ods. 1

[214] Portál Obchodného vestníka SR: https://obchodnyvestnik.justice.gov.sk/

informácie o použití podielu z dane. Už samotný názov obchodného vestníka pre laickú verejnosť môže byť vnímaný ako znak toho, že tam informácie o neziskových organizáciách pravdepodobne uverejňované nebudú, keďže sa nezhodujú s jej predstavou obchodnej činnosti. Navrhovali by sme preto úpravu, pri vzniku povinnosti podľa § 50 ods. 13 v znení účinnom v čase písania práce, prípadne v budúcnosti s upravenou sumou v závislosti od vývoja cenovej situácie v Slovenskej republike, by dané organizácie z neziskového sektora, ako aj iní prijímatelia, povinnosť túto informáciu zverejniť aj na svojom webovom sídle ak ním disponujú, alebo na iných verejne prístupných komunikačných kanáloch, ktoré pri svojej činnosti bežne využívajú.

Ako sme už písali, v dnešnej dobe je digitálna prítomnosť už takmer samozrejmosťou a limit 3 320,- EUR vylučuje z tejto povinnosti drobné subjekty, u ktorých by mohla byť dôvodná obava, že by webovým sídlom nedisponovali. Pre prípad, že by takáto situácia však nastala navrhujeme alternatívne znenie, ktoré umožňuje využitie iných kanálov, ktoré na komunikáciu organizácie využívajú. Sledované je takouto formuláciou primárne naplnenie účelu normy a to čo najširšia dostupnosť informácie o využití zdrojov z asignácie pre širokú verejnosť, ktorá má záujem zistiť, na aké účely tieto financie boli vynaložené. Alternatívu sme pripustili aj preto, že napriek tomu, že zriadenie webového sídla je aktuálne za poplatok vo výške niekoľko desiatok eur ročne prístupné cez rôzne služby[215] aj osobám, ktoré nemajú znalosti z oblasti programovania a preto by malo byť pomerne jednoduché, by zriadenie nového webového sídla len za účelom zverejňovania tejto informácie nemuselo naplniť účel jej dostupnosti, pokiaľ sú priaznivci zvyknutí informácie o činnosti získavať iným spôsobom. Taktiež často vidíme aj práve pri organizáciách v treťom sektore, ktoré nevyužívajú webovú stránku v rámci svojej komunikácie jej nahrádzanie pomocou rôznych účtov na sociálnych médiách, ktoré dokážu z hľadiska sprostredkovania informácie verejnosti fungovať minimálne porovnateľne s webovým sídlom.

Napriek tejto možnosti je výnimka formulovaná tak, aby túto možnosť umožnila len prijímateľom, ktoré webovým sídlom nedisponujú, aby bol pokiaľ je to možné, zachovaný jednotný spôsob zverejňovania, vzhľadom na veľké množstvo aj menších a alternatívnych sociálnych médií, na ktorých by zverejnenie nemuselo naplniť účel normy a vytvorilo by to priestor na špekulatívne správanie vytváraním kanálov na málo známych médiách, kde by bolo ťažko dohľadateľné.

[215] Napr. Prostredníctvom služieb ako https://www.webnode.com/sk/ alebo https://www.websupport.sk/webstranka/ či iné obdobné služby

Zatiaľ sme sa venovali najmä formálnej stránke zverejňovania informácie, z hľadiska obsahovej stránky vnímame aktuálnu právnu úpravu ako dostatočnú. Zároveň by sme radi poukázali na fakt, že by išlo o doplnenie novej povinnosti za zachovania povinnosti uverejňovania aj v obchodnom vestníku, ktorý považujeme za podstatný najmä z hľadiska existencie jednotnej databázy, v ktorej sú tieto informácie prítomné napríklad práve pre kontrolu v užšom slova zmysle zo strany orgánov verejnej správy. Nemáme za to, že by takáto úprava bola nadmerne zaťažujúca, keďže obsah zverejňovanej informácie by mohol zostať totožný, bolo by pridané len jedno ďalšie miesto, kam je ho potrebné umiestniť a pri formulovaní ďalšieho povinného uverejnenia sme sa snažili dosiahnuť čo najširšiu formuláciu, ktorá je pri zachovaní sledovaného účelu možná. Taktiež by bolo možné zvážiť aj možnosť uverejniť odkaz na obchodný vestník na svojom webovom sídle, bez potreby uvádzať všetky údaje, ktoré obsahuje špecifikácie v ňom ako možné zníženie náročnosti.

Tu by sme ešte radi znova poukázali na fakt, že viaceré neziskové organizácie, najmä tie väčšie podobnú činnosť už vykonávajú aj vo vlastnom záujme, keďže sa snažia budovať vzťah s verejnosťou a získať týmto spôsobom ďalšie prostriedky na svoje fungovanie. Táto dobrovoľná prax však zo svojej podstaty pokrýva len organizácie, pre ktoré je komunikácia s verejnosťou prioritou a ktoré majú na to. Zákonná povinnosť by zabezpečila by štandardizáciu formy a obsahu zverejňovaných informácií a vytvorila by vynútiteľnú povinnosť aj pre organizácie, ktoré dobrovoľnú prax zatiaľ nezaviedli napriek dostatočným kapacitám.

Zároveň sa mediánová suma získaná asignáciou za obdobie sledované v analytickej časti pohybovala v rozpätí približne 1 400 - 1 600 EUR, čo znamená že pri hranici nastavenej na sumu vyše 3 000 EUR táto povinnosť veľmi pravdepodobne menšie organizácie nezasiahne a väčšie organizácie spravidla disponujú prostriedkami aj personálnou kapacitou na dodržiavanie takejto povinnosti.

3.2.3 Návrhy de lege ferenda v oblasti asignácie podielu z dane rodičom pri fyzickej osobe

Ďalej by sme sa radi venovali možnosti asignácie podielu z dane rodičom daňovníka fyzickej osoby, ktorá je novinkou pre zdaňovacie obdobie za rok 2025. Ako sme už spomínali v kapitole 1.2.1 túto zmenu považujeme za pomerne nesystematickú a protichodnú proti účelu a povahe inštitútu mechanizmu daňovej asignácie. Samozrejme ide o komplexnú problematiku presahujúcu odvetvie finančného práva, keďže úzko súvisí aj s právom sociálneho zabezpečenia, kde bol prítomný aj inštitút rodičovského dôchodku, ktorý

možnosť asignovať podiel z dane rodičom nahrádza. Analýza a návrhy iných možných riešení by mohli byť predmetom samostatnej práce, preto sa zameriame len na časť týkajúcu sa priamo daňovej asignácie.

Zákonodarca pri zavádzaní § 50aa odkazoval na čl. 39 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý výslovne zakotvuje možnosť financovania podpory rodičov buď zo sociálneho, alebo z daňového systému. Z hľadiska formálnej ústavnej konformity teda nemožno tvrdiť, že by zaradenie tohto mechanizmu do zákona o dani z príjmov bolo protiústavné. Naša kritika preto nesmeruje na ústavnoprávnu rovinu, ale na rovinu legislatívno-technickú a systémovú. Čl. 39 ods. 5 Ústavy vytvára priestor pre daňové riešenie, neurčuje však, že takéto riešenie musí byť zaradené do toho istého inštitútu, ktorý slúži na podporu verejnoprospešných činností tretieho sektora, pričom práve toto zaradenie považujeme za problematické. § 50 ZDP bol historicky budovaný ako nástroj občianskej participácie a filantropie, pričom jeho účelom bolo umožniť daňovníkom aktívne sa rozhodovať, ktoré verejnoprospešné aktivity podporia. Podpora vlastných rodičov, hoci spoločensky žiaduca a ústavne zakotvená, má odlišný charakter ide o vyjadrenie rodinnej solidarity, nie o filantropiu v pravom slova zmysle. Systematicky správnejším miestom by preto boli predpisy upravujúce právo sociálneho zabezpečenia, kde by takáto podpora mohla byť zaradená konzistentne s ostatnými nástrojmi zabezpečenia v starobe bez toho, aby narušala charakter asignačného mechanizmu."

Starobný dôchodok je podľa § 9 ods. 2 písm. a) ZDP príjmom oslobodeným od dane z príjmov a preto nie je možné jeho poberateľov zvýhodniť priamo a najčastejšie sa núka riešenie nepriamej podpory so zapojením ekonomicky činných potomkov poberateľa, čo môže vytvárať problémy napríklad pri zhoršených rodinných vzťahoch a je tým pádom neisté. Zastávame preto názor, že by takáto podpora mala byť skôr súčasťou systému sociálneho poistenia, alebo širšie v predpisoch upravujúcich právo sociálneho zabezpečenia, kde je jednoduchšie v súlade so zachovaním účelu inštitútov takúto pomoc určiť.

Detailný návrh legislatívneho riešenia presahuje rozsah tejto práce, keďže by si vyžadoval komplexnú analýzu systému sociálneho poistenia, ktorá nie je jej predmetom. Pre ilustráciu systémovej logiky návrhu však uvádzame aspoň jeho základné obrysy. Inšpiráciou môže byť samotný inštitút rodičovského dôchodku podľa § 66b zákona o sociálnom poistení pred jeho zrušením, ktorý bol vyplácaný ako jednorazová ročná dávka vo výške odvíjajúcej sa od dôchodkového poistenia potomka.

Obdobný mechanizmus by bolo možné zachovať v systéme sociálneho poistenia a jeho výšku naviazať na výšku zaplatenej dane z príjmov ekonomicky činného potomka, čím

by sa zachoval princíp dávky ako odplaty za spoločenskú hodnotu vychovania ekonomicky činného potomka, ktorú zákonodarca sledoval. Kľúčový rozdiel oproti aktuálnemu riešeniu by spočíval v tom, že by nešlo o dobrovoľné rozhodnutie daňovníka, ale o automaticky vznikajúci nárok pri splnení zákonných podmienok na strane rodiča, čo by eliminovalo neistotu plynúcu zo závislosti od vôle potomka a prípadne aj z napätých rodinných vzťahov. Takéto riešenie by zároveň nevytváralo tlak na systém daňovej asignácie, určenej na verejnoprospešné účely a zachovalo by jeho pôvodný charakter.

3.2.4 Návrhy de lege ferenda v oblasti asignácie právnickými osobami

Stále diskutovanou je aj téma asignácie právnickými osobami, hoci sme sa jej v časti kvantitatívnej analýzy priamo nevenovali, keďže za sledované obdobie neboli prijaté ani do účinnosti nevstúpili zmeny, ktoré by túto časť asignačného mechanizmu výraznejšie menili. Ide o tému, ktorá je periodicky otváraná a boli prítomné aj snahy dosiahnuť politickú iniciatívu na jej úpravu. Tiež pôvodný zámer - znížiť možnosť poukázania právnickými osobami až na výšku 0,5 % zo zaplatenej dane, nebol dodnes zavedený a napriek tomu, že Memorandum pretrhlo túto líniu v právnej úprave, stále ho možno považovať do určitej miery za otvorenú otázku, aj keď sa v poslednom období nepodarilo ju pretaviť do reálnej politickej iniciatívy, preto by sme sa jej radi venovali aj v rámci tejto práce.

Videli sme, že zavedenie povinnosti darovania prostriedkov vo výške 0,5 % podielu zaplatenej dane ako podmienky možnosti asignovania celej výšky 2 % malo za následok pokles množstva asignovaných prostriedkov. Účelom tejto právnej úpravy malo byť zamedzenie využívania daňovej asignácie ako prostriedku daňových únikov, keďže tento príjem je oslobodený od dane, avšak fakticky dosiahlo primárne zníženie objemu asignovaných prostriedkov rôznym prijímateľom a vzhľadom na to, že takmer 90 % právnických osôb sa rozhodlo možnosť kombinácie asignovania a darovania nevyužiť považujeme toto opatrenie za pomerne neadresné a vo výsledku primárne posilnilo štátny rozpočet.

Je dôležité spomenúť, že napriek tomu, že dane štandardne tvoria príjem štátneho rozpočtu a ide o ich legitímny účel, daňová asignácia predstavuje výnimku z tohto pravidla a odôvodňovať obmedzovanie možnosti poukázania podielu z dane len potrebou zvýšenia príjmov štátu v bežných podmienkach nepovažujeme za dostačujúce. Konsolidácia verejných financií by mohla predstavovať takúto výnimku avšak, ako sme písali v kapitole 2.2, ako vhodnejšia je spravidla vnímaná konsolidácia na strane výdavkov, nie príjmov a tu by išlo práve o opatrenie zvyšujúce príjem štátneho rozpočtu. Toto neznamená že by takéto

opatrenie bolo absolútne nevhodné, takáto vhodnosť by musela byť posúdená v kontexte ostatných prijímaných opatrení ako aj aktuálnej ekonomickej situácie.

Preto by sme si dovolili namiesto podmienenia darovania plnej sumy dovolili navrhnúť de lege ferenda odlišnú právnu úpravu, ktorá bude adresnejšie postihovať subjekty, ktoré mali záujem na zneužívaní asignácie na účely maximalizácie svojho zisku a zároveň nebude pôsobiť natoľko demotivačne pre zvyšných potenciálnych poukazovateľov. Realizácia kontrol a postihovanie zneužitia sankciami ako následné postihnutie už zrealizovaného protiprávneho konania predstavuje jeden zo spôsobov zabránenia takémuto správaniu, avšak preferovanejšie by bolo ukotvenie mechanizmov v čo najväčšej miere predchádzajúcim takémuto konaniu. Zákon o dani z príjmov obsahuje aj ďalšie opatrenia s cieľom zabrániť účelovým poukázaniam dane, napr. detailnejšie obmedzenia na použitie financií získaných z asignácie a to aj v prípade, že sú financie poskytnuté ďalšej osobe ako je častou praxou napríklad pri rôznych nadáciách.

Pokiaľ by sme sa však rozhodli pristúpiť k návrhu zrušenia podmienky darovania, považujeme za potrebné toto opatrenie nahradiť iným, adresnejším. Dôležité je poznamenať na tomto mieste jednu z limitácií vo východiskách tejto práce a tou je absencia výstupov venujúcim sa práve miere zneužívania daňovej asignácie v prostredí Slovenskej republiky. Z tohto dôvodu nemôžeme tvrdiť, že aktuálne opatrenia sú preukázateľne nedostatočné, ani že navrhované mechanizmy sú nevyhnutné. Návrhy preto nie sú určené ako reakcia na zdokumentovaný problém, ale ako preventívne nástroje, ktorých proporčnosť a nevyhnutnosť by bolo možné presnejšie posúdiť až na základe empirických dát o skutočnom výskyte zneužívania.

Pre účely práce však budeme vychádzať z predpokladu, že ide o správanie, ktoré do určitej miery prítomné alebo aspoň možné a pravdepodobné, keďže tendenciu maximalizovať zisky pri niektorých spoločnostiach vnímame pravidelne a preto považujeme tento problém za dostatočne relevantný na to, aby sme mu v tejto časti práce venovali priestor. Budeme však tento fakt zohľadňovať a to najmä v časti invazívnosti riešení, keďže pri absencii priamych podkladov, ktoré preukazujú vysokú mieru zneužívania nepovažujeme za vhodné vysoké administratívne zaťaženie alebo obmedzenie možnosti asignácie pre subjekty, ktoré mechanizmus poukázania podielu z dane využívajú v súlade s právom.

Takýto mechanizmus by mohol predstavovať napríklad zákaz poukázania podielu medzi prepojenými subjektami, príklady takýchto obmedzení nájdeme v rôznych predpisoch aj priamo daňové právo pozná napríklad pojem kontrolovanej spoločnosti, ktorá by mohla poslúžiť ako základ aj pre účely obmedzenia asignácie, išlo by však podľa nášho názoru o

pomerne drastické opatrenie, ktoré by predstavovalo neprimerane prísne obmedzenie aj pre daňovníkov, ktorý sú právnickými osobami, ktoré asignáciu využívajú v súlade so znením a účelom zákona. Na základe obdobného kritéria však je možné formulovať aj iné, menej invazívne opatrenia, ktoré by podľa nášho názoru vedeli dosiahnuť želaný účel. Prvou možnosťou je povinné vyhlásenie finančného, personálneho alebo iného vzťahu medzi poukazovateľom a prijímateľom správcovi dane. Potenciálne by táto povinnosť mohla byť limitovaná minimálnou výškou asignovanej sumy. Anonymita daňovníka ktorý poukazuje sa prejavuje najmä vo vzťahu k tretím subjektom, správca dane ju z podstaty svojej činnosti potrebuje poznať a preto ju vyhlásenie vzťahu neporuší, len pomôže určiť potenciálne zneužívanie.

Prirodzene nemôžeme predpokladať, že subjekty so zámerom obchádzať alebo porušovať zákon sa budú prihlasovať dobrovoľne. Možno očakávať, že sa budú snažiť prostredníctvom schém na utajenie väzieb medzi jednotlivými subjektami, avšak nenahlásenie vzťahu a získané informácie môžu pomôcť pri odhaľovaní a následnom preverovaní rizikových subjektov.

Pokiaľ by primárnou obavou bolo ukrátenie štátneho rozpočtu a financovanie činností, na podporu ktorých tento inštitút nie je určený, jedným z prvých riešení, ktoré sa ponúkne, je celkové zníženie možnosti asignácie právnickými osobami. Z porovnania so zahraničnými mechanizmami v kapitole 1.3 môžeme vidieť, že ide o unikát a tiež, že 2 % je pomerne vysoký podiel zo zaplatenej dane, ktorý je možné asignovať. Pri takomto riešení však vidíme problém v tom, že v podmienkach Slovenskej republiky systém takto funguje už dlhodobo a organizácie neziskového sektora týmto spôsobom financujú svoje fungovanie. Takáto zmena, hoci je tiež možná, by musela byť vopred naplánovaná aby umožnila organizáciám plynulý prechod na iné prostriedky financovania, čo je však v aktuálnej ekonomickej situácii komplikované najmä bez toho, že by štát bol schopný vytvoriť iné iniciatívy, ktoré by sumu, o ktorú sa znížila výška poukázanej sumy, reálne prerozdelili mimovládnym organizáciám na podporu ich činnosti napríklad prostredníctvom dotačnej schémy alebo obdobného spôsobu.

Ako zmiernenie problémov s prechodom by mohlo slúžiť postupné znižovanie podielu z dane, ktorý je možné asignovať, avšak vzhľadom na reakciu na snahu o takéto zmeny v minulosti, teraz ešte umocnenú Memorandom, ktoré výšku poukázaného podielu z dane výslovne určuje a je prejavom výsledku dialógu medzi zástupcami štátneho a neziskového sektora považujeme za pomerne pravdepodobné, že by takáto zmena vyvolala silnú reakciu verejnosti ako aj tretieho sektora. Toto samo o sebe nepredstavuje

nepriechodnú prekážku pri prijímaní predmetnej úpravy, avšak v záujme čo najlepšieho fungovania vzťahov medzi verejným a mimovládnym neziskovým sektorom, ho nepovažujeme za vhodné, pokiaľ je možné snažiť sa tento problém riešiť miernejšími prostriedkami a znižovanie asignovaného podielu ponechať ako riešenie ultima ratio.

Zaujímavejšie by mohlo byť trochu nuansovanejšie riešenie, ktoré by však mierne zvýšilo náročnosť kontroly a to vytvorenie rozpätia výšky podielu, ktorý môžu právnické osoby asignovať, avšak na odlišnom princípe ako darovanie prostriedkov na verejnoprospešné účely, ktoré považujeme za neefektívne. Ako základ na toto určenie napr. v rozpätí od 0,5 % až po aktuálne maximum 2 % by mohlo slúžiť napríklad posúdenie rizikovosti poukazovateľa, ktoré vie nadväzovať na vykazovaciu povinnosť právnických osôb o vzťahu medzi nimi a prijímajúcim subjektom a ďalšie podporné kritériá ako prítomnosť predchádzajúcich sankcií za podobné správanie alebo iné delikty na úseku daní, mieru transparentnosti vlastníckych štruktúr či úroveň indexu daňovej spoľahlivosti, ktorým finančná správa už v súčasnosti disponuje[216].

Je potrebné spomenúť že index daňovej spoľahlivosti bol primárne navrhnutý na hodnotenie miery plnenia daňových povinností daňovníka vo všeobecnosti, nie špecificky na posudzovanie rizika zneužívania mechanizmu asignácie. Zastávame však názor, že korelácia medzi celkovým daňovým správaním subjektu a pravdepodobnosťou účelového zneužívania asignácie je dostatočne silná na to, aby index slúžil ako jeden z viacerých podkladových faktorov hodnotenia rizikovosti.

Navrhovaný mechanizmus viazania výšky asignácie na mieru „rizikovosti“ daňovníka so sebou prináša prirodzene aj určité riziká. V prvom rade ide o oslabenie právnej istoty, keďže daňovníci by nemuseli vedieť vopred spoľahlivo predvídať, akú časť dane budú oprávnení poukázať, najmä ak by kritériá neboli dostatočne transparentné. S tým súvisí aj riziko rozšírenia diskrečnej právomoci správcu dane a potenciálne otázky rovnosti zaobchádzania. Zároveň by zavedenie takéhoto systému znamenalo zvýšenie administratívnej náročnosti tak na strane štátu, ako aj daňovníkov, čo môže byť neprimerané vzhľadom na nejasnú mieru existujúceho problému. Rovnako nemožno opomenúť možný demotivačný efekt pre právnické osoby, ktoré by v dôsledku neprehľadnosti alebo vnímania systému ako sankčného mohli od asignácie upustiť, čo by negatívne ovplyvnilo objem poukazovaných prostriedkov.

[216] Finančná správa SR – Index daňovej spoľahlivosti
Dostupné na: https://www.financnasprava.sk/sk/podnikatelia/dane/index-danovej-spolahlivosti

Bolo by potrebné transparentné a jednoznačné nastavenie kritérií, prípadne aj určitá stabilizácia systému ako napríklad prehodnocovanie hodnotenia len raz za päť rokov, alebo iné dlhšie časové obdobie, ktoré by tieto riziká boli schopné zmierniť avšak nie úplne odstrániť. Najmä pridanie ďalšej administratívy daňovému úradu je niečím, čo nevyhnutne bude prítomné pri zavádzaní ďalšej kontroly, to by mohlo byť zľahčené čo najväčšou automatizáciou systému a nastavením limitu výšky základu dane, od ktorej by sa tento systém uplatňoval, keďže pri menších subjektoch je spoločenská škodlivosť protiprávneho správania výrazne nižšia ako pri veľkých obchodných spoločnostiach.

Zámerne sme predstavili širšie spektrum možných opatrení, aby sme poukázali na fakt, že existujú rôzne možnosti od menej invazívnych až po drsnejšie zásahy do mechanizmu poukazovania právnických osôb a samozrejme závisí hlavne od zákonodarcu, ktoré faktory prevážia pokiaľ by došlo k úprave tohto mechanizmu v legislatívnom procese. Vzhľadom na absenciu zdrojov dokladujúcich vysokú intenzitu zneužívania inštitútu, prítomnosť ďalších opatrení sledujúcich rovnaký účel a stabilnú prítomnosť možnosti poukázania podielu z dane právnickými osobami v našom právnom poriadku už od zavedenia asignačného mechanizmu, nevidíme v súčasnosti dôvod na zavádzanie opatrení, ktoré by významným spôsobom zasahovali do aktuálneho fungovania mechanizmu. Pri tomto úsudku zohľadňujeme tiež Memorandum z roku 2015, ktoré bolo dvojstrannou dohodou a výrazný odklon od dojednaných podmienok bez komunikácie s predstaviteľmi mimovládneho sektora by nebolo vhodným riešením s ohľadom na zachovanie čo najpozitívnejšieho vzťahu oboch sektorov.

Na tomto základe by sme ako riešenie navrhovali kombináciu predstavených riešení, a to zavedenie systému hodnotenia rizikovosti veľkých poukazovateľov, veľkých aby sa predišlo nadmernému zaťaženiu daňových úradov a zároveň čo najväčšie zapojenie už existujúcich systémov, akým je napríklad systém daňovej spoľahlivosti. Už len využívanie tohto indexu aj pri kontrole poukazovania asignovaných prostriedkov by dokázalo podľa nášho názoru spoľahlivejšie identifikovať rizikové subjekty a odstránilo významnú časť obáv súvisiacich s potenciálnym zneužívaním daňovej asignácie. Prepojenie tohto hodnotenia s ďalšími opatreniami ako nastavenie rozpätia percentuálnych súm, ktoré je možné poukázať považujeme za potenciálne nadstavbové opatrenie, pokiaľ by zákonodarca usúdil, že ochrana štátneho rozpočtu je vyššou hodnotou, ktorú chcú intenzívnejšie chrániť, alebo pokiaľ by sa preukázala vyššia miera zneužívania asignácie v aktuálnom alebo novom systéme, odôvodňujúca intenzívnejší zásah do autonómneho rozhodovania súkromných subjektov.

Pokiaľ by dáta v budúcnosti preukázali relevantný rozsah zneužívania, navrhované mechanizmy a to najmä povinné vyhlásenie vzťahu medzi poukazovateľom a prijímateľom a využitie indexu daňovej spoľahlivosti, by podľa nášho názoru predstavovali primerané a adresné riešenie. V opačnom prípade, teda pokiaľ by sa zneužívanie nepreukázalo v relevantnej miere, prikláňame sa k záveru, že výraznejší zásah do aktuálneho mechanizmu nie je opodstatnený a postačuje zachovanie existujúcich preventívnych opatrení.

3.2.5 Perspektíva ďalšieho vývoja legislatívnej úpravy mechanizmu poukázania podielu z dane na osobitné účely

V nadväznosti na uvedené skutočnosti a predstavené návrhy považujeme za vhodné stručne sa vyjadriť aj k perspektíve ďalšieho vývoja inštitútu daňovej asignácie. Na základe zistení prezentovaných v analytickej časti, ako aj s prihliadnutím na charakter tohto mechanizmu sa javí ako pravdepodobné, že ani do budúcnosti nedôjde k jeho zásadnej transformácii, pokiaľ nenastanú výraznejšie spoločenské alebo ekonomické zmeny, ktoré by si takýto zásah vyžadovali. Skôr možno očakávať pokračovanie doterajšieho trendu, teda zachovanie relatívnej stability systému pri súčasnom prijímaní čiastkových úprav reagujúcich na identifikované nedostatky alebo nové výzvy.

Na základe uvedeného sa preto prikláňame k záveru, že v súčasnosti nie je dôvod na prijímanie zásadných zásahov do fungovania asignačného mechanizmu. Práve táto relatívna stabilita však otvára otázku, akým smerom by sa mohol tento inštitút vyvíjať do budúcnosti. Za kľúčové oblasti ďalšieho vývoja možno podľa nás považovať najmä postupné posilňovanie transparentnosti a dostupnosti informácií o využívaní asignovaných prostriedkov, ako aj efektívnejšie využívanie existujúcich nástrojov verejnej správy, vrátane digitalizačných procesov. Rovnako možno predpokladať, že pozornosť zákonodarcu sa bude aj naďalej sústreďovať na hľadanie rovnováhy medzi zachovaním autonómie poukazovateľov a potrebou predchádzať potenciálnemu zneužívaniu tohto mechanizmu

Zároveň však nemožno úplne vylúčiť, že v dlhodobejšom horizonte sa opätovne otvorí otázka rozsahu asignácie, najmä vo vzťahu k novozavedenej možnosti poukazovania rodičom, poukazovania právnickými osobami alebo k jej prepojeniu s inými nástrojmi verejných politík. V takom prípade bude podľa nášho názoru nevyhnutné, aby prípadné legislatívne zásahy rešpektovali základný účel tohto inštitútu, ktorým je umožniť daňovníkom podieľať sa na podpore verejnoprospešných aktivít prostredníctvom vlastného rozhodnutia. Perspektívu ďalšieho vývoja preto vnímame predovšetkým v rovine postupnej adaptácie existujúceho systému, nie jeho zásadnej premeny.

Záver

V diplomovej práci sme mohli vidieť, že mechanizmus daňovej asignácie prešiel za 25 rokov svojej existencie v našom právnom poriadku mnohými zmenami. Menil sa okruh osôb, ktoré mohli podiel z dane poukazovať aj prijímať, boli pridávané rôzne obmedzenia a komplexné administratívne procesy, ktoré za toto obdobie formovali tento mechanizmus do podoby, v ktorej ho poznáme dnes. Motívy týchto zmien boli najrôznejšie, od zlepšovania efektivity, cez boj proti, hoci aj potenciálnemu, zneužívaniu či jednoducho šetrenie v čase zhoršenej hospodárskej situácie.

Komparácia s Maďarskom a Českou republikou ukázala, že hoci možnosť asignácie nie je unikátnou myšlienkou a mnohé z nám blízkych krajín ju zaviedli, alebo sa minimálne o takú možnosť vážne snažili. Slovenský model však obsahuje jedno špecifikum a tým je zahrnutie právnických osôb ako poukazovateľov, čo predstavuje presun pomerne veľkých súm, v porovnaní s asignáciou výhradne fyzickými osobami. Maďarský model ponúka inšpiráciu v otázke narábania s neasignovanými prostriedkami, česká skúsenosť ukazuje, že sú k dispozícii aj odlišné možnosti podpory neziskového sektora od štátu a prezentuje nové argumenty.

V úvode práce sme formulovali tri hypotézy, ktoré sme sa v práci snažili overiť. V závere práce by sme sa chceli k nim radi vrátili a zhrnúť to, čo sme opisovali aj v texte práce, teda výsledok výskumu, ktorému sme sa venovali a získané zistenia.

Hypotéza č. 1. Znela *„Novelizácie ustanovení o poukázaní podielu z dane podľa Zákona o dani z príjmov mali merateľný dopad na výšku sumy poukazovanej neziskovým organizáciám.“* Túto sme overovali primárne v tretej kapitole a významnejšie sa nepotvrdila. Naopak videli sme pomerne výraznú stabilitu asignačného mechanizmu, ktorá okrem prechodných procesných zmien v čase pandemickej situácie, nereagovala na prítomné legislatívne zmeny štatisticky významným spôsobom. Poukázanie podielu z dane je dobre známym inštitútom, ktorý je v našich podmienkach prítomný už dlho a asignujúce aj prijímajúce subjekty si na jeho využívanie zvykli a pri absencii výrazných zmien ho pravdepodobne budú aj naďalej využívať približne v rovnakej miere ako doteraz.

Tento fakt nám čiastočne napovedá aj pri otázke overenia hypotézy č. 2 a teda že *„Poukázanie podielu z dane, tak ako je nastavené v podmienkach Slovenskej republiky, predstavuje ťažko nahraditeľný zdroj financovania pre neziskový sektor.“* Aj z analytickej časti, kedy sme videli veľké a stále rastúce množstvo organizácií, ktoré prostredníctvom prostriedkov daňovej asignácie financujú svoje fungovanie a mediánovú poukázanú sumu

v rozmedzí približne 1 400,- až 1 600,- EUR, ktorá pri menších organizáciách nepredstavuje zanedbateľnú sumu, nám indikujú že ide o podstatný zdroj financovania organizácií tretieho sektora.

Takisto pri analýze prostriedkov financovania mimovládnych organizácií všeobecnejšie sme mali príležitosť vidieť unikátne postavenie poukazovania podielu z dane medzi ostatnými limitovanými možnosťami, ktoré tieto subjekty majú. Relatívne nízka bariéra podpory a jej získania aj pre prijímateľa aj pre daňovníka je špecifikom asignácie, ktoré ju robí špeciálne atraktívnou aj pre menšie subjekty. Najmä fyzické osoby sa rozhodujú viac prostredníctvom osobnej náklonnosti k subjektom, ktorých činnosť vidia vo svojom okolí.

Kontroverznejšou otázkou pri asignácii v jej aktuálnom nastavení je možnosť poukazovania právnickými osobami, podľa nášho názoru sa nepreukázalo výrazné riziko potenciálnych daňových únikov neoprávneným využívaním poukazovania svojím spriazneným subjektom najmä za prítomnosti preventívnych opatrení v aktuálnej právnej úprave. Preto takéto nastavenie inštitútu poukázania podielu z dane nepovažujeme za problematické. Ďalším diskutovaným aspektom je najnovšia novelizácia zákona, kedy sa pridaním § 50aa pridala možnosť poukázať podiel z dane aj rodičom daňovníka, fyzickej osoby. Túto, hoci považujeme za nesystematickú, nevnímame ako priame ohrozenie možnosti asignácie vzhľadom na to, že ide o kumulatívnu možnosť poukázania a napriek počiatočnej zmätočnej komunikácii od zákonodarcu aktuálne existuje aj pre laickú verejnosť dostatok zdrojov, kedy môžu zistiť, ako reálne poukazovanie pri tejto úprave funguje. Stále však treba zohľadniť fakt, že ide len o predpoklad, ktorý v čase písania práce nie je možné potvrdiť ani vyvrátiť, keďže nemáme ani prvotné dáta o asignovaných sumách po zavedení tejto možnosti a tým menej možnosť dlhodobejšie sledovať trendy, ktoré budú túto zmenu nasledovať.

Na základe týchto zistení možno hypotézu č. 2 považovať za potvrdenú, daňová asignácia predstavuje pre neziskový sektor zdroj financovania, ktorý sa z hľadiska kombinácie dostupnosti, flexibility využitia prostriedkov a šírky okruhu potenciálnych prijímateľov v súčasných podmienkach len ťažko nahrádza iným existujúcim mechanizmom Overenie hypotézy č. 3: *„Novelizácie ustanovení o poukázaní podielu z dane podľa Zákona o dani z príjmov sú potrebným opatrením na zvýšenie transparentnosti a predchádzanie zneužívaniu tohto zdroja financovania.“* bolo limitované dostupnosťou dát ohľadom zneužívania samotného mechanizmu. Môžeme však skonštatovať, že napriek tomu, že nebolo možné preukázať výraznú potrebu konkrétnych novelizácií, ktoré by k takémuto

cieľu mali smerovať, prijaté zmeny, najmä v oblasti digitalizácie dosiahli cieľ väčšej transparentnosti procesov v oblasti asignácie. Taktiež tieto zmeny môžu predchádzať zneužívaniu inštitútu asignácie avšak spôsob zvolený zákonodarcom považujeme za neprimerane prísny a neadresný, čo sa prejavilo v čase prijatia výrazným poklesom právnických osôb, ktoré asignujú celý objem, ktorý majú možnosť poukázať za podmienky darovania prostriedkov na verejnoprospešné účely.

Toto sme preto následne reflektovali aj v našich návrhoch na budúcu právnu úpravu, ktoré mali za cieľ rozšírením formy sprístupňovania údajov zvýšiť dostupnosť informácií o využití poukazovaných prostriedkov aj laickej verejnosti. A následne prísnejšou kontrolou vzťahu poukazujúcich subjektov a prijímateľov a daňového správania poukazujúcej právnickej osoby umožniť efektívnejšiu kontrolu zo strany správcu dane a adresné zamedzenie obchádzaniu platenia dane v celej výške, ktorá štátu náleží, bez toho, aby pôsobili demotivačne pre spoločnosti konajúce v súlade so zákonom.

V práci sme otvorili viacero tém, ktoré majú potenciál byť ďalej skúmané či už právnymi smermi, ide napríklad o otázku zaradenia poukázania podielu z dane rodičom daňovníka fyzickej osoby do systému daňového práva, alebo viac sociologicky zamerané otázky, ktoré však majú dopad aj na právne predpisy, ktoré na ľudské správanie musia reagovať. Ide napríklad o motiváciu osôb, ktoré poukazujú prostriedky z dane z príjmov či už ide o fyzické osoby alebo právnické osoby, čo môže vypovedať viac o potrebe a efektivite či prípadnej neefektivite ďalších zmien v právnej úprave asignačného mechanizmu, aby sa predišlo zmenám v už aj tak dynamickom odvetví práva, ktoré nie sú potrebné, alebo v praxi nedosiahnu želaný účinok.

Daňová asignácia nie je len technickým daňovým inštitútom, ale odrazom hodnoty, ktorú spoločnosť prikladá aktívnej občianskej participácii. Výsledky analýzy túto hodnotu potvrdzujú, mechanizmus si napriek mnohým zmenám zachoval svoju spoločenskú relevanciu a občania aj spoločnosti ho naďalej využívajú ako spôsob, ako sa podieľať na smerovaní časti verejných prostriedkov. Jeho budúcnosť bude závisieť od toho, či zákonodarca dokáže udržať rovnováhu medzi legitímnou potrebou transparentnosti a ochranou priestoru, ktorý tento inštitút občianskej spoločnosti poskytuje.

Zoznam použitej literatúry

Monografie

BABČÁK, Vladimír. *Daňové právo na Slovensku a v EÚ*. Bratislava: Epos, 2019. ISBN 978-80-562-0247-0.

BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, Alžbeta, et al. *Dobrovoľníctvo na Slovensku – výskumné reflexie*. Bratislava: Iuventa, 2012. ISBN 978-80-8072-119-0.

BUJŇÁKOVÁ, Mária, et al. *Dane a ich právna úprava v Slovenskej republike v kontexte daňovej politiky EÚ*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2015. ISBN 978-80-8152-246-8.

HANSUM, Romy. Why organizations leave money on the table: explaining non-demand for EU funds. In: Regional & Federal Studies. 2026, roč. 36, č. 2, [cit. 28.04.2026]. ISSN 1359-7566. Dostupné na: https://doi.org/10.1080/13597566.2025.2485052

HORNIAČEK, Peter a Viera MEZEIOVÁ. *Zákon o dani z príjmov: praktický komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-8168-610-8.

JÁNOŠÍKOVÁ, Petra, Petr, MRKÝVKA, et al. *Finanční a daňové právo 2. aktualizované a doplněné vydání*, Plzeň: Aleš Čenek, 2016. ISBN 978-80-7380-639-2.

KAČALJAK, Matej. *Daňové právo*. Banská Bystrica: Belianum, 2022. ISBN 978-80-557-2003-6.

MURRAY SVIDROŇOVÁ, Mária, Nikoleta JAKUŠ MUTHOVÁ a Michaela ĎURDÍKOVÁ. *Zdroje financovania mimovládnych neziskových organizácií – možnosti v Slovenskej republike* [online]. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2023. ISBN 978-80-557-2062-3. Dostupné na: https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/2023/ZDROJE-FINANCOVANIA-MIMOVLADNYCH-ORGANIZACII-V-SLOVENSKEJ-REPUBLIKE_B5.pdf

POLAČKOVÁ, Zuzana. *Kontext a výzvy sociálneho podnikania na Slovensku* [online]. Bratislava: Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, 2020 [cit.05.05.2026]. Dostupné na: https://socialnaekonomika.gov.sk/wp-content/uploads/2022/09/Rocna-suhrnna-sprava-o-rozvoji-SE-v-SR-2019-Kontext-a-vyzvy-socialneho-podnikania-na-Slovensku.pdf

ŠIŇANSKÁ, Katarína. *Marketing a fundraising mimovládnych neziskových organizácií*. Košice: ŠafárikPress, 2020. ISBN 978-80-8152-957-3. [online]. 2007 [cit. 05.05.2026]. Dostupné na: https://unibook.upjs.sk/img/cms/2020/ff/marketing-fundraising-mimovladnych-neziskovych-organizacii.pdf

ZIETLOW, John, et al. *Financial Management for Nonprofit Organizations: Policies and Practices.* 3rd ed. Hoboken: John Wiley & Sons, 2018. ISBN 978-1-119-38256-0.

Právne predpisy

Ústava č. č. 460/1992 Zb.

Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov.

Zákon č. 406/2011 Z.z. o dobrovoľníctve.

Zákon č. 366/1999 Z.z. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 466/2000 ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 366/1999 Z. z. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 561/2001, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 366/1999 Z. z. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 659/2004 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 534/2005 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 688/2006 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 621/2007 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a o zmene zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 504/2009 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 548/2010 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Zákon č. 253/2015 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Zákon č. 301/2019 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 416/2020 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Zákon č. 310/2021 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii) v znení zákona č. 221/2019 Z. z. a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Zákon 278/2024 Z.z. ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti s ďalším zlepšovaním stavu verejných financií.

Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení.

Zákon č. 200/2025 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 359/2015 Z. z. o automatickej výmene informácií o finančných účtoch na účely správy daní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Zákon č. 67/2020 Z.z. o niektorých mimoriadnych opatreniach vo finančnej oblasti v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19.

Zákon č. 233/1997 Z.z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby.

Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník.

Zákon č. 112/2018 Z.z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 530/2023 Z.z. ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšením stavu verejných financií.

Zákon č. 261/2025 Z.z. ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti s konsolidáciou verejných financií.

Zákon č. 272/2015 Z.z. o registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 39/1993 Zb. o odmenách a náhradách notárov, príloha č. 1: Sadzobník na výpočet odmeny notára za notársku činnosť.

Deklarácia o spolupráci medzi Ministerstvom financií Slovenskej republiky a mimovládnymi organizáciami [online]. Bratislava 2013 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/rada_vlady_pre_mno/rokovania/2013/3_rokovanie/deklaracie/Deklaracia-MF_2013.pdf

Memorandum Ministerstva financií a mimovládnych organizácií o stabilite a transparentnosti daňového financovania mimovládnych organizácií [online]. Bratislava, 5. mája 2015 [cit. 25.04.2026]. Dostupné na: https://www.cpf.sk/files/files/Memo.pdf

Dôvodová správa k Zákonu č. 301/2019 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov [online]. Bratislava, 2019 [cit. 25.04.2026]. Dostupné na: https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=467431

Dôvodová správa k zákonu č. 310/2021 Z.z, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii) v znení zákona č. 221/2019 Z. z. a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony [online]. Bratislava, 2021 [cit. 25.04.2026]. Dostupné na: https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=553789

Dôvodová správa k zákonu č. 504/2009, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov [online]. Bratislava: Ministerstvo financií SR, 2009 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=2978

Oficiálne dokumenty a strategické materiály

Koncepcia rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku na roky 2022 – 2030 [online]. Bratislava: 2021 [cit. 2026-04-24]. Dostupné na: https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/2022/kros_2022_2030/KROS%202022-2030.pdf

Analýza socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti. Bratislava: Ministerstvo vnútra SR, 2019.

Detailed survey of the current legislative regulation in the Slovak Republic, related to an option of co-operation between nongovernmental organisations and State and self administration [online]. Bratislava, 1999 [cit. 24.04.2026]. Dostupné na: https://www.icnl.org/research/library/slovakia_survey2/

Strategy for Cooperation Between Public Administration and Nongovernmental Non-profit Organisations 2021-2030 [online]. Praha: 2021 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/Strategy_NGO_ENG_fin.pdf

HAGARA, Eduard, Štefan KIŠŠ a Ľudovít ÓDOR. *Rozpočet 2.0: Ako posunúť Slovensko do prvej ligy vo verejných financiách.* Bratislava: Národná banka Slovenska, 2020. Príležitostná štúdia č. 2/2020. Príloha č. 1: Spätné zrkadlo.

MURRAY SVIDROŇOVÁ, Mária a Nikoleta JAKUŠ MUTHOVÁ. *Analýza zdrojov financovania mimovládnych neziskových organizácií v Slovenskej republike*. Bratislava: Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, 2018.

Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 11/2025 zo 17. decembra 2025 vo veci vyslovenia nesúladu zákona č. 109/2025 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Sněmovní tisk 1194/0: Návrh zákona o určení části výnosů daně z příjmu fyzických osob pro dobročinné účely (zákon o asignacích) – důvodová zpráva [online]. Praha: 3. volební období, 1998–2002 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=1194&CT1=0

Články

ABDALLAH, Mohamad A. a Joumana A. YOUNIS. Rethinking Funding Nonprofit Organizations Through Crowdfunding: The Use of Financial Technology. In*: Asian Business Research* [online]. 2023, 8(2), [cit. 28.04.2026]. Dostupné na: http://journal.julypress.com/index.php/abr/article/view/1365

BASNUKAEV, Musa Shamsudinovich, et al. Mechanism of Tax System Elements Interaction [online]. In: *The European Proceedings of Social and Behavioural Sciences: SCTMG 2020 International Scientific Conference Social and Cultural Transformations in the Context of Modern Globalism*. London: European Publisher, 2020 [cit. 2026-04-26], s. 150-157. ISSN 2357-1330. Dostupné na: https://doi.org/10.15405/epsbs.2020.10.05.20

BLOODGOOD, Elizabeth a Joannie TREMBLAY-BOIRE. Does government funding depoliticize non-governmental organizations? Examining evidence from Europe. In: *European Political Science Review*. 2017, 9(3),[cit. 28.04.2026]. ISSN 1755-7739. S. 417 Dostupné na: https://doi.org/10.1017/S1755773915000430

BRNOVÁ, M. *Zrážková daň z príjmov*. In Daňový a účtovný poradca podnikateľa. [online]. 2008, [cit. 24.04.2026]. Dostupné na https://www.epi.sk/odborny-clanok/Zrazkova-dan-z-prijmov.htm

CHEN, Jing, Chengliang WANG a Yulong TANG. Knowledge Mapping of Volunteer Motivation: A Bibliometric Analysis and Cross-Cultural Comparative Study. In: *Frontiers in Psychology*. 2022, 13. DOI: 10.3389/fpsyg.2022.883150.

DEMEŠ, Pavol. Nové výzvy pred slovenským tretím sektorom. In: *Desať rokov v Únii: Slovenská a česká cesta*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2014. ISBN 978-80-89345-47-2.

GERENCSÉR, Balázs a Judit OPRICS. *Good Practices of a nonprofit sector development organization for Promoting Percentage designation in Hungary: CASE STUDY*. Budapest: NIOK Foundation, 2016.

GREEN, Andrew a Ann MATTHIAS. Where do NGOs fit in? Developing a policy framework for the health sector. In: *Development in Practice*. 1995, 5 (4), s. 313-323. ISSN 0961-4524.

JANG, Hee Soun a Richard C. FEIOCK. *Public versus Private Funding of Nonprofit Organizations: Implications for Collaboration. Public Performance & Management Review* [online]. 2007, 31(2), 174-190 [cit. 05.05.2026]. Dostupné na: https://doi.org/10.2753/PMR1530-9576310202

KANDRIČÁK, Jakub a Zuzana MÚČKA. *Konsolidačný balíček utlmí ekonomiku nadlho* [online]. Bratislava: Rada pre rozpočtovú zodpovednosť, 2025 [cit. 29.04.2026]. Dostupné na: https://www.rrz.sk/konsolidacny-balicek-utlmi-ekonomiku-nadlho/

KAMANOVÁ, Jana. Registrovaný sociálny podnik ako jedna z foriem zamestnávania ľudí so zdravotným znevýhodnením. In*: Prohuman: vedecko-odborný časopis* [online]. 2019, 13. máj [cit. 28.04.2026]. ISSN 1338-1415. Dostupné na: https://www.prohuman.sk/socialna-praca/registrovany-socialny-podnik-ako-jedna-z-foriem-zamestnavania-ludi-so-zdravotnym-znevyhodnenim

KAMOĎA, Ján. Ekonomické problémy pri vzniku a formovaní neziskových organizácií. In: *Humanum – Międzynarodowe Studia Społeczno-Humanistyczne*. 2008, 1. s. 146 ISSN 1898-8431.

KICOVÁ, Anna, *Daňová spravodlivosť ako princíp zdaňovania*. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Právnická fakulta [online] [cit. 26.04.2026]. s. 4. Dostupné na: https://www.researchgate.net/profile/Anna-Vartasova/publication/333002504_Danova_spravodlivost_ako_princip_zdanovania/links/5cd5aaf792851c4eab92ef77/Danova-spravodlivost-ako-princip-zdanovania.pdf

KING, Daniel. Becoming business-like: governing the nonprofit professional. In: *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* [online]. 2017, 46(2), [cit. 29.04.2026]. ISSN 0899-7640. Dostupné na: https://doi.org/10.1177/0899764016663321

KUVÍKOVÁ, Helena a Gabriela DANIEL. Diverzifikácia finančných zdrojov v neziskových organizáciách. In: *E a M: Ekonomie a Management. 2009*, 12(1). ISSN 1212-3609.

LAIFEROVÁ, Eva a Ľudmila MISTRÍKOVÁ, in: *Dvadsaťpäť rokov sociologickej rozmanitosti: Siedme slovensko-české sociologické dni. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2016. ISBN 978-80-223-4146-2.

OTAVOVÁ, Milena, Veronika SOLILOVÁ a Miloš GRÁSGRUBER. Would be appropriate to introduce a tax assignation in the Czech Republic? *In: Economics and Sociology* [online]. 2019, 12(2), [cit. 25.04.2026]. ISSN 2071-789X. Dostupné na: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567114003724

PAARLBERG, Laurie E. a Samantha ZUHLKE. Revisiting the Theory of Government Failure in the Face of Heterogeneous Demands. In*: Perspectives on Public Management and Governance*. 2019, vol. 2, no. 2, s. 103–124. ISSN 2398-4910. Dostupné na: https://doi.org/10.1093/ppmgov/gvz002

SCHMIDT, Joanna. Nature of NGO Volunteers' and Employees' Motivation. Implications and Recommendations for Managerial Staff. In: *Problemy Zarządzania* [online]. 2016, 14(3(61)), s. 45-69 [cit. 29.04.2026]. ISSN 1644-9584. Dostupné na: https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=717260

SEBESTÉNY, István. Country Report: The Introduction of the 1% System. Development of "Activating" in Hungary. *In: Assessment of the Impact of the Percentage Tax Designations: Past, Present, Future.* Viedeň: ERSTE Foundation a Centrum pre filantropiu n.o., 2016. ISBN 963-219-323-5.

SEBESTÉNY, István. The "second" 1% to Church, the National Civil Fund and the National Cooperation Fund. *In: Assessment of the Impact of the Percentage Tax Designations: Past, Present, Future*. Viedeň: ERSTE Foundation a Centrum pre filantropiu n.o., 2016. ISBN 963-219-323-5.

STREČANSKÝ, Boris, et al. Mimovládne neziskové organizácie a dobrovoľníctvo. In: *Slovensko 2005: Súhrnná správa o stave spoločnosti*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2006, ISBN 80-88935-87-3.

STÖTZER, Sandra a Katharina KALTENBRUNNER. In-kind donations – peculiarities and challenges of product philanthropy. *International Review on Public and Nonprofit Marketing* [online]. 2024, 21(2), [cit. 05.05.2026]. Dostupné na: https://doi.org/10.1007/s12208-023-00388-0

SVIDROŇOVÁ, Mária. *Financovanie súkromných neziskových organizácií z verejných a iných zdrojov* [online]. [2011] [cit. 05.05.2026]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/254013834_Financovanie_sukromnych_neziskovych_organizacii_z_verejnych_a_inych_zdrojov

SVIDROŇOVÁ, Mária. *Tax laws affecting the sustainability of NGOs in Slovakia*, Banská Bystrica, Univerzita Matej Bela 2014.

MURRAY SVIDROŇOVÁ, Mária. Význam a opodstatnenosť existencie súkromných neziskových organizácií. In: *Slovenská štatistika a demografia*. Banská bystrica 2013, 23 s. 3-17. ISSN 1335-1303.

SZABADOS, György, et al. *The subsidy system of the National Cooperation* Fund (Nemzeti Együttműködési Alap) and its predecessor - focussing on sports civic organizations. Acta Medicinae et Sociologica [online]. 2024, 15(38), [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://doi.org/10.19055/ams.2024.05/28/7

TÖRÖK, Marianna. What is a "percentage tax designation mechanism"?. *In: Assessment of the Impact of the Percentage Tax Designations: Past, Present, Future*. ERSTE Foundation a Centrum pre filantropiu n.o. Viedeň, 2016. ISBN 963-219-323-5.

VACEKOVÁ, Gabriela. Problémy viaczdrojového financovania mimovládnych organizácií. *Ekonomika a spoločnosť*. 2009, 10(1).

VACEKOVÁ, Gabriela a Mária SVIDROŇOVÁ. Benefits and Risks of Self-Financing of NGOs – Empirical Evidence from the Czech Republic, Slovakia and Austria. In*: E+M Ekonomie a Management* [online]. 2014, 17(2), [cit. 28.04.2026]. Dostupné na: https://doi.org/10.15240/tul/001/2014-2-009

VANKOVÁ, L. *Daň vyberaná zrážkou 2. časť.* [online]. 2018, [cit. 24.04.2026]. Dostupné na: https://www.dauc.sk/clanky/1002/dan-vyberana-zrazkou-2-cast

VRŠKOVÁ, Jana. Dotácie zo štátneho rozpočtu, z rozpočtov obcí a VÚC [online]. In: *VSSR.sk: portál pre verejnú správu*. Žilina: Poradca podnikateľa, 2021, 29. jún [cit. 28.04:2026]. ISSN 1338-0338. Dostupné na: https://www.vssr.sk/odborny-clanok/1-dotacie-zo-statneho-rozpoctu-z-rozpoctov-obci-a-vuc-3.htm

WANIAK-MICHALAK, Halina, Ivana PERICA a Šviesa LEITONIENĖ. From NGOs' accountability to social trust. The evidence from CEE countries. In: *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości.* 2020, 109(165). [online]. [cit. 29.04.2026]. ISSN 1641-4381.

WANIAK-MICHALAK, Halina a Ewelina ZARZYCKA. Financial And Non-financial Factors Motivating Individual Donors To Support Public Benefit Organizations. In: *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe* [online]. 2015, 18(1), 131-152 [cit. 29.04.2026]. s. 141 Dostupné na: https://doi.org/10.1515/cer-2015-0008

ZÁSADOVÁ, Eliška a Petra GEĽATKOVÁ. Občianska angažovanosť študentov. In: *Mladá veda* [online]. 2023, 11(5), [cit. 29.04.2026]. ISSN 1339-3189. Dostupné na: https://www.mladaveda.sk/casopis/2023-05/

The 2022 Global Philanthropy Environment Index Hungary [online]. Indianapolis: Indiana University Lilly Family School of Philanthropy, 2022 [cit. 26.04.2026]. ISBN 978-0-9776899-2-7. Dostupné na: https://globalindices.indianapolis.iu.edu/environment-index/regions/central-europe/hungary.html

Hungary Adopts the Law on the National Civil Fund. ICNL – International Center for Not-for-Profit Law [online]. ICNL, 2003 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://www.icnl.org/post/in-the-news/hungary-adopts-the-law-on-the-national-civil-fund

Príspevky v zborníku

BUKOVOVÁ, Sylvia. Neziskové organizácie tretieho sektora a rozvoj ľudského kapitálu. In: *Determinanty sociálneho rozvoja: sociálna ekonomika - nová dimenzia rozvoja spoločnosti. Vedecký zborník*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2011, s. 46-59. ISBN 978-80-225-3164-1.

DOLNÝ, Branislav. Vývoj pravidiel koaličného vládnutia na Slovensku. In: *30 rokov Slovenskej republiky: Zborník príspevkov*. Bratislava: 2023. ISBN: 978-80-8287-004-9.

GONDÁŠOVÁ, Lýdia. Možnosti riešenia finančnej nedostatočnosti MVO v podmienkach SR. In: *Sociálny marketing ako prostriedok rozvoja neziskových organizácií a regiónov: zborník z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou.* Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2007, s. 5. ISBN 978-80-8083-492-0.

HLADKÁ, Marie. The Direction of Debates on Introducing a Percentage Tax Designation Scheme in the Czech Republic. In: *Assessment of the Impact of the Percentage Tax Designations: Past, Present, Future*. Viedeň: ERSTE Foundation a Centrum pre filantropiu n.o., 2016. ISBN 963-219-323-5.

KUBÁNOVÁ, Martina, et al. Financovanie mimovládnych organizácií z verejných zdrojov Slovenskej republiky a európskej únie. *In: Kvadratúra kruhu alebo otázka spôsobu? K niektorým otázkam roly verejných zdrojov v podpore občianskeho hlasu vo verejnej politike na Slovensku 1995 – 2007*. Banská Bystrica: Nadácia Ekopolis, 2008, ISBN 978-80-970087-4-1.

OLEJÁROVÁ, Mária. Dôležitosť transparentnosti a dôveryhodnosti pre budovanie dobrého mena neziskových organizácií. In: *Management Challenges in the 21st Century 2013* [online]. Bratislava: Vysoká škola manažmentu, 2013, [cit. 28.04.2026]. Dostupné na: https://www.cutn.sk/library/proceedings/mch_2013/editovane_prispevky/40.%20olej%C3%A1rov%C3%A1.pdf

PRIEHODA, Albert a Erika NEUBAUEROVÁ. Aspekty sociálneho podnikania. In: *Bratislavské právnické fórum 2022: zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2022. Dostupné na: https://www.flaw.uniba.sk/fileadmin/praf/Veda/Konferencie_a_podujatia/BPF/2022/Zbornik_BPF_2022_sekcia_10_Obchodne_pravo_FINAL.pdf#page=73

RICHVALSKÝ, León. Mechanizmus daňovej asignácie a jeho premeny v podmienkach Slovenskej republiky. *In: Sociálne vedy z perspektívy mladých vedeckých pracovníkov 4.:* zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave. Fakulta sociálnych vied, 2020, s. 326-332. ISBN 978-80-8105-961-2.

STREČANSKÝ, Boris. Skúsenosti z Českej republiky, Maďarska, Poľska a Chorvátska s používaním verejných zdrojov pre priamu podporu MNO. In: *Kvadratúra kruhu alebo otázka spôsobu? K niektorým otázkam roly verejných zdrojov v podpore občianskeho hlasu vo verejnej politike na Slovensku 1995 – 2007*. Banská Bystrica: Nadácia Ekopolis, 2008. ISBN 978-80-970087-4-1.

STREČANSKÝ, Boris. Občianska spoločnosť po 30 rokoch: trendy, problémy, riešenia. In: *Slovensko po troch desaťročiach slobody: Demokracia, verejná mienka, občianska spoločnosť*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2021. ISBN 978-80-89345-94-6.

VRABKO, Marián. Normotvorba obcí pri výkone originálnej právomoci a pôsobnosti. In: *Bratislavské rozpravy o správnom práve 2018: Dobré všeobecne záväzné nariadenie. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie*. Bratislava: Právnická fakulta UK v Bratislave, 2018, s. 7-13. ISBN 978-80-7160-496-9.

Elektronické zdroje

Národná rada Slovenskej republiky. *Rozprava Národnej rady Slovenskej republiky. 6. schôdza* [online]. Bratislava: Národná rada Slovenskej republiky, 2006 [cit. 25.04.2026]. Dostupné na: https://www.nrsr.sk/web/?sid=schodze/rozprava

Národná rada Slovenskej republiky. *Rozprava Národnej rady Slovenskej republiky. 42. schôdza* [online]. Bratislava: Národná rada Slovenskej republiky, 2009 [cit. 25.04.2026]. Dostupné na: https://www.nrsr.sk/web/?sid=schodze/rozprava

HLADKÁ, Marie. *The Direction of Debates on Introducing Percentage Tax Designation Scheme in the Czech Republic* [online]. Centre for Nonprofit Sector Research: Taxdesignation.org, 2015 [cit. 26.04.2024]. Dostupné na: https://taxdesignation.org/czech-republic/

MÚČKA, Zuzana. *Aj menej prorastová konsolidácia je v súčasnosti lepšia než žiadna* [online]. Bratislava: Rada pre rozpočtovú zodpovednosť, 2024 [cit. 29.04.2026]. Dostupné na: https://www.rrz.sk/aj-menej-prorastova-konsolidacia-je-v-sucasnosti-lepsia-nez-ziadna/

POČIATEK, Ján. *Finance Minister addresses "knee-jerk" tax criticisms. The Slovak Spectator* [online]. Bratislava: SME, [cit. 25.04.2026]. Dostupné na: http://spectator.sme.sk/business/c/finance-minister-addresses-knee-jerk-tax-criticisms

Poukazovanie 2 % pre neziskový sektor učí ľudí aj firmy darcovstvu. Nadácia Pontis [online]. Bratislava: Nadácia Pontis, 2024 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://www.nadaciapontis.sk/novinky/poukazovanie-2-pre-neziskovy-sektor-uci-ludi-aj-firmy-darcovstvu/

Ľudia ľuďom [online], 2006, [cit. 2006-12-09]. Dostupné na: https://web.archive.org/web/20061209034823/http://www.ludia-ludom.sk/

Pomáhame spolu: Mimovládky dosiahli zachovanie asignácie 2 % z daní. Nadácia Pontis [online]. Bratislava: 2015 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://www.nadaciapontis.sk/novinky/pomahame-spolu-mimovladky-dosiahli-zachovanie-asignacie-2-z-dani/

Inštitút sociálnej demokracie. *Navrhujeme ďalšie konsolidačné opatrenie za 30 až 50 miliónov eur ročne* [online]. Bratislava: 2024 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://nadaciapontis.sk/wp-content/uploads/2024/08/TS_ISD_Navrhujeme_dalsie_konsolidacne_opatrenie_za_30_az_50_milionov_eur_rocne.docx

2 % opäť ohrozené, môžete pomôcť aj vy. Pomáhame spolu [online]: 2024 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://www.pomahamespolu.sk/2-opat-ohrozene-mozete-pomoct-aj-vy/

Zmeny 2 % z dane od 2026: po novom až 6 % pre rodičov a OZ. ANOSK – Aliancia neziskových organizácií Slovenska [online]. [Bratislava]: 2025 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://www.anosk.sk/news_zmeny-2-z-dane-od-2026-po-novom-az-6-pre-obcianske-zdruzenia-a-rodicov/

Väčšina ľudí je presvedčená, že 2 % z dane zlepšujú život na Slovensku. Pomáhame spolu [online]. 2025 [cit. 26.04.2026]. Dostupné na: https://www.pomahamespolu.sk/prieskum-vacsina-ludi-je-presvedcena-ze-2-z-dane-zlepsuju-zivot-na-slovensku/

Trojročná konsolidácia sa realizovala najmä cez navýšenie príjmov štátu. [online], Bratislava: Rada pre rozpočtovú zodpovednosť, 2024. [cit.28.04.2026]. Dostupné na: https://www.rrz.sk/trojrocna-konsolidacia-sa-realizovala-najma-cez-navysenie-prijmov-statu/

V politike. [televízna relácia]. Moderátor Braňo KRÁL. Bratislava: TA3, 12. január 2026.

Krátky slovník slovenského jazyka [online]. [cit. 28.04.2025]. Dostupné na: https://slovniky.juls.savba.sk/kssj

Trojročná konsolidácia sa realizovala najmä cez navýšenie príjmov štátu. Rada pre rozpočtovú zodpovednosť [online]. Bratislava: 20. októbra 2025 [cit. 29.04.2026]. Dostupné na: https://www.rrz.sk/trojrocna-konsolidacia-sa-realizovala-najma-cez-navysenie-prijmov-statu/

TS – Konsolidačný balíček 2026. INESS – Institute of Economic and Social Studies [online]. Bratislava:, 25. augusta 2025 [cit. 29.04.2026]. Dostupné na: https://iness.sk/ts-konsolidacny-balicek-2026/

Balíček (konsolidačných) opatrení na rok 2026 [online]. Bratislava: Rada pre rozpočtovú zodpovednosť, 2025 [cit. 29.04.2026]. Dostupné na: https://www.rrz.sk/balicek-konsolidacnych-opatreni-na-rok-2026/

Handbook on Good Practices for Laws Relating to Non-Governmental Organizations: Discussion Draft [online]. Washington: International centre for non-profit law 1997 [cit. 29.04.2026]. Dostupné na: https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/201351468332690971/handbook-on-good-practices-for-laws-relating-to-non-governmental-organizations

Firmy na Slovensku nevyužívajú potenciál 2 % z dane: regióny prichádzajú o desiatky miliónov eur. [online]. Bratislava: ASFIN - Asociácia firemných nadácií a nadačných fondov, 2025 [cit. 29.04.2026]. Dostupné na: https://asfin.sk/firmy-na-slovensku-nevyuzivaju-potencial-2-z-dane-regiony-prichadzaju-o-desiatky-milionov-eur/

SLOVENSKÝ SKAUTING. *Staň sa skautom* [online]. [cit. 29.04.2026]. Dostupné na: https://www.skauting.sk/stan-sa-skautom/

SLOVENSKÝ SKAUTING. *Výročná správa Slovenského skautingu za rok 2024* [online]. Bratislava: Slovenský skauting, 2025 [cit. 29.04.2026]. Dostupné na: https://www.skauting.sk/o-nas/dokumenty/vyrocne-spravy/

FICO, Robert. Tlačová konferencia predsedu vlády SR po rokovaní vlády. Bratislava: Úrad vlády SR, 18. február 2026. Správa TASR.

FINANČNÉ RIADITEĽSTVO SR. Ročný prehľad prijímateľov podielu zaplatenej dane. Portál finančnej správy [online]. Bratislava: Finančné riaditeľstvo SR, [cit. 15.04.2026]. Dostupné na: https://www.financnasprava.sk/sk/elektronicke-sluzby/verejne-dostupne-data/rocny-prehlad-prijimatelov

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR. Štatistický lexikón obcí Slovenskej republiky 2021. Elektronická podoba. Bratislava: Štatistický úrad SR, 2022. [21.04.2026] Dostupné na: Štatistický lexikón obcí Slovenskej republiky 2021. Elektronická podoba,

Príloha č. 1: Výpočtové tabuľky ku grafom 1 – 5

Rok zdaňovacieho obdobia	Asignovaná suma - celkovo	Počet prijímateľov	Počet registrovaných MNO	Percentuálny podiel MNO, kt. boli prijímateľom	Priemerná asignovaná suma	Mediánová asignovaná suma	Rozdiel medzi priemerom a mediánom	Minimálna poukázaná suma	Maximálna poukázaná suma
2018	73 071 422,53 €	15482	58932	26,27%	4 719,77 €	1 465,36 €	3 254,41 €	3,32 €	2 661 938,90 €
2019	53 389 756,80 €	15831	61274	25,84%	3 372,48 €	899,58 €	2 472,91 €	3,16 €	2 174 235,89 €
2020	87 194 469,47 €	17624	63692	27,67%	4 947,48 €	1 460,73 €	3 486,75 €	3,02 €	3 095 608,57 €
2021	87 994 283,35 €	16954	66315	25,57%	5 190,18 €	1 486,19 €	3 703,99 €	3,13 €	2 784 390,31 €
2022	100 869 768,09 €	17989	69473	25,89%	5 607,30 €	1 598,36 €	4 008,94 €	3,98 €	2 261 655,98 €
2023	105 253 262,07 €	18027	69473	25,95%	5 838,65 €	1 550,29 €	4 288,36 €	3,28 €	2 717 442,20 €
2024	109 772 846,60 €	18719	72201	25,93%	5 864,25 €	1 540,27 €	4 323,98 €	3,00 €	4 611 374,34 €

Rok zdaňovacieho obdobia	Vybraná suma v rámci dane z príjmov	Z toho právnické osoby	Z toho fyzické osoby	Medziročná zmena vybranej sumy	Percentuálna zmena vybranej sumy daň z príjmov	Percentuálna zmena asignovanej sumy	Maximálna možná asignovateľná suma	Podiel medzi reálnou a maximálnou asignovanou sumou
2018	5 661 957 000 €	2 795 935 000 €	2 866 022 000 €				113 239 140 €	64,53%
2019	5 906 474 000 €	2 750 974 000 €	3 155 500 000 €	244 517 000 €	4,32%	-26,93%	118 129 480 €	45,20%
2020	5 469 714 000 €	2 349 560 000 €	3 120 154 000 €	-436 760 000 €	-7,39%	63,32%	109 394 280 €	79,71%
2021	5 993 171 000 €	2 859 327 000 €	3 133 844 000 €	523 457 000 €	9,57%	0,92%	119 863 420 €	73,41%
2022	7 400 184 000 €	3 804 345 000 €	3 595 839 000 €	1 407 013 000 €	23,48%	14,63%	148 003 680 €	68,15%
2023	7 430 436 000 €	3 906 421 000 €	3 524 015 000 €	30 252 000 €	0,41%	4,35%	148 608 720 €	70,83%
2024	8 035 160 000 €	4 413 168 000 €	3 621 992 000 €	604 724 000 €	8,14%	4,29%	160 703 200 €	68,31%

Rok zdaňovacieho obdobia	Asignovaná suma - celkovo	Z toho suma asignovaná do krajských miest	Z toho suma asignovaná do okresných miest	Z toho suma asignovaná do zvyšných obcí	Počet prijímateľov - celkovo	Počet prijímateľov v krajských mestách	Počet prijímateľov v okresných mestách	Počet prijímateľov vo zvyšných obciach	Podiel prijímateľov v krajských mestách	Podiel prijímateľov v okresných mestách	Podiel prijímateľov vo zvyšných obciach
2019	73 071 422,53 €	42 444 139,96 €	14 939 730,50 €	15 687 552,07 €	15482	5481	4142	5859	58,09%	20,45%	21,47%
2020	53 389 756,80 €	29 997 119,02 €	11 371 640,28 €	12 020 997,50 €	15831	5581	4285	5965	56,19%	21,30%	22,52%
2021	87 194 469,47 €	49 590 737,16 €	17 520 327,03 €	20 083 405,28 €	17624	6256	4600	6768	56,87%	20,09%	23,03%
2022	87 994 283,35 €	49 820 002,86 €	17 409 672,76 €	20 764 607,73 €	16954	5994	4454	6506	56,62%	19,79%	23,60%
2023	100 869 768,09 €	55 530 727,78 €	20 922 250,36 €	24 416 789,95 €	17989	6280	4726	6983	55,05%	20,74%	24,21%
2024	105 253 262,07 €	57 946 317,56 €	20 183 055,16 €	27 123 889,35 €	18027	6292	4655	7080	55,05%	19,18%	25,77%
2025	109 772 846,60 €	61 536 008,97 €	19 068 580,34 €	29 168 257,29 €	18719	6499	4766	7454	56,06%	17,37%	26,57%

Podiel sumy asignovanej do krajských miest	Podiel sumy asignovanej do okresných miest	Podiel sumy asignovanej do zvyšných obcí	Priemerná suma asignovaná organizácii so sídlom v krajskom meste	Priemerná suma asignovaná organizácii so sídlom v okresnom meste	Priemerná suma asignovaná organizácii so sídlom vo zvyšných obciach
35,40%	26,75%	37,84%	7 743,87 €	3 606,89 €	2 677,51 €
35,25%	27,07%	37,68%	5 374,86 €	2 653,83 €	2 015,26 €
35,50%	26,10%	38,40%	7 926,91 €	3 808,77 €	2 967,41 €
35,35%	26,27%	38,37%	8 311,65 €	3 908,77 €	3 191,61 €
34,91%	26,27%	38,82%	8 842,47 €	4 427,05 €	3 496,60 €
34,90%	25,82%	39,27%	9 209,52 €	4 335,78 €	3 831,06 €
34,72%	25,46%	39,82%	9 468,54 €	4 000,96 €	3 913,10 €

Príloha č. 2: Údaje sprístupnené podľa zákona o slobode informácií

Informácia sprístupnená v zmysle zákona č. 211/2000 Z.z. zákon o slobodnom prístupe k informáciám (infozákon) Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, sp. zn. KM-SK2-2026/002520, dňa 10.03.2025

Počet organizácií registrovaných v Registri mimovládnych neziskových organizácií

Právna forma	1.1.2019	1.1.2020	1.1.2021	1.1.2022	1.1.2023	1.1.2024	1.1.2025	1.1.2026	2.3.2026
Neinvestičný fond	529	541	544	549	552	561	565	565	565
Organizácie s medzinárodným prvkom	114	115	117	117	117	117	118	120	120
Nadácie	687	710	727	750	772	784	802	819	821
Neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby	3 106	3 187	3 275	3 356	3 429	3 517	3 610	3 668	3 677
Občianske združenia, odborové organizácie, organizácie zamestnávateľov	51 546	54 379	56 611	58 920	61 445	64 494	67 106	69 304	69 540
Spolu	**55 982**	**58 932**	**61 274**	**63 692**	**66 315**	**69 473**	**72 201**	**74 476**	**74 723**

Pozn.: Do uvádzaných počtov sú zahrnuté aj organizácie, ktoré sú v procese likvidácie a k daným dátumom ešte neboli z Registra vymazané.